

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Provoz a ekonomika

Diplomová práce

Znalostní ekonomika a vzdělávání v České republice

Anastassiya Taisumova

ČZU v Praze 2015

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Anastassiya Taisumova

Provoz a ekonomika

Název práce

Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR

Název anglicky

Knowledge economy and education in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce je charakterizovat podstatu fungování ekonomiky z hlediska využívání znalostí a jejich vlivu na konkurenceschopnost země v prostředí globalizace, orientovat se na oblast lidského kapitálu a především její hlavní součásti – vzdělání a lidské zdroje a popsat je z pohledu ekonomické efektivity a kvality. Charakterizovat současnou situaci České republiky na poli znalostní ekonomiky a porovnat kvalitu přípravy studentů na vysokých školách.

Metodika

Vypracování diplomové práce bude předcházet studium českých i zahraničních informačních zdrojů, které povede k získání základní znalostní báze dané problematiky. Získané informace budou hodnoceny a posouzeny z hlediska vhodností užití v práci s ohledem na splnění vytyčených cílů. Při zpracování práce budou použity analyticko-syntetické poznávací postupy. K hlubšímu seznámení se s jednotlivými oblastmi problémů bude provedena jejich analýza, která odhalí určité zákonitosti daného systému, odhalí jeho jednotlivé prvky a vazby mezi nimi.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

znalostní ekonomika, znalostní společnost, vzdělávání, lidský kapitál, konkurenceschopnost, nezaměstnanost, univerzita, pracovní síly, produktivita práce, lidské zdroje

Doporučené zdroje informací

Barták, J. Od znalostí k inovacím. Praha: Alfa nakladatelství s.r.o., 2008, 190 s. ISBN 978-80-87197-5.

Brdek, M., Vychová, H. Evropská vzdělávací politika. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.

Kalous, J., Veselý, A. Teorie a nástroje vzdělávací politiky. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2006. 172 s. ISBN 80-246-1260-7.

Kameníček, J. Lidský kapitál: úvod do ekonomie chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2003. 250 s. ISBN 80-246-0449-3.

Klusáček, K. Bílá kniha výzkumu, vývoje a inovací v ČR. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-99-1.

Šrédli, K. Znalostní ekonomika a vzdělávání. Praha: PEF, ČZU 2010. 113 s. ISBN 978-80-213-2039-0.

Urbaněk, V. Financování vysokého školství. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2007. 163 s. ISBN 978-80-245-1313-3.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Karel Šrédli, CSc.

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 03.03.2015 _____

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Ing. PhDr. Karlu Šředlovi, CSc., za vedení a pomoc při vypracování této diplomové práce.

Znalostní ekonomika a vzdělávání v ČR

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá otázkami vzdělávání v dnešní době, globalizací a neustálým rozvojem.

První kapitola vysvětluje pojem vědecké společnosti, která si říká společnost znalostí, vznik znalostní ekonomiky a jejím významem pro budoucnost dnešní společnosti.

Dále se hovoří o lidském kapitálu. Jaký má význam lidský kapitál pro podnikání a hospodárnost celého státu. Proč je potřeba se neustále vzdělávat a jak se náklady vynaložené na vzdělávání projeví, promění ve výnosy ze vzdělání v budoucnu.

Kapitola o vzdělávání a vzdělávací soustavě popisuje vzdělávací systémy z mezinárodního pohledu a též systém vzdělávání v České Republice. Dále jsou popsány specifické vzdělávací soustavy v členských zemích Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj.

Druhá část diplomové práce se zabývá hodnocením výsledných ukazatelů. Je zaměřená na proces přechodu ze vzdělávání na pracovní trh. Obsahuje popis problémů se kterými se setkává absolvent při vstupu na trh práce. Ukazuje jak rychle lze získat práci podle dosaženého vzdělání a vliv vzdělání na výše příjmů zaměstnanců.

Klíčová slova

Znalostní ekonomika, znalostní společnost, vzdělávání, lidský kapitál, konkurenceschopnost, nezaměstnanost, univerzita, pracovní síla, produktivita práce, lidské zdroje.

Knowledge Economy and Education in the Czech Republic

Summary

This thesis deals with the issues of education in the era of globalization and continuous development.

The first chapter explains the concept of the scientific community that calls itself the knowledge society, the emergence of the knowledge economy and its importance for the future of our society.

Further talks on human capital. What is the importance of human capital for the business and economy of the entire country. Why is it necessary to continually educate and how the costs of education would, in turn benefits of education in the future.

The chapter on education and training system describes the educational systems from an international perspective as well as the education system in the Czech Republic. There are also described specific educational system in the member countries of the Organization for Economic Cooperation and Development.

The second part of the thesis deals with the evaluation outcomes. It focuses on the process of transition from education to the labor market. It contains a description of the problems encountered when entering the graduate job market. It shows how fast you can get a job by education and the effect of education on income levels of employees.

Keywords

The knowledge economy, knowledge society, education, human capital, competitiveness, unemployment, university, labor, labor productivity, human resources.

Obsah

1	Úvod	5
2	Cíl práce a metodika	7
3	Vědomostní společnost	8
3.1	Vědeckotechnická revoluce.....	8
3.2	Postkapitalistická společnost – společnost znalostí	9
4	Znalostní ekonomika	10
4.1	Vznik znalostní ekonomiky	10
4.2	Kvantitativní charakteristika znalostní ekonomiky.....	11
5	Lidský kapitál	13
5.1	Lidský kapitál jako faktor hospodářského růstu	13
5.2	Lidský kapitál jako tržní kategorie	15
5.3	Investice do lidského kapitálu.....	17
5.4	Investice do vzdělání z pohledu firmy	20
6	Trh práce	22
6.1	Práce jako výrobní faktor.....	22
7	Vzdělávání a vzdělávací soustava	27
7.1	Mezinárodní klasifikace vzdělání.....	27
7.2	Školství a vzdělávání v České Republice	30
8	Sekundární a terciální vzdělávání v zemích EU členech OECD	34
8.2	Terciální vzdělávání v zemích EU členech OECD	42
9	Financování vzdělávání v České republice	44
9.1	Financování předškolního a školního vzdělávání	45
9.1.1	Poplatky ve veřejném školství.....	47
9.1.2	Soukromé školství.....	48
9.2	Financování terciálního vzdělávání.....	49
10	Zajištění kvality vzdělávání	52
10.1	Kvalita vzdělávání v České republice	52
10.2	Porovnání kvality vzdělávání na vysokých školách v České republice.....	54
11	Podpora kvality vzdělávání	57

11.1	Nástroj EQUAVET a jeho vývoj	57
11.2	Jak EQUAVET funguje	59
11.3	EQUAVET v České republice.....	60
12	Strukturální fondy Evropské unie	62
12.1	Politika soudržnosti Evropské Unie.....	62
12.2	Operační programy.....	62
12.2.1	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace	63
12.2.2	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost.....	66
12.2.3	Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost	68
13	Vzdělání a trh práce	70
13.1	Nejvyšší dosažené vzdělání dospělých.....	70
13.2	Kdo se účastní vzdělávání.....	75
13.3	Vstup absolventů vysokých škol na trh práce	77
13.4	Uplatnění absolventu vysokých škol na trhu práce v České Republice	78
13.5	Vztah zaměstnanosti a úrovně vzdělání v České Republice.....	83
14	Vliv dosaženého vzdělání na uplatnění na trhu práce v EU	84
15	Závěr	87
16	Seznam použitých zdrojů	90
17	Seznam tabulek, grafů a obrázků	94
18	Přílohy	96
18.1	Příloha 1. Systém vzdělávání v České republice.....	96
18.2	Příloha 2. Počty škol a žáků na jednotlivých druzích škol.....	97
18.3	Příloha 3. Míra účasti v předškolním vzdělávání v mateřské škole.....	98
18.4	Příloha 4. Vybrané ukazatele za jednotlivé vysoké školy.....	99
18.5	Příloha 5. Vybrané ukazatele za jednotlivé vysoké školy.....	100
18.6	Příloha 6. Vztah vzdělání a úrovně nezaměstnanosti v zemích OECD.....	101

1 Úvod

V různých fázích lidského rozvoje jsou některé faktory, které byly nejméně významné v osudu národů. Člověk a jeho potenciál se stal hlavní tažnou silou ekonomického rozvoje v jednadvacátém století. Proto, investice do lidí neboli lidského zdraví jsou výhodné pro stát i společnost. V souladu s tím investice v oblasti kultury, školství a zdraví mají stejný význam jako investice do lidského kapitálu.

Nicméně, investice do lidského kapitálu jsou výnosné jen v tom případě, kdy vlastník této investice má z něj určitý příjem.

V rozvinutých zemích jsou investice do lidského kapitálu hlavní hnací silou ekonomického růstu a konkurenceschopnosti země na mikro i makro úrovni.

Podle vědeckých výzkumů v oblasti sociálně-ekonomických procesů, prováděných v posledních desetiletích, je prokázáno, že lidský kapitál je hlavním faktorem národního bohatství v dnešní tzv. době globalizaci.

V současné době, době globalizované civilizace je třeba si uvědomit, že vzdělanější populace je cesta k získání konkurenceschopnosti každého státu, a proto Česká republika není výjimkou. Pro Českou republiku je vzdělaná populace jedním ze způsobů jak zůstat na stejné úrovni se státy, kteří mají vyšší konkurenceschopnost kvůli nerostným surovinám. Česká republika stejně jako ostatní vyspělé země se snaží o co nejdokonalejší systém vzdělávání, který bude odpovídat kulturním tradicím a ekonomické úrovni jednotlivých států.

Největší organizací, která se zabývá otázkami vzdělávání a rozvoje je světová organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Světová organizace sdružuje v současné době 34 ekonomicky nejvyspělejší zemí světa, které projeví zájem a splnily podmínky stanovené pro členství. Česká republika je členem organizaci pro vzdělávání a rozvoj od roku 1995, což jí umožňuje účastnit se mezinárodní mnohostranné spolupráce členských zemí v oblasti vzdělávání. Organizace pro vzdělávání a rozvoj dělí proces vzdělávání na vzdělávací úrovně, které jsou základem pro vzdělávací systémy členských států.

Vysoká úroveň vzdělání je přínosná nejen pro jednotlivce na trhu práce, ale taky pro společnost. Proto význam investic do vzdělávání neustále roste. V souvislosti s rostoucí úrovní nezaměstnanosti je pro lidi s dosaženým vysokoškolským vzděláním

mnohem snadnější uplatnit se na trhu práce. Výše dosaženého úrovně vzdělání taky výrazně ovlivňuje příjmy jednotlivců. Avšak dosažené znalosti je potřeba neustále doplňovat, v plném slova smyslu celoživotně se vzdělávat.

Pro společnost při hledání nového zaměstnance úroveň dosaženého vzdělání potenciálního pracovníka je důležitá z toho důvodu, že dobře vzdělány a gramotný pracovník pro společnost znamená vyšší zisk, menší náklady na školení zaměstnanců a pod.

Tato diplomová práce se zabývá otázkami rozvoje vzdělávání. Popisuje vzdělávací systém v mezinárodním kontextu a systém vzdělávání i následný proces uplatnění na trhu práce v České republice.

2 Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je charakterizovat podstatu fungování ekonomiky z hlediska využívání znalostí a jejich vlivu na konkurenceschopnost země v prostředí globalizace, orientovat se na oblast lidského kapitálu a především její hlavní součásti vzdělání a lidských zdrojů a popsat je z pohledu ekonomické efektivity a kvality. Charakterizovat současnou situaci České republiky na poli znalostní ekonomiky a porovnat kvalitu přípravy studentů na středních školách.

Cílem analytické části je popsat jak se liší vzdělávací systémy v České republice od systémů vzdělávání členských států Organizací pro ekonomickou spolupráce a rozvoj. Potvrdit výnosnost investic do vzdělání na příkladu vlivu dosaženého vzdělání na uplatnění na trhu práce a výše měsíčních příjmu.

Vypracování diplomové práce bude předcházet studium českých i zahraničních informačních zdrojů, který povede k získání základní znalostní báze dane problematiky. Získané informace budou hodnoceny a posouzeny z hlediska vhodnosti užití v práci s ohledem na splnění vytyčených cílů. Při zpracování práce budou použity analyticko-syntetické poznávací postupy. K hlubšímu seznámení s jednotlivými oblastmi problémů bude provedena jejich analýza, která odkryje určité zákonitosti daného systému, též odhalí jeho jednotlivé prvky a vazby mezi nimi. Dále v práci jsou použité metody komparace při srovnání získaných informací o české republice s ostatními zeměmi. Pro získání potřebných hodnot byli používány publikace Education at Glance, které jsou každoročně vydávány Organizací pro ekonomickou spolupráce a rozvoj, údaje získané z webových stránek Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a také údaje z webových stránek Evropské unie.

3 Vědomostní společnost

Společnost vědění je jeden z hlavních teoretických proudů současných modernizačních teorií. K tomu to modernizačnímu konceptu je třeba přistupovat s kritickou reflexí a velkou opatrností. Společnost vědění začíná být životaschopným konceptem pouze tehdy, když je „okysličená“ o v této souvislosti často opomíjené atributy, jako je sociální kapitál, sociální sítě nebo (poznávací) kultura. To také dokládá platnost teze o nutnosti plurality teoretických konceptů při zkoumání možných budoucností. (Veselý, 2004)

3.1 Vědeckotechnická revoluce

Podstatou vědeckotechnické revoluce je přeměna výrobních procesů v procesy komplexně mechanizované a automatizované. Dochází k intelektualizaci práce a ekonomiky.

Proces vědeckotechnické revoluce mění podmínky výroby zboží a tudíž i formování nabídky na jeho trhu. Nové technologie, zejména pružné výrobní systémy, umožňují odstranit jev masové průmyslové velkovýroby unifikované produkce (charakteristický pro průmyslovou výrobu prvních dvou třetin 20. století) a nahradit je masovou průmyslovou velkovýrobou individualizované produkce podle podrobné objednávky zákazníka. Dochází k výrazně diferenciaci produktu, a to při zachování celkového rozsáhlého objemu výroby. Tato skutečnost vyústí v demonopolizaci nabídky, která umožňuje renesanci tržního mechanismu a alokační afektivnosti jeho „neviditelné ruky“. Konkurence v ekonomice 21. století je mnohem dokonalejší než to bylo v 50. letech.

Daleko závažnější změny však vědeckotechnická revoluce přinesla v oblasti rozvoje a změn vlastnických vztahů. Informatizace společnosti, tj. proces přeměny společnosti ve společnost vědomostní, si vynucuje adekvátní změny v postavení jednotlivých ekonomických subjektu. Tradiční námezdní vztah přestává měnicí se technickoekonomické realitě vyhovovat. (Šrédli, 2006)

3.2 Postkapitalistická společnost – společnost znalostí

Pro vznik postkapitalistické společnosti má rozhodující význam změna, k níž dochází v poměru jednotlivých výrobních faktorů: nejvýznamnějším z nich již nejsou přírodní zdroje a suroviny, kapitál či manuální práce, ale znalost a umění je tvořivým a produktivním způsobem uplatnit. Důsledkem této proměny bude a již je změna struktury práce a pracovních sil ve vyspělých ekonomikách. V postkapitalistické společnosti jsou třídami namísto kapitalistů a proletářů kvalifikovaní odborníci (knowledge workers) a obslužní pracovníci (service workers).

Přechod k postkapitalistické společnosti se začal po druhé světové válce. V důsledku zhroucení marxismu jako ideologie a komunismu jako systému se ukázalo být jasné, že došlo ke vstupu do nové, odlišné společnosti. (ŠrédI, 2006)

4 Znalostní ekonomika

Existuje velký počet vědců, kteří tvrdí, že se pohybujeme směrem k novému pojmu znalostní ekonomiky, nebo znalostní společnosti v níž role a význam znalosti jako vstupu do ekonomického procesu se podstatně změnilo. Tato změna je důsledkem velkého pokroku v oblasti informačních technologií. Změnily se základní pravidla fungování ekonomiky jak pro podnikání tak i pro politiku. Jako příklad lze uvést kolaps akcii informačních a komunikačních technologií. (Smith, 2002)

4.1 Vznik znalostní ekonomiky

Pojem znalostní ekonomika vznikl na konci devadesátých let minulého století a měl charakterizovat základní rysy aktuálního ekonomického vývoje. Znalostní ekonomiku lze pohlížet jako na souhrnné označení aktuálního výrazného pozitivního nabídkového šoku, jehož jádrem je rychlý rozvoj informačních a komunikačních technologií. Znalostní ekonomiku lze považovat za dlouhé historické období ekonomického růstu, kdy se pozitivně projeví efekty znalostní ekonomiky.

Znalostní ekonomice mohou být přiřazené čtyři rysy. První rys je vysoká přidaná hodnota, která je přinášena zbožím a službami, jež úzce souvisejí se znalostmi a vzděláním. Zvýšil se prostor pro agilní firmy. Rozvoj informačních technologií umožnil společnostem měnit svou strukturu, úzce spolupracovat se svými dodavateli a odběrateli, rychle vstupovat na trh s novými produkty. Za čtvrtý rys znalostní ekonomiky lze považovat omezení zprostředkovatelů a jejich služeb.

Znalostní ekonomika se zabývá odbornými procesy, probíhající v rámci světového hospodářství na úrovni jednotlivých národních ekonomik. Hlavním rysem znalostní ekonomiky je důraz na význam vzdělání, znalostí a informačních technologií v globalizované ekonomice. (Nečadová, Soukup, Breňová)

Dnešní ekonomika je založená na nových objevech, které jsou důsledkem vzniku inovací. Nejinovativnější věci vznikají díky talentovaným lidem, kteří neustále investují do svého intelektuálního kapitálu.

Způsoby poznávání světa a implementace nových poznatků se výrazně rozšiřují o tendence propojující racionální a kreativní způsoby poznávání a objevování.

Pro lepší pochopení znalostní ekonomiky lze vybrat z několika jejích definic.

Ve článku *New measures for the New Economy*, Charles Leadbeater definoval znalostní ekonomiku takto: „*Představa znalostmi tažené ekonomiky není založena na popisu průmyslu s vyspělou technologií. Je založená na popisu množiny nových zdrojů konkurenční výhody, které mohou být aplikovány do všech sektorů společností a regionu, od zemědělství až po maloobchod k tvorbě software a biotechnologií*“. (Fialová, Hronová, 2013)

4.2 Kvantitativní charakteristika znalostní ekonomiky

N. Nečadová v práci „*Teorie a praxe nové ekonomiky v ČR- konkurenceschopnost ČR v mezinárodním srovnání*“ popisuje způsoby měření znalostní ekonomiky pomocí systémů ukazatelů, které charakterizují znalostní ekonomiku po kvantitativní stránce.

Výzkumné instituce a statistické služby Americký index znalostní ekonomiky zdůrazňuje pět měřitelných rysů znalostní ekonomiky:

- Podíl práce, která vyžaduje znalosti, na celkové pracovní síle
- Míra zapojení ekonomiky do světového hospodářství (export, přímé zahraniční investice)
- Míra ekonomické dynamiky (počet pracovních míst v rychlé rostoucích firmách, poměr počtu nově vzniklých firem a počtu úpadků, hodnota nově upisovaného kapitálu)
- Stupeň digitalizace ekonomiky (podíl obyvatelstva s přístupem na internet, počet komerčních domén na internetu, využití internetu ve školách, digitalizace veřejné správy, procento farmářů a procento podniku ve zpracovatelském průmyslu s přístupem na internet, širokopásmový přenos informací)
- Kapacitu technologických inovací (počet high-tech pracovních míst, podíl vědců a inženýrů na pracovní síle, počet uplatněných patentů, objem podnikových investic do výzkumu a vývoje)

V Evropě v roce 2004 byl taky zpracován projekt pro hodnocení znalostní ekonomiky. Evropský projekt NESIS (New economy statistical information systém) vyznačuje šest ukazatelů, charakterizující rysy znalostní ekonomiky:

- ICT a globalizace
- Inovace
- Charakteristika a výkonnost (výdaje na ICT, vliv inovací na tržní podíl, počet web hostingů, náklady na použití internetu)
- Makroekonomický rámec
- Kapacity a strategie: firmy a domácnosti
- Veřejný sektor veřejná správa

Při porovnání obou systémů, lze říct že jsou z mikroekonomického pohledu dost podobné. Avšak evropský systém klade důraz na rozvoj znalostní ekonomiky větší váhu. Pomocí těchto systémů ukazatelů, lze pozorovat jak intenzivně probíhají současné pozitivní nabídkové šoky v určitých ekonomikách. (Nečadová, Soukup, Breňová)

5 Lidský kapitál

Lze říct, že lidský kapitál je znalostmi, dovednostmi a motivací příslušné každému jednotlivci. Investicemi do lidského kapitálu může být vzdělání, odborná praxe, zdravotní péče a vyhledávání informací.

5.1 Lidský kapitál jako faktor hospodářského růstu

V nejširším pojetí, když se mluví ekonomickém růstů, jde o zkoumání střídajících se stadií rozvoje civilizace. V užším přístupu je pod ekonomickým růstem chápán vývoj reálného produktu.

M. Helísek vymezuje několik složek umožňujících růst potenciálního produktu, který může být různě strukturovány, například:

1. přírodní zdroje – množství půdy a nerostného bohatství, kvalita těchto zdrojů (úrodnost půdy, kvalita nerostů, klimatické podmínky apod.)
2. kapitálové zdroje v podobě kapitálových statků. Jejichž stav je obnovován a rozšiřován investičními statky. Patří sem: stroje a zařízení, budovy, stavby a technická úroveň těchto statků – jejich výkonnost, přesnost, pracovní a energetická náročnost apod.
3. lidské zdroje, a to: množství práce, její kvalifikace (vzdělání, zručnost, zkušenost apod.), označována jako „lidský kapitál“ a náklady na její získání, zvýšení a udržení jako investice do tohoto lidského kapitálu, dále její motivace a také schopnost podnikání (podnikatelský duch).

Obrázek číslo 1: Zdroje ekonomického růstu.

Zdroj: Zpracováno dle Helišek, 1996

Obecně je možno tyto zdroje ekonomického růstu rozdělit do dvou skupin:

- kvantitativní zdroje růstu: do výroby jsou zapojována nová kvanta práce, přírodních zdrojů a kapitálu se stejnými kvalitativními charakteristikami. Je-li ekonomický růst založen převážně na těchto zdrojích, bývá označován jako extenzivní růst,
- kvalitativní zdroje růstu: zvyšování kvalifikace pracovníků, využívání kvalitnějších přírodních zdrojů, rozvoj technické úrovně fixního kapitálu. Součástí kvalitativních zdrojů je i informační vybavení a organizační začlenění jednotlivých faktorů do výroby a způsob jejich vzájemné kombinace. Kvalitativní zdroje růstu bývají označovány také jako produktivita výrobního faktoru. (Helísek, 1996).

Kapitál je faktor, který je výsledkem výroby a je používán pro další tvorbu nových statků a služeb. Rozlišuje se několika formy kapitálu:

- reálný kapitál - nemovitosti, živnosti, zemědělské usedlosti, poradenské služby, ochranná známka
- finanční kapitál – sestávající se z peněžního kapitálu a ostatních finančních aktiv například cenných papírů. (Brčák, J., Sekera, 2010).

Bez ohledu na formu kapitál má za účel v budoucnu přinášet pro subjekt hospodaření určitý zisk nebo užitek.

Termín lidský kapitál je chápán v ekonomickém procesu z jiného pohledu. Lidský kapitál označuje stupeň dosaženého vzdělání, jakékoliv kurzy (jazykové, kurzy, práce na počítači či práce s novým softwarem), jakékoliv přednášky pod. Investice do lidského kapitálu zvyšují příjmy nebo zdraví.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development) definuje lidský kapitál takto: *„znalosti, dovednosti, schopnosti a vlastnosti, jež zjednodušují tvorbu osobních, společenských a ekonomických hodnot a blahobytu“*.

Podle článku Teorie lidského kapitálu, jeho vliv na konkurenceschopnost, autorem kterého jsou B. Kadeřábková a A. Soukup „lidský kapitál je souhrn lidských bytostí a jejich vlastností. Všechny náklady spjaté se zvětšováním rozsahu, zvyšováním efektivnosti a prodlužováním „fungování“ lidského kapitálu v ekonomickém procesu a tedy vedoucí ke zvyšování konkurenceschopnosti země.“

Existují dva klíčové principy, ze kterých teorie lidského kapitálu vychází:

- a) lidé jsou aktiva, jejichž hodnotu lze zvýšit v procesu investování. Cílem je podobné jako u investic do jiných aktiv maximalizace čisté výhody v procesu podstupování rizika při oběti nákladu a dosahování výnosu,
- b) přístupy z hlediska lidského kapitálu v rámci firmy musí být základnímu cíli organizace, tj. jejímu poslání. Koncepti budoucího rozvoje dle cílů a strategickým plánům.

Všeobecná forma lidského kapitálu se vztahuje k vytváření schopností, které jsou použitelné ve všech firmách a odvětvích, zvyšuje tedy produktivitu pracovních sil pro všechny firmy. Specifická forma se vztahuje k vytváření schopností, které mohou být použity pouze v určité firmě a produktivita pracovníka se zvyšuje pouze pro ni.

První princip se vztahuje spíše ke všeobecnému lidskému kapitálu, druhý ke specifickému, i když toto rozdělení není zcela jednoznačné. (Kadeřábková, Soukup).

5.2 Lidský kapitál jako tržní kategorie

Charakteristické vlastnosti lidského kapitálu jako ekonomická kategorie se řídí podobnými pravidly jako obdobné ekonomické kategorie. Nabídku a poptávku po lidském kapitálu lze znázornit stejným způsobem jako nabídku a poptávku na trhu jiných statků.

Při uvažování přínosu let vzdělávání, platí pravidlo klesající návratnosti. Každá další časová jednotka přináší relativně nižší výnos než předchozí. Důvody jsou dva:

- Investice do lidského kapitálu podléhají zákonu klesajících výnosů
- Náklady rostou a výnosy klesají tím více, čím vyšší úroveň vzdělání je dosaženo

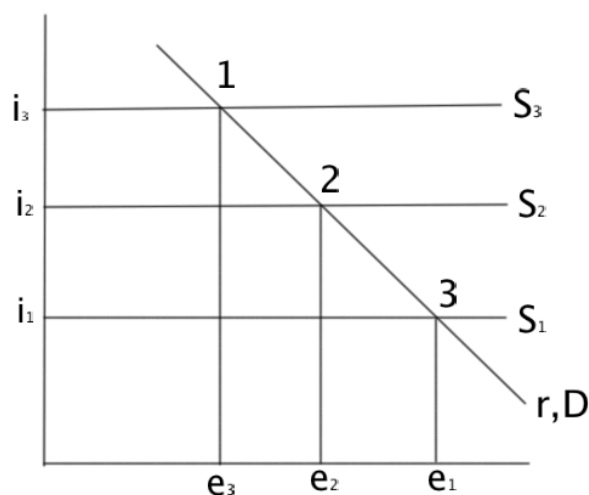
To tedy znamená, že dodatečné znalosti a schopnosti „vyprodukované“ v procesu vzdělávání se zmenšují s růstem rozsahu vzdělávání. Při uvažování jedince jako určité analogii firmy která kombinuje fixní zdroje s variabilními inputy při vytváření určitého produktu, dochází k analogickému závěru: jedinec kombinuje určité genetické determinované fyzické a mentální schopnosti s „inputy“ dosaženými v procesu školní docházky nebo jiné formy vzdělávání, aby vytvořil „output“ v podobě schopnosti použitelných na trhu práce. Individuální vlastnosti (například IQ, manuální zručnost, kreativnost aj.) mohou být chápány jako fixní zdroje. K těmto zdrojům jsou přidávány

variabilní inputy v podobě let vzdělávání. Stejně jako v jiných podobných případech bude dodatečné zvýšení objemu lidského kapitálu (nové znalosti a schopnosti jedince) klesat. Klesající výnosy pak znamenají, že míra výnosnosti investic do lidského kapitálu se také snižuje.

Existuje tendence k růstu nákladů a poklesu výnosů pro každou další jednotku vzdělávání (každý rok studia). Vedle fixních geneticky daných vlastností disponuje jedinec také omezenou zásobou času. Čím více let věnuje studiu, tím méně mu jich zbyde na realizaci výnosu z této investice a tím míra výnosnosti klesá. Rovněž na každý dodatečný rok studia vzrůstají, protože dochází ke zvyšování alternativních nákladů.

Na základě těchto vztahů křivka poptávky bude vypadat následovně:

Graf číslo 1: Křivka poptávky po lidském kapitálu.

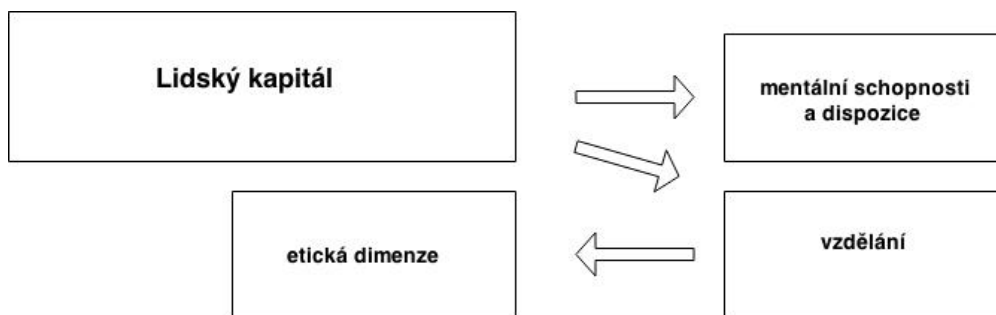
Zdroj: Kadeřábková, Soukup.

Investice se vyplatí tehdy, je-li míra výnosnosti r vyšší než úroková míra i . Křivka mezní vnitřní míry výnosnosti let studia je tedy křivkou poptávky po lidském kapitálu. Vyplatí se takovou investici provádět až do bodu, kdy $r=i$. (Kadeřábková, Soukup).

5.3 Investice do lidského kapitálu

Jak píše Vladimír Čechák ve svém článku – „Lidský kapitál – teorie a realita“ od roku 2003, otázky postavení a významu lidského kapitálu či efektivnosti investic do jeho rozvoje jsou už dlouhou dobu objektem teoreticko-koncepčních diskuzí. A oblasti ve které se stále konfrontují stanoviska a názory, které lze označit za „pragmatické“. Pro jejich zdůrazňování více využívá odkazu na „praxi“ a jako argumenty vystupují „statistické údaje“, které se ve mnoha případech stávají nejen základním, ale dokonce i jediným kritériem upravenosti té či oné teze. Lze jistě říct, že rozhovory o lidském kapitálu a investování do rozvoje vzdělanosti nabývají „praktický“ charakter, ale neznamená to, že v oblasti teoretických a koncepčních přístupů k problematice investic do lidského kapitálu je všechno vyřešeno. Teorie o rozvoji vzdělanosti a investování do lidského kapitálu, jako cesta k dlouhodobému ekonomickému růstu byla ověřena v praxi rozvinutých ekonomik. Z toho to důvodu už není potřeba tuto teorie dále zdůvodňovat. Otázka rozvoje vzdělanosti označena za základní prioritu ve mnoha programových dokumentech různých politických subjektů. V teoreticko-koncepční rovině dochází ke značnému posunu od zdůvodňování významu investic do vzdělávání k vypracování okruhu pro měření efektivnosti investic do lidského kapitálu. Tyto ukazatele umožňují „měřit“ návratnost a efektivnost investic do vzdělání. Dnes se věnuje velká pozornost hlubšímu postihu lidského kapitálu a to především vzájemným vazbám jednotlivých oblastí lidského kapitálu. Vznikla řada studií, které se zabývají otázkou postihu jednotlivých aspektů návratnosti investic do vzdělávání. Pomocí těchto studií byla dosažena řada cenných výsledků, publikované množství návrhů a doporučení směřujících ke zefektivnění způsobů investování do lidského kapitálu. Dana problematika je přitažlivá pro pracovníky vědných disciplín, ekonomy. Sociologové, vysokoškolské pedagogy, představitelé managementu podnikatelských subjektů, veřejné správy, poradenských firem a personálních agentur. Každý představitel tohoto spektra přistupují k otázce investování do lidského kapitálu ze své specifické pozice.

Obrázek číslo 2: Lidský kapitál.

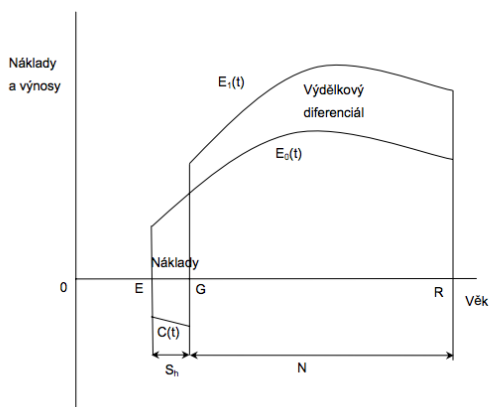
Zdroj: Čechák, 2013

Poněť vzdělávání je nejen pojem, ale je to i proces mnohém širší než studium s cílem získání odborné kvalifikace nebo profesní příprava. Vzdělávání v sobě zahrnuje přípravy a aktivity vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí, sdílení hodnotových orientací a přispívající k integritě osobnosti.

Na trhu práce pracovník nebo potenciální zaměstnanec nabízí nejenom své znalosti, ale své psychické a fyzické dispozice a možnost svůj „profesně dovednostní znalostní fond“ doplňovat a obnovovat. (Čechák, 2013).

Výnosnost investic do vzdělávání je dobře popsána v práci Václava Urbánka „Vzdělání a lidský kapitál“. Podle tohoto autora, volba typu vzdělávání, délka vzdělávání a zaměření vzdělávání závisí na kalkulaci (explicitní nebo implicitní) návratnosti investice do tohoto vzdělání. V případě vysokoškolského vzdělání takovou investici jsou přímé náklady (ze strany studenta nebo veřejnosti) a dále odřeknuté výdělky po dobu studia. Výnosy z této investice jsou vyšším platem proti těm, kdo mají nižší úroveň vzdělání. Následující graf ukazuje příslušné náklady a výnosy v závislosti na věku a vzdělání.

Graf číslo 2: Průběh výdělků v závislosti na věk a vzdělání.

Zdroj: Urbánek, 2006.

Rovnice finančních toků bude vypadat následovně:

$$\sum_{t=G-E}^{R-E} [E_1(t) - E_0(t)](1 + r^*)^{-1} - \sum_{t=1}^{G-E} [E_0(t) - C(t)](1 + r^*)^{-1} = 0$$

Kde:

- $E_0(t)$ = výdělková funkce pro předterciární vzdělání
- $E_1(t)$ = výdělková funkce pro terciární vzdělání,
- $C(t)$ = funkce přímých nákladů,
- E = věk začátku terciárního vzdělávání,
- G = věk při ukončení terciárního vzdělávání,
- R = věk při odchodu do penze,
- r^* = míra návratnosti investice do vzdělání
- sh = délka terciárního vzdělání $sh = G - E$
- N = roky pracovního života vysokoškoláka.... $N = R - G$

Výše uvedená rovnice je příkladem pro vypočet míry návratnosti investice do vzdělání plnou metodou. Tato metoda vyplývá z definice míry návratnosti investice do vzdělání, kterou je diskontní míra vyrovnávající sumu diskontovaných nákladů spojených s investicí s diskontovanými výnosy, které investice vytváří.

Je nutné rozlišit soukromou, společenskou a fiskální mírou návratnosti investice do vzdělání: soukromá míra návratnosti investice do vzdělání bude zahrnovat na straně nákladů soukromé náklady studenta na vzdělání, na straně výnosů potom výdělky po zdanění. Společenská míra návratnosti investice do vzdělání bude zahrnovat na straně nákladů všechny náklady na vzdělání, na straně výnosů potom hrubé výdělky plus externality (to ale těžko lze odhadnout peněžně, proto obvykle zůstáváme u hrubých mezd). Případné školné je pro kalkulaci společenské návratnosti investice do vzdělání pouze transferem, pokud existuje podpora vzdělání státem a je větší než školné. Fiskální míra návratnosti investice do vzdělání zahrnuje náklady a výnosy, které vzniknou státu v souvislosti s podporou vysokoškolského vzdělání.

Zkrácená metoda výpočtu návratnosti investice do vzdělání:

$$r^* = \frac{AE_i - AE_j}{S_i AE_j}$$

Kde AE jsou průměrné výdělky na i-té, resp. j-té úrovni vzdělání, S je doba vzdělání. Pro výpočet návratnosti vysokoškolského vzdělání ve srovnání se vzděláním sekundárním by index i příslušel absolventům vysokých škol, index j středoškolákům. (Urbánek, 2006).

5.4 Investice do vzdělání z pohledu firmy

Investice do lidského kapitálu lze také nahlížet z pohledu firmy.

Je chybné předpokládat, že s ukončením školní docházky nebude potřebné do lidského kapitálu investovat. Pro jednotlivce vzdělání přináší vyšší výdělky a tyto výdělky nejsou fixní.

Jednotlivé firmy taky provádějí své vlastní firemní vzdělávání.

Lidé představují pro podnik aktiva, hodnotu těchto aktiv lze zvýšit pomocí investic. Z hlediska firemního vzdělávání, přístupy vzdělávacího procesu v rámci firem jsou podřízeny základnímu cíli organizace, jejímu poslání, koncepci budoucího rozvoje a strategickým plánům.

V současné době, nadnárodní společnosti se zahraniční kapitálovou účastí se starají o své zaměstnance lepší než v minulosti. Tímto způsobem firmy se snaží zvýšit konkurenceschopnost, protože dobře proškolené zaměstnance je předpokladem vyšší konkurenceschopnosti.

Však při uvažování přínosu z pohledu počtu let strávených vzděláváním, je vidět, že i zde plácí pravidlo klesajících výnosu. Každá jednotka přináší relativně nižší výnos, než ta předchozí. Důvodem je, že investice do lidského kapitálu podléhají zákonu klesajících výnosu a na každou dodatečnou jednotku dosažení vyšší vzdělání jsou vynaloženy vyšší náklady.(Dlouhá, 2006).

6 Trh práce

G. Doležalová, ve své práci „Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v sekundárním sektoru“ z roku 2013, definuje trh práce takto: „*Trh práce je místem, v němž se střetává poptávka po práci ze strany potenciálních zaměstnavatelů s nabídkou práce, již představují jednotlivci ucházející se o zaměstnání, přičemž předmětem koupě a prodeje nejsou jednotlivé osoby, ale jejich pracovní síla. Dochází zde ke konfrontaci požadavků a nároků zaměstnavatelské sféry se skutečným charakterem a kvalitou disponibilní pracovní síly*“ (Doležalová, Vojtěch, 2013).

6.1 Práce jako výrobní faktor

Především je třeba pomatovat, že práce je lidská činnost kde každý člověk je schopen pracovat. Specifika práce spočívá v tom, že kvalita a množství práce je ovlivněná fyzickými a duševními vlastnostmi jednotlivce.

Práce je jedním z výrobních faktorů, které lze charakterizovat obdobně jako jiné faktory pomocí tržních kategorií (cena, nabídka, poptávka atd.).

Účinnost práce jako výrobního faktorů je snadno ovlivnitelná. Množství a kvalitu práce je možné zvyšovat růstem kvalifikační úrovně pracovníků a lepším pracovním vybavením či výrobními nástroji. (Brizgalová).

Z kvalitativního hlediska lze charakterizovat pomocí množství vynaložených hodin pracovníků. Z kvalitativního hlediska tvoří práci úroveň všeobecného a odborného vzdělání, profesní struktura a všeobecné podmínky kulturní vyspělosti obyvatelstva. Práce je také součástí technologické úrovně výroby, je tedy jedním z dílčích činitelů technického pokroku.

Specifické rysy trhu práce.

Poptávka po práci i nabídka práce jsou velmi heterogenní. Příčinou jsou zásadně odlišné požadavky, které kladou vykonavatele pracovní činnosti jednotlivá výrobní odvětví. (Brčák, J., Sekera, 2010).

Poptávka po práci je určena množstvím práce, pronajaté firmou při různých mzdových sazbách. Firma bude pronajímat takové množství práce, při kterém se příjem z mezního

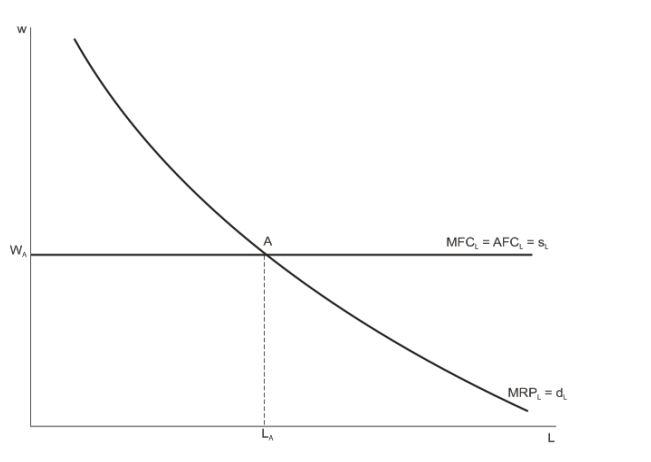
produktu bude rovnat mezním nákladům na práci, nebo mzdě. Poptávka po práci je ovlivněna produktivitou práce. Produktivita práce je mnohem závislá na kvalifikaci, množstvím a kvalitou výrobních faktorů, technologií a managementem.

Při maximalizaci zisků firma si pronajme množství práce, při němž se příjem z mezního produktu práce a mezní náklady na práci se budou rovnat.

$$MRPL = MFCL = w$$

Vývoj produktivity práce je určen zákonem klesajících výnosů, to znamená, že přírůstek produktů s každou další jednotkou práce klesá.

Graf číslo 3: Křivka poptávky po práci.

Zdroj: L. Brizgalová.

Klesající část křivky mezního produktu práce lze považovat za základ pro určení křivky poptávky po práci. (Brizgalová).

Mezní produkt práce závisí na kvalitě pracovních vstupů (vzdělání, kvalifikace), na množství a kvalitě kooperujících faktorů a na úrovni technického pokroku firmy.

Zvýšení množství práce má dva dopady na zisk zaměstnavatelské firmy. Vytvořený finální produkt se zvyšuje o mezní produkt práce, výnos firmy se tedy zvýší o částku ve výši $P \times MP_1$, tedy příjmu z mezního produktu. Náklady firmy stoupnou o částku w , tedy nominální mzdu. Firma tudíž bude zaměstnávat další pracovníky do té doby, než se výnos a náklad s poslední (dodatečné) jednotky práce vyrovnají. Příjem z mezního produktu se bude rovnat výši nominální mzdy: $w = P \times MP_1$

Nominální mzda je počet peněžních jednotek, které pracovník dostává za jednotku (hodinu) práce. Kromě nominální mzdy existuje ještě reálná mzda, která vyjadřuje koupěschopnost nominální mzdy.

Nabídka práce.

Funkce nabídky práce je vztahem mezi cenou za jednotku práce a množstvím práce. Nabízející je majitel výrobního faktoru práce (potenciální pracovník), který je ochoten nabídnout určité množství práce při určité ceně práce (mzdě) za jednu hodinu.

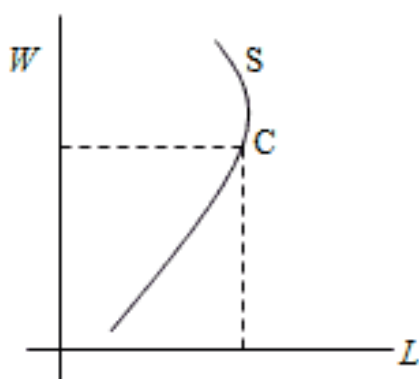
Vlastníci práce, nebo potenciální zaměstnanci, mají jiná cílová kritéria než firmy poptávající práce. Pro ně je důležitý vztah mezi pracovním časem a výší spotřeby, kterou lze získat na základě důchodů z práce získávaných v podobě mzdy.

Reakce nabízeného množství práce na zvýšení ceny jednotky práce (mzdy) je dvojitá. První zachycuje substituční efekt, druhou důchodový efekt.

Zvýšení mzdy pro majitele práce znamená, že vzrostli alternativní náklady jedné hodiny volného času, tedy vynos majitele práce bude vyšší, rozhodne-li se pracovat místo toho, aby se zvýšil volný čas. V opačném případě, rozhodne-li se nepracovat, zvyšuje si ztrátu. Nabízené množství práce se zvyšuje, je-li pro majitele práce výhodnější pracovat. V tomto případě nastává substituční efekt, který se projevuje v rostoucí nabídce práce.

Od určité výše mzdy v závislosti na preferencích majitele práce se začne nabízené množství práce snižovat, neboť při jeho důchodů se může dovolit koupit požadované statky a služby a začne více preferovat trávení volného času, který může užívat s větším uspokojením. Tato skutečnost se nazývá důchodovým efektem.

Graf číslo 4: Individuální nabídka práce

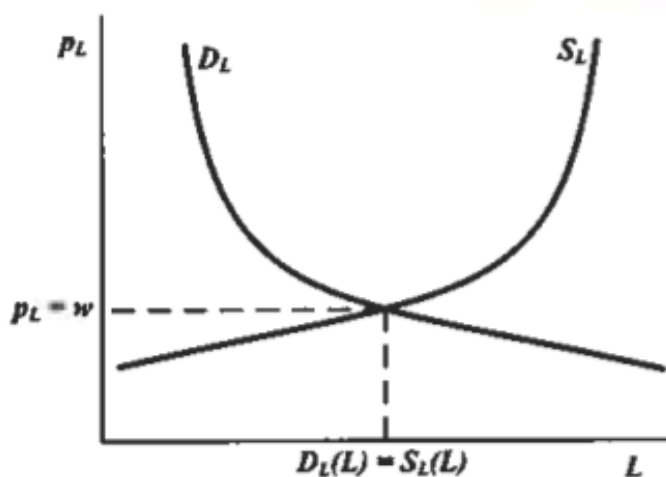
Zdroj: : Brčák, Sekera, 2010

Do bodu maximální výše nabídky práce se prosazuje substituční efekt více než důchodový a křivka je rostoucí, zatímco při vyšší mzdě se prosazuje důchodový efekt více než substituční.

Rovnováha na trhu práce.

Funkce nabídky a poptávky determinuje rovnováhu na trhu práce. V podmínkách dokonalé konkurence je na trhu práce dostatečně velký počet potenciálních zaměstnanců i zaměstnavatelů, z nich žádný nemá dostatečnou sílu ovlivnit výše mzdy. Mzda jako tržní cena práce je pro účastníky trhu práce danou veličinou. Práce je podle předpokladů homogenní, účastníci trhu práce se od sebe příliš neodlišují a panuje dokonalá informovanost na trhu práce.

Graf číslo 5: Rovnováha na trhu práce.

Zdroj: Brčák, Sekera, 2010

Mzda je rovnovážná cena na trhu práce za jednu hodinu. Poptávané množství práce se při této mzdě rovná nabízenému. Je-li vyjádřena počtem peněžních jednotek, nazývá se nominální mzda.

Reálná mzda je určena kupní silou nominální mzdy, je vyjádřena množstvím statků a služeb, které se může příjemce mzdy koupit za částku odpovídající nominální mzdě.

Působení odborů a profesionálních komor na trhu práce.

Na trhu práce působí instituce, které se na jiných trzích nevyskytují. Nejdůležitější z nich jsou odbory a u určitých povolání (lékaři, advokáti) profesionální komory.

Tyto instituce mohou dosáhnout zvýšení mzdy zaměstnanců. Pro zvyšování mezd zaměstnanců se používají zejména nástroje:

- omezování délky pracovní doby. V některých případech jsou zákazy zaměstnávat nečleny odborů, omezování přistěhovalectví nebo prodlužování učební doby;
- zvyšování mzdových sazeb v důsledku jednání odborů s vedením firem;

- zvyšování poptávky po produktu vyráběném danou firmou prostřednictvím nástrojů obchodní politiky, příkladem jsou dovozní kvóty;
- efektivnostní mzdy.

Efektivnostní mzdy jsou specifickým nástrojem. Růst mezd může za jistých předpokladů vést ke zvýšení mezního produktu práce. Týká se to specifických, většinou vysoce kvalifikovaných povolání. Kvalita pracovníku a jejich spokojenost je vyšší, pokud jsou vyšší mzdy, které přilákají lepší pracovníky. Teorie efektivností mezd je post-keynesiánskou teorií. Z hlediska efektivnosti může být působení oborů a profesionálních komor někdy pozitivní. Neoliberální směr naopak považuje působení těchto institucí na trhu práce za rušivý element a snaží se o jeho minimalizaci. (Brčák, Sekera, 2010)

7 Vzdělávání a vzdělávací soustava

V moderních společnostech v posledním desetiletí roste význam vzdělávání. Vzdělávání je dnes považováno za významný instrument, který by měl vest k dosažení cílů národních ekonomik – růst životní úrovně, snížení úrovně nezaměstnanosti, kvalifikované pracovní síle.

7.1 Mezinárodní klasifikace vzdělání

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development) je světová organizace sdružující v současně době 34 ekonomiky nejvyspělejších zemí světa, které projeví zájem a splnily podmínky stanovené pro členství v OECD. Česká republika je členem OECD od roku 1995, což jí umožňuje účastnit se mezinárodní mnohostranné spolupráce členských zemí OECD v oblasti vzdělávání. (MŠMT). V rámci OECD členské zemí společně řeší ekonomické, sociální a environmentální výzvy globalizace. OECD stojí také v čele úsilí, které má napomoci vládám porozumět novým vývojovým trendům a politickým zájmům a reagovat na ně. Mezi tyto oblasti patří správa a řízení společnosti, informační ekonomika a výzvy spojené se stárnoucí populací.

V OECD jsou sdružené tyto země: Austrálie, Rakousko, Belgie, Kanada, Chile, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Korea, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Island, Irsko, Izrael, Itálie, Japonsko, Lucembursko, Mexiko, Holandsko, Nový Zéland, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Spojené království a USA. (Santiago, Gilmore, Nusche, Sammons, 2012).

Vzdělávání podle mezinárodní klasifikace můžeme rozlišit na několik typických úrovní:

Pre-primární vzdělání (předškolní výchova). Úroveň ISCED 0, je definována jako první stupeň výuky. Je určen pro děti předškolního věku. Cílem pre-primárního vzdělání je připravit děti ke školní docházce a vytvořit tzv. most mezi domovem a školou.

Primární vzdělání. Primární vzdělávání nebo povinná školní docházka se začíná ve věku od pěti do sedmi let a obvyklá délka trvání od čtyřech (Německo) do sedmi let (střední délka trvání v zemích OECD je šest let). Program primárního vzdělávání

nevyžaduje absolvování předchozího pre-primárního vzdělání, avšak pro děti kteří se účastnili pre-primárního vzdělávání vstup do primárního vzdělávání je mnohem snadnější.

Program primárního vzdělávání obsahuje základy čtení, psaní, matematiky a dalších základních předmětů (dějepis, zeměpis, přírodní vědy, umění, hudba).

Nižší sekundární vzdělání. Nižší sekundární vzdělávání se navazuje na primární vzdělávání. Délka trvání je tři roky ale v jednotlivých zemích OECD může trvat od dvou do šesti let. Nižší sekundární vzdělávání zpravidla pokračuje v programech primárního vzdělávání, ale výuka je specializována v určitých oborech. Nižší sekundární vzdělávání se dělí na dvě úrovně „terminal“ připravuje studenty pro vstup na trh práce, a „preparatory“ – připravuje studenty pro vstup na další vzdělávací úroveň.

Programy úrovně ISCED 2 jsou klasifikovány podle účelu pro které studenty byly připravovány:

- ISCED 2A zaměřen na přípravu studenta k přechodu na další vzdělávací úroveň.
- ISCED 2B zaměřen připravit studenty na vstup programu ISCED 3C.
- ISCED 2C připravuje studenty ke vstupu na pracovní trh.

Vyšší sekundární vzdělání. Úroveň vzdělávání ISCED 3 odpovídá konečné fázi vzdělávání ve většině zemí OECD. Obvykle se začíná po ukončení povinné školní docházky (ISCED 2). Typický věk vstupu je 15 nebo 16 let, doba trvání v zemích OECD je v rozmezí od dvou do pěti let v závislosti na jednotlivých členských státech. Program vyššího sekundárního vzdělávání je více specializován.

Vzdělávací programy úrovně ISCED 3 se dělí podle určení, jemuž programy slouží:

- ISCED 3A – program zajišťující přímý vstup na úroveň ISCED 5
- ISCED 3B – program zajišťující přímý vstup na úroveň ISCED 5B
- ISCED 3C – tento program směřuje přímo na trh práce, k programům úrovně ISCED 4 nebo k dalším programům úrovně ISCED 3.

Postsekundární vzdělání.

Postsekundární vzdělávání (ISCED 4) podchycuje programy, které jsou z mezinárodního pohledu hraničí mezi vyšším sekundárním a postsekundárním vzděláváním. Programy ISCED 4 nelze považovat za programy terciálního úrovně vzdělávání. ISCED 4 programy slouží pro rozšiřování znalostí studentů, které již ukončili studium programů úrovně ISCED 3. Do postsekundárního vzdělávání patří programy

určené k přípravě studentů pro studium na úrovni ISCED 5, to znamená základní přípravné kurzy pro studium na vysoké škole, nebo krátké odborné programy.

Programy postsekundárního vzdělání jsou rozděleny z doplňkového hlediska do kategorií:

- Všeobecné vzdělávání,
- Příprava na odborné vzdělávání,
- Odborné vzdělávání.

Podle tohoto doplňkového hlediska může být úroveň ISCED 4 rozdělena takto:

- ISCED 4A programy připravující ke vstupu na úroveň ISCED 5
- ISCED 4B programy připravující ke vstupu na úroveň ISCED 5B
- ISCED 4C programy úrovně ISCED 4, které nejsou určený pro přímý vstup do ISCED 5, ale směřují přímo na pracovní trh.

Terciální vzdělání – první stupeň.

Vstup do programů terciálního vzdělávání (ISCED 5) obvykle vyžaduje úspěšné dokončení úrovně ISCED 3 nebo ISCED 3B.

Terciální vzdělávání zahrnuje všechny programy vědecké přípravy, které nejsou součástí doktorského studia, jako jsou všechny typy magisterského programu.

Existují dva typy programů terciální úrovně: teoretické orientované a odborné orientované.

Teoreticky orientované programy, jsou programy poskytující dostatečnou kvalifikaci pro přístup k vědeckým programům a k profesním s vysokými kvalifikačními požadavky. Obvykle se jedná o dlouhodobé programy, kde minimální úhrnná teoretická doba trvání na terciální úrovni činí tři roky ekvivalentu prezenčního studia. Nejčastěji tento program je zařazován do úrovně ISCED 5A.

Odborné nebo profesní orientované programy poskytují specifickou kvalifikaci pro určitou profesi. Obsah těchto programů je orientován praktický, a je specializován na určité povolání a má studentům zprostředkovat praktické dovednosti a znalosti nutné pro výkon příslušného povolání nebo řemesla. Úspěšné zakončení těchto programů poskytuje absolventovi kvalifikace uznávanou trhem práce. Tyto programy odpovídají úrovni ISCED 5B.

Terciální vzdělání – druhý stupeň.

Úroveň terciálního vzdělávání druhého stupně (ISCED 6) je určená pro terciální programy, které vedou k získání diplomu vědeckého stupně. Proto tyto programy jsou založené na prohloubeném studiu a původním výzkumu.

Pro určení úrovně ISCED 6 je potřebným předložením doktorské nebo disertační práce publikovatelné kvality, která je výsledkem původního výzkumu a představuje výrazný příspěvek k poznání. Doktorský studijní program je ukončen titulem Ph.D, bývalá vědecká příprava ukončená tituly CSc., DrSc. (Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97), 2008).

7.2 Školství a vzdělávání v České Republice

Vzdělávání v ČR je veřejná služba, která se uskutečňuje ve shodě se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen "vzdělávání") uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství (§ 1 školského zákona). (Národní ústav pro vzdělávání). Schéma českého vzdělávacího systému je zobrazeno v příloze 1.

Předškolní vzdělávání dětí od třech do šesti let zpravidla probíhá v mateřských školách. Tady formou hry a individuálních i skupinových činností osvojují základní pravidla chování a vytvářejí si komunikační dovednosti. Vzdělávací program pro předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnat nerovnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání. "

Základní vzdělávání. Povinná školní docházka neboli základní vzdělávání, byla zavedena od roku 1774. Základní vzdělávání obvykle trvá devět let (od šesti let do patnácti). Stupeň základního vzdělání získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu základního vzdělání v základní škole nebo po úspěšném ukončení nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia. Dokladem o dosažení základního vzdělání je

vysvědčení o úspěšném ukončení devátého ročníku základního vzdělávání nebo vysvědčení o úspěšném ukončení odpovídajícího ročníku víceletého gymnázia.

Střední vzdělávání má v České republice dlouholetou tradici. Předpokladem pro přijetí ke střednímu vzdělávání je splnění školní docházky a splnění podmínek přijímacího řízení. O podmínkách přijímacího řízení rozhoduje ředitel školy. Existuje několik forem vzdělávání ve středních školách. Student si může rozhodnout o denní, večerní, dálkový, distanční nebo kombinovaný studium.

Vzdělávací programy středního vzdělávání se rozlišují podle náročnosti, charakteru a délky studia.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 3A) se dosahuje úspěšným ukončením vzdělávacího programu šestiletého, osmiletého nebo čtyřletého gymnázia nebo vzdělávacího programu střední školy v délce čtyřleté denní formy vzdělávání. Tento úroveň vzdělávacího programu připravuje studenty na výkon náročnějších kvalifikovaných povolání, nebo ke studiu na terciální úrovni. Studium je ukončen maturitní zkouškou a dokladem o vysvědčení o maturitní zkoušce.

Střední vzdělávání s výučním listem (ISCED 3C). Délka daného vzdělávacího programu je dva nebo tři roky denního studia. Cílem tohoto vzdělávacího programu je připravit studenty k výkonu kvalifikovaných činnosti, kde převládá manuální práce. Ukončuje se závěrečnou zkouškou. Dokladem je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list.

Nástavbový studium (ISCED 4A). Po úspěšném ukončení středního vzdělávání s výučním listem má student možnost v pokračování v nástavbovém studiu v příbuzném oboru. Tento typ studia má délku trvání dva roky v denní formě a ukončuje se maturitní zkouškou.

Střední vzdělání (ISCED 2C,2B). Délka studia tohoto programu je jeden nebo dva roky v denní formě vzdělávání. Tento program je určen pro žáky so speciálními vzdělávacími potřebami. Je ukončen závěrečnou zkouškou a dokladem je vysvědčení o závěrečné zkoušce.

Vysokoškolské vzdělávání. Školský zákon rozlišuje dva typy vysokých škol. Vysoká škola univerzitní a neuniverzitní. Podle §2, odst. 3 a 4:

Vysoká škola univerzitní uskutečňuje magisterské nebo doktorské studijní programy a v souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí

činnost. Muže uskutečňovat též bakalářské studijní programy. (Vzdělávací systém České republiky, 2006).

Neuniverzitní vysoká škola obvykle uskutečňuje jenom bakalářské studijní programy a ve spojení s tím výzkumnou, vývojovou nebo další činnost. Neuniverzitní vysoké školy se zpravidla nejsou členěny na fakulty. (Severová, Šréd, 2010)

Vzdělávací program vyššího odborného vzdělávání patří do terciálního vzdělávání, rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti získané ve středním vzdělávání, poskytuje praktickou přípravu pro výkon náročných povolání. Podmínkou vstupu do vzdělávacího programu je ukončení středního vzdělání s maturitní zkouškou a splnění podmínek přijímacího řízení. Podmínky přijímacího řízení jsou stanoveny ředitelem školy. Délka studia programu se trvá tři roky v denní formě včetně odborné praxe.

Vysoké školy poskytují vzdělání na třech úrovních.

Bakalářský studium (ISCED 5B). Doba studie je tři nebo čtyři roky. Připravuje studenta k výkonu povolání a ke studiu v navazujícím magisterském studijním programu. Ukončuje se státní závěrečnou zkouškou. Součástí státní závěrečné zkoušky je obhajoba bakalářské práce. Absolventům se uděluje akademický titul „bakalář“ (Bc., BcA.).

Magisterský studijní program (ISCED 5A) trvá se jeden nebo tři roky. Je zaměřen na získání teoretických poznatků, na jejich aplikaci a na rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti. Podmínkou ukončení studia je úspěšné složení státní závěrečné zkoušky a obhajoba diplomové práce. V případě samostatného magisterského programu (lékařství, farmacie, pedagogika) doba studia může trvat od čtyřech do šesti let. Akademické tituly odrážejí charakter studijních programů: Ing., Mgr., MgA., MUDr., MDDr.

Doktorský studijní program (ISCED 6). Doba studia je od třech do čtyřech let. Je určen pro absolventy magisterských programů. Doktorský studium je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu, vývoje nebo tvůrčí činnost v oblasti umění. Studium se ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce. Absolventy studia doktorských studijních programů se získávají akademický titul „doktor“ (Ph.D., Th.D.).

Vysoké školy v České republice se dělí na vysoké školy veřejné, státní a soukromé. Veřejné vysoké školy jsou veřejnoprávními institucemi, jsou zřizovány a zrušovány zákonem. Státní vysoké školy nemají právní subjektivitu a jsou součástí zřizovatelského ministerstva.

Veřejné a státní vysoké školy poskytují všechny typy studijních programů. Soukromé školy nabízejí převážně bakalářské studijní programy. (Vzdělávací systém České republiky,2006).

8 Sekundární a terciální vzdělávání v zemích EU členech OECD

Vyšší sekundární a středoškolské vzdělávání je v současné době ve světě dost od sebe odlišné. Je to dáno velkou diferenciací institucí odpovědných za tuto úroveň vzdělání. Každá země má jinou strukturu školství pro tuto úroveň vzdělávání. Je tento rozdíl taky výrazně vidět v členských zemích OECD. Nejvíce se odlišuje systém sekundárního vzdělávání.

Vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3) se obvykle navazují na ukončení povinného školního programu (školní docházky)(ISCED 2). Ale v některých státech je vyšší sekundární vzdělávání součástí povinné docházky (Belgie, Maďarsko). Obvykle do vyššího sekundárního vzdělávání nastupují děti ve věku 14-16 let. Délka vzdělávání obvykle se pohybuje od dvou do pěti let. Pro nástup do programu ISCED 3 je potřeba mít ukončený program ISCED 2.

Bez ohledu na to, že jednotlivé systémy se vzájemně odlišují, v určitých momentech lze podobnosti nalézt. Ty se především tykají důrazu na demokracii vzdělávání. Z tohoto pohledu je problematizováno selektování a přerušování vzdělávacích drah. Čím větší je výběrovost podle typu zaměření školy, tím větší jsou i nerovnosti ve vzdělávání. (Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích UE-ISCED, 2012).

Každá jednotlivá země má svou specifickou strukturu školství pro sekundární úroveň vzdělávání. Tyto jednotlivé specifické struktury lze snadno ilustrovat na příkladech některých sousedních pro Českou republiku států.

8.1.1.1 Německo

Německo nemá jednotný vzdělávací systém. Ve statě jsou šestnáct vzdělávacích systémů v jednotlivých spolkových zemích. Spolkové země použili po znovusjednocení Německa řadu prvků západoněmeckých školských systémů. Centrální řízení federální vládou je omezeno na regulaci a koordinaci profesní přípravy, vědeckého výzkumu, podporu rozvoje vysokých škol a stipendií. Pod dohledem státu je školství jako celek, jeho správa přísluší ministerstvům kultury zemských vlád. Paralelně existuje síť škol soukromých a církevních. Společné pro všechny spolkové země jsou: délka povinné školní docházky,

zajišťování návaznosti vzdělávacích stupňů, označování vzdělávacích zařízení, vzájemné uznání vysvědčení, systém známkování.

Povinná školní docházka začíná od šesti let věku dítěte. Zpravidla trvá 9-10 let jako povinná docházka, další tři roky jako částečná pro učně, celkem to trvá 12 let. Dítě může rozhodnout o další rok školy, po jehož absolvování je oprávněn k dokončení úplného středního vzdělání.

Po čtyřech ročnících základní školy (Grundschule), společné pro všechny žáky, se vzdělávací cesty rozdělují do členěného systému:

- Hlavní škola (Hauptschule) - 5-6
- Reálná škola (Realschule) - 6 let
- Gymnázium - 9 let

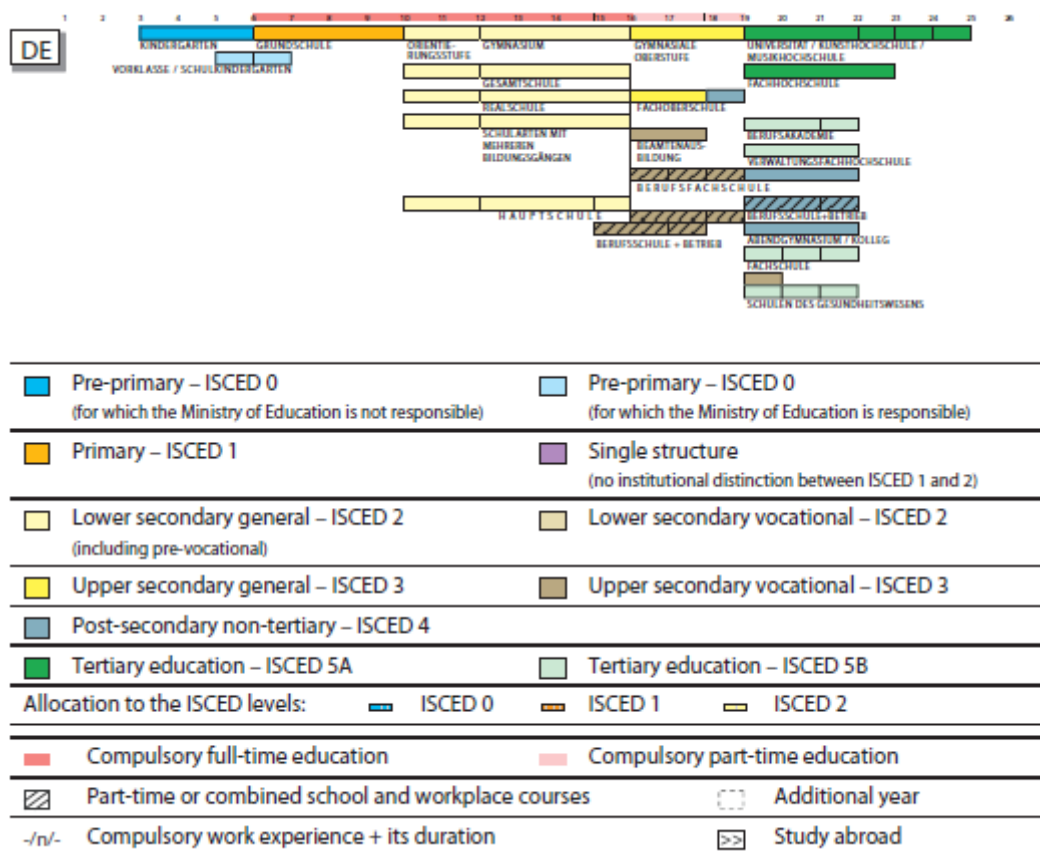
V sekundárním cyklu vznikl také nový netradiční, nepříliš rozšířený typ integrované školy, tzv. souhrnná škola (Gesamtschule). Tento nepříliš rozšířený typ střední školy (cca 6 % žáků) sjednocuje všechny tři předchozí typy, je vnitřně diferencovaný s rozdílnými výstupy žáků. Rozhodování o vzdělávací dráze se v tomto typu školy posunuje do vyššího věku. Výskyt tohoto typu školy se výrazně liší v jednotlivých spolkových zemích (v Berlíně ji navštěvuje čtvrtina celkového počtu žáků, zatímco v Bavorsku a Bádensku-Württembersku jen 0,5 % žáků).

Ve *hlavní škole* získává žák základní vzdělávání. Má pátý až devátý ročník. Na konci devátého ročníku získávají žáci první závěrečné vysvědčení (Hauptschulabschluss). Toto vysvědčení se obvyklé používá pro vstup například do profesních odborných škol nebo do základního roku odborného vzdělávání (Berufsbildungsgrundjahr - BGJ)

Reálná škola poskytuje rozšířené všeobecné vzdělávání a obvyklé má pátý až desátý ročník. Absolvování desátého ročníku umožňuje získat závěrečné vysvědčení z reálné školy. To opravuje držitelé k dalšímu vzdělávání.

Gymnázium poskytuje prohloubené vzdělávání. Program gymnaziálního vzdělávání na nižším a vyšším stupni zahrnuje pátý až třináctý ročník. Konec nižšího stupně neumožňuje získání závěrečného vysvědčení, jenom opravený postup do vyššího stupně gymnázia (die Berechtigung zum Besuch der gymnasialen Oberstufe). Studium na gymnáziu je ukončováno maturitní zkouškou (Abiturprüfung). Úspěšné složení této zkoušky umožňuje přístup ke studiu na vysoké škole (das Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife). (Struktura vzdělávacího systému v Německu).

Obrázek číslo 3: Struktura vzdělávacího systému v Německu.

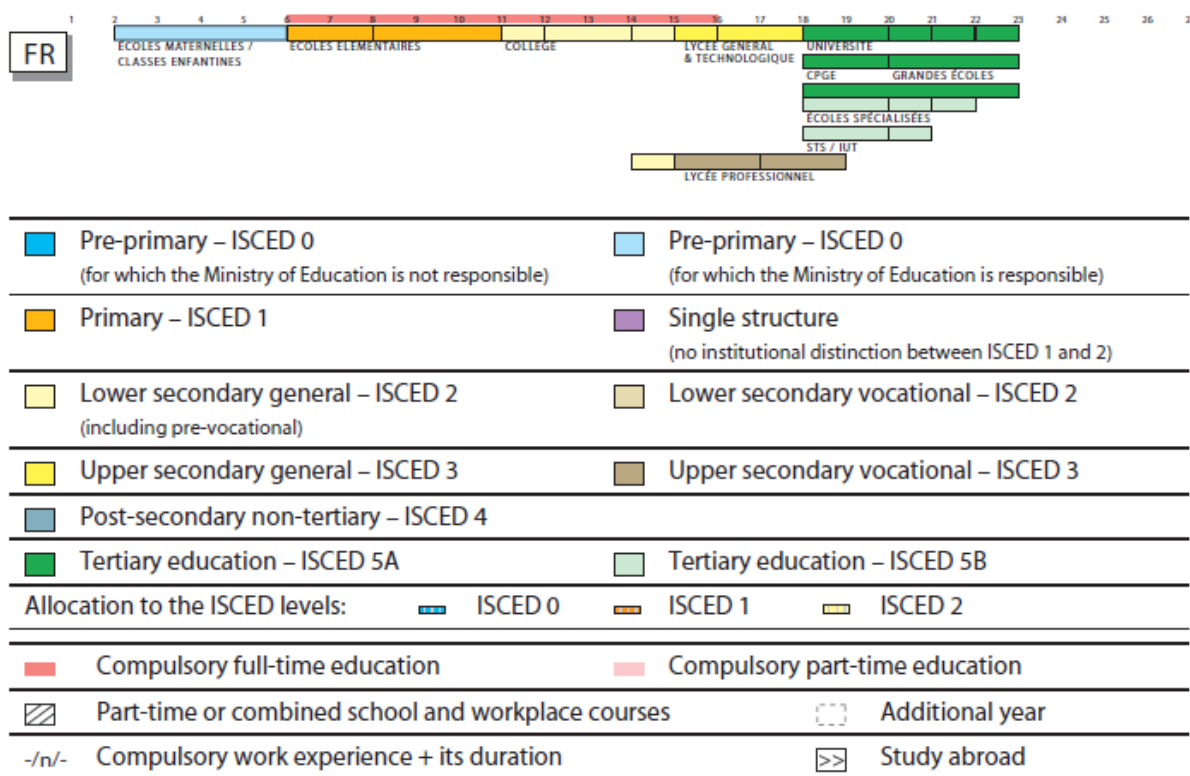

Zdroj: Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích UE-ISCED, 2012

8.1.1.2 Francie

Vzdělávací systém ve Francii patří pod správu ministerstva školství – Ministry of Education, Youth and Associations (Ministère de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et de la Vie associative). Obsahuje veřejné i soukromé školství. Soukromá škola musí mít uzavřenou smlouvu s ministerstvem školství, ve které je stanoven počet vyučujících a financování- náklady na den (day school package). Avšak většina dětí dochází do veřejných škol.

Obrázek číslo 4. Systém vzdělávacího procesu ve Francii.

Zdroj: Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích UE-ISCED, 2012

Rok 1879 je zaznamenán vznikem povinné školní docházky a taky vznikem sekundárního a bezplatného vzdělávání. Povinné vzdělání se vztahuje na děti ve věku šest až šestnáct let. Od roku 2004 vyšel nový zákon který zakazuje nošení náboženských symbolů a ošacení symbolizující náboženskou příslušnost.

Povinná školní docházka zahrnuje pět let primárního vzdělávání a pět let sekundárního vzdělávání. Sekundární vzdělávání se dělí na dva stupně:

- Nižší sekundární vzdělávání – 4 roky (collège)
- Vyšší sekundární vzdělávání – 1 rok (lycée).

Po absolvování vyššího sekundárního vzdělávání může dítě vstoupit do vyššího vzdělávání. Podmínkou ale je, složení státní zkoušky a až po úspěšném složení zkoušky je povolen přechod do bakalářského studia. (Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích UE-ISCED 1,2, 2012).

8.1.1.3 Švédsko

Vzdělávání ve Švédsku je řízeno na centrální úrovni. Vlada má celkovou odpovědnost za vzdělávání a stanoví rámec pro vzdělávání na všech úrovních. Avšak obce jsou zodpovědné za vytvoření a provozování škol na primární a sekundární úrovni vzdělávání a vzdělávání dospělých v základních a středních školách. Pro školy jsou stanoveny cíle a učební osnovy.

Veškeré vzdělávání ve školském systému a na vysokých školách je zdarma (výjimkou jsou studenti ze zemí mimo EU a EHP¹). Na úrovni středního vzdělávání je vše pro děti zdarma – materiály, učebnice, strava, doprava a zdravotní služby. Podpora studia pro studenty vysokých škol je určena na pokrytí životních nákladů studenta během studia. (Single Structure Education, 2013).

Podle školského zákona, účastnit se povinné školní docházky musejí všechny děti ve věku od sedmi do šestnácti let. Přestože většina dětí jdou do školy v roce kdy se mají obrátit sedm let, začátek povinné školní docházky je flexibilní. To znamená že věk kdy začíná povinná školní docházka je šest až osm let. Věk začátku školní docházky je dle přání rodičů nebo zákonného zástupce dítě. Povinná školní docházka trvá devět let, bez ohledu na to, v jakém věku byla zahájena.

Existuje několik typů škol:

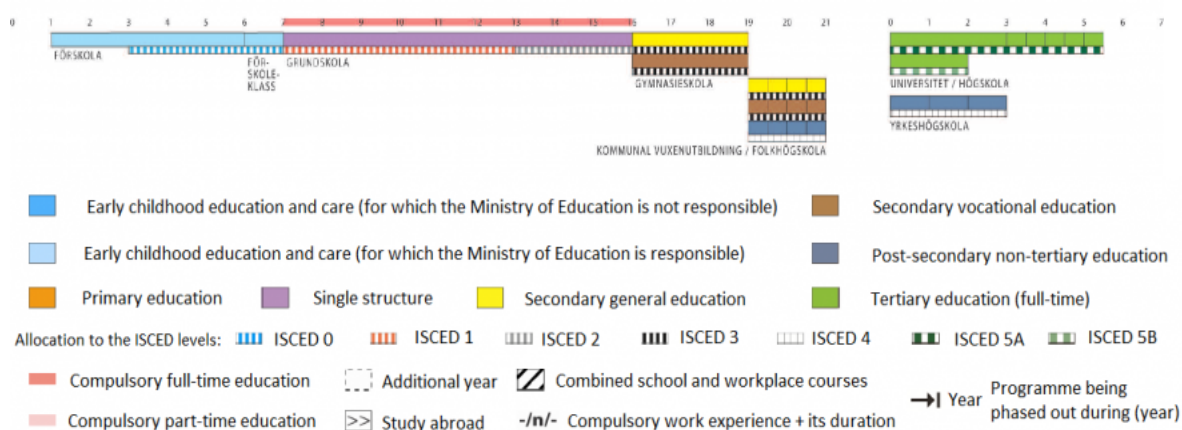
- Základní školy (Grundskolan) – devítiletá škola pro všechny
- Školy pro Sámy (Sameskolan) – tyto školy v rozsahu prvních šesti let švédské základní školy poskytují vzdělávání v souladu s kulturní tradicí a etnickými specifiky sámské menšiny
- Speciální školy (Specailskolan) – určeny pro žáky s poruchami sluchu.

Zajímavé je , že v prvních osmi letech vzdělávání výsledky vzdělávání nejsou hodnoceny, jelikož je kladen velký důraz na průběžné hodnocení ve třídě. Žáci si stanovují vlastní vzdělávací cíle pomocí individuálních rozvojových plánů. Vzdělávací proces je organizován tak, že žáci se rozdělují podle prospěchu v rámci jednotlivé základní školy. V

¹ Evropský hospodářský prostor. Členové jsou EU a zemí Evropského sdružení volného obchodu (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko).

důsledku tohoto rozdělení zodpovědnost za své vlastní vzdělání přebírají žáci, což vede ke zvýšení významu domácí podpory žáků. (Konopásková, 2013).

Obrázek číslo 5. Vzdělávací systém ve Švédsku.

Zdroj: Eurypedia

8.1.1.4 Dánsko

Za univerzity a vyšší vzdělávání v Dánsku je odpovědnou institucí Danish Ministry of Science, Technology and Innovation. Na regionální úrovni se vzdělávání neřeší, ale na úrovni lokální. Obecní a místní Rady zajišťují finanční podmínky, supervizi škol a jejich výsledků.

Řízení na školách určuje ředitel školy, školní výbor a další orgány. V primárním a nižším středním vzdělávání je základním prvkem řízení je ředitel a volený školní výbor. Rada pedagogů řeší záležitosti vzdělávání a Rada žáků reprezentuje zájmy dětí. Ředitel je zodpovědný za vzdělávání, administrativu a činnosti ve vztahu k výboru a obecní radě. Dalším úkolem ředitele je navrhování aktivit školy a odpovědnost za rozpočet na obecní radu.

Délka povinné školní docházky je 10 let. Vzdělávání je možné ve veřejných školách, privátních ale i v domácnosti. Od roku 2009 byly zavedeny povinné přípravné třídy. V Dánských školách maximální počet dětí ve třídě nesmí překročit hranici 28. Pre-primární vzdělávání (Børnehaveklasse) se začíná od věku šest – sedm let. Primární a vyšší sekundární vzdělávání (Folkeskole) se navazuje na pre-primární vzdělávání a trvá devět až

deset let. Ve Folkeskole jsou děti vyučovány pedagogy specializovanými na jednotlivé předměty. Na konci vyššího sekundárního vzdělávání musí být splněna zkouška z několika předmětů. Pak je umožněn postup do dalšího stupně vzdělávání nebo odchod ze vzdělávání.

Zajímavé je, že Dánsko používá tzv. Bridge-building courses, zajišťující „přemostění“ mezi vzdělávacími bloky. Tyto kurzy trvají do jednoho roku a mají za úkol seznámit žáky s různými vzdělávacími programy. Tyto kurzy bývají součástí 10. Stupně Folkeskole. Cílem Bridge-building kurzů je zvýšit motivace mladých lidí a podpořit jejich výběr správného vzdělávání. (Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích UE-ISCED 1,2, 2013).

8.1.1.5 Velká Británie

Odpovědnými institucemi za vzdělávací služby ve Velké Británii jsou Ministerstvo školství (DFE) a Ministerstvo pro podnikání, inovace a dovednosti (BIS). Ministerstvo školství zodpovědné za vzdělávací primární a sekundární služby ve školách, zajištění poskytování integrovaných služeb pro děti a spojení politiky týkající se dětí a mladých lidí. Ministerstvo pro podnikání, inovace a dovednosti má na starosti vědu a inovace, dovednosti a terciální vzdělávání. (United Kingdom, 2014).

Vzdělávání ve Anglii se začíná s Pre-school. To znamená že děti do pěti let mohou zůstat doma, chodit do školky (nursery), do dětských center (children`s centre, playgroup) nebo využívat služeb paní na hlídání (childminder). Stát poskytuje 12-15 hodin dětské péči zdarma pro děti ve věku od třech do čtyřech let, zbývající hodiny si pak rodič musí platit.

Druhy stupeň Britského vzdělávacího systému je *Reception classes*. Je určen pro děti od čtyřech let. V *Reception classes* začínají se základy čtení, psaní, počítání apod. Děti nejdříve docházejí na půl dne, dále počet hodin se zvyšuje až k dosažení plného dne (full time).

Primární vzdělávání (*Primary school*) je povinnou školní docházkou. Začíná se od pěti let a končí ve věku šestnáct let. *Primary school* se pak často dělí na *Infant school* (pro děti ve věku od pěti do sedmi let) a *junior school* (pro děti od sedmi let do jedenácti let). Existují státní a soukromé školy. Státní školy jsou bezplatné, za soukromou školu rodiče mají platit. (Národní informační centrum pro mládež).

Sekundární vzdělávání se nazývá *Secondary school*. Začíná se od jedenácti let a končí ve věku šestnáct. Většina škol je všeobecných, bezplatných a přístupná oběma pohlavím, ovšem existují také „selective schools“ zvané také „grammar schools“, které přijímají žáky na základě složení vstupního testu (známého jako 11+ nebo eleven-plus). Na konci sekundárního vzdělávání musí být splněna zkouška GCSE (General Certificates of Secondary Education).

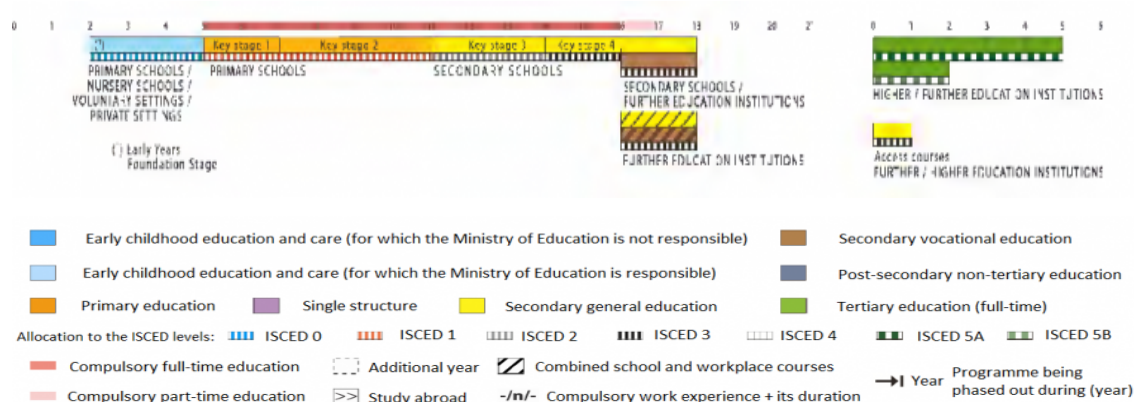
Tabulka číslo 2. Primární a sekundární vzdělávání v letech ve Velké Británii.

	Ročník	Věk	ISCED úroveň
Primární	1–2	5–7	1
Primární	3–6	7–11	1
Sekundární	7–9	11–14	2
Sekundární	10–11	14–16	3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurypedia.

Většina škol nabízí nepovinný 12. a 13. ročník, který se nazývá *sixth form*. Je to možnost pokračování v denním studiu, je to bezplatné až do odsázení 19 let. Tento stupeň vzdělávání je zaměřen na poskytování širokého výběru program. Absolvování těchto programů umožní získat k obecnou, akademickou nebo pre-odbornou kvalifikace. Následně je umožněn přechod k terciálnímu vzdělávání. (Eurypedia).

Obrázek číslo 6. Vzdělávací systém v Anglii.

Zdroj: Eurypedia

8.2 Terciální vzdělávání v zemích EU členech OECD

Podle Kateřiny Vlčkové první stupeň terciálního vzdělávání zahrnuje programy, které nesměřují (přímo) a vědecké kvalifikaci a trvají se minimálně 2 roky. Minimální požadavkem pro vstup do terciálního vzdělávání je ukončení ISCED 3A nebo B.

Typický věk vstupu do terciálního vzdělávání je 17-20 let (ČR 19 let).

Nižší terciální vzdělávání zahrnuje jednak neuniverzitní a jednak univerzitní terciální vzdělávání. *Neuniverzitní terciální vzdělávání* nabízejí zpravidla instituce, kteří nejsou součástí vysokých škol, studium nevede k udělení certifikátů/diplomů dokládajících vysokoškolskou kvalifikaci. Jsou to obvykle 2-3 leté programy zaměřené většinou na přípravu k určitým povoláním nebo na vysokou školu, to znamená že je oproti univerzitnímu programu kratší a více praktické orientované. V některých zemích se uplatňují speciální požadavky pro vstup do tohoto studia, například pracovní zkušenosti nebo dosažení určitého věku.

Univerzitní terciální vzdělávání je poskytováno univerzitami a dalšími typy vysokých škol. Školské systémy v zemích OECD si jsou v univerzitním terciálním vzdělávání podobné, ale i zde se vyskytují specifčnosti jednotlivých systémů.

Jedním ze základních trendů terciálního vzdělávání jako celku, je prudký kvantitativní nárůst tohoto stupně vzdělávání – a to jak prvního tak i druhého stupně. Důsledkem je

zvyšující se poptávka po kvalifikované pracovní síle v kontextu demokratizace přístupu ke vzdělávání. Ale rychlé se zvyšující poptávka po terciálnímu vzdělávání neznamena že by cesta k terciálnímu studiu byla zcela otevřená. Co se týče přijímání ke studiu, v mnoha zemích EU si vybírají studenty instituce, které stanovují počet míst v závislosti na své kapacitě (Německo) nebo se přihlíží i k potřebám trhu práce (Italie, Portugalsko, Norsko).

V některých zemích existuje v různém rozsahu a různých formách (jen pro určité obory), tzv. Numerus clausus, kterým se stanovují kvóty studentům, kteří mohou být přijatý ke studiu. Numerus clausus se obvyklé stanovuje každoročně podle situace na pracovním trhu, ekonomických podmínek a kapacit škol. Netýká se většiny soukromých škol, obvykle stanovován pro veřejné školy, a to především pro nákladné obory jako medicína, farmacie, architektura apod. O numerus clausus se rozhoduje na centrální úrovni (vláda, ministerstva, sdružení univerzit).

Jako příklad lze uvést Dánsko, kde stát určuje počet míst na vysokých školách pro různé obory, zejména medicínu, stomatologie a učitelství. Ve Finsku podle vládních předpisu stanovují kvóty samy instituce, na vysokou školu se dostává skoro 50% z uchazečů. Regulace jsou také v Nizozemí (ministerstvem nebo školou), v Řecku (jen 30-40% uchazečů je přijato), mnoho studijních oborů je regulováno ve Španělsku (Radou univerzit), v Itálii jsou regulované obory s mnoha uchazeči. V České republice a Polsku počty přijatých uchazečů stanovují školy na základě nepřímé regulace ze strany státu dle přidělených finančních prostředků.

Druhý stupeň terciálního vzdělávání zahrnuje programy směřující přímo k vědecké kvalifikaci. Typické je předložení doktorské nebo disertační práce založené ba původních publikovaných výzkumech výrazným způsobem rozšiřujících poznání v dané oblasti. Vstupním předpokladem je absolvování ISCED 5A. Typický věk je vyšší než pro ISCED 5A, délka studia je 3 roky. V České republice pod tuto úroveň spadají doktorské studijní programy ukončované titulem PhD.

Obečným trendem je zvyšovat počty absolventů doktorských studijních programu, podporovat jejich mobilitu a zapojení do evropského výzkumného prostoru. Projevuje se silná snaha o efektivitu vzdělávání například ve smyslu snižování studijní úmrtnosti studentů a vnější i vnitřní kontrolu kvality, napojení na firmy a jimi financovaný výzkum, transnacionální výzkum a rozvoj, podpora inovací a jejich aplikace, rozvoj lidských zdrojů. (Vlčková, 2006).

9 Financování vzdělávání v České republice

České školství je ve většině financováno z veřejných rozpočtů. Bez ohledu na to, finanční toky v regionálním školství (zahrnujícím školy od mateřských po vyšší odborné a školská zařízení; je upraveno školským zákonem), ve vysokém školství a v dalším vzdělávání jsou odlišné.

Každoročně ze státního rozpočtu a z rozpočtů územních správních celků – krajů a obcí, jsou financovány tisíce veřejných regionálních škol a školských zařízení. Počty škol a žáků v jednotlivých druzích škol jsou k přehledu v příloze 2.

Část prostředků školy získávají vlastní hospodářskou činností a účastí v mezinárodních programech. Za vzdělávání je placeno jenom v mateřských školách a vyšších odborných školách, výše plátu je omezena vyhláškou.

Stát poskytuje dotaci pro soukromé školy a školská zařízení na financování neinvestičních výdajů souvisejících s výchovou a vzděláváním a běžných provozních neinvestičních výdajů ze státního rozpočtu prostřednictvím krajů, na základě smlouvy uzavřené s krajským úřadem na příslušný školní rok. Církevní školy a školská zařízení dostávají dotaci ze stejných předpokladů jako školy soukromé přímo od ministerstva školství.

Největším zdrojem financování *veřejných vysokých škol* jsou prostředky poskytované ze státního rozpočtu systémem normativů. 75% každoročního příjmu veřejných vysokých škol ze státního rozpočtu. Dalším zdrojem jsou poplatky spojené se studiem, výnosy z majetku, výnosy hlavní a doplňkové činnosti a příjmy z darů a dědictví, příp. prostředky z jiných veřejných zdrojů. Na veřejných vysokých školách je v současnosti studium během standardní doby studia bezplatné, nicméně se plánuje zavedení zápisného.

Další vzdělávání (vzdělávání dospělých) je financováno ze školského rozpočtu, pokud se realizuje ve školách a poskytuje uznávaný stupeň vzdělání. V ostatních případech je financují resorty, podniky nebo sami vzdělávaní. Rekvalifikační kurzy jsou nezaměstnaným evidovaným uchazečům o zaměstnání hrazeny úřadem práce v plné výši, další zájemci si je mohou platit sami, v případě, že kurzy pořádá pro své zaměstnance firma, hradí jejich náklady zaměstnavatel. (Financování vzdělávání: Česká republika, 2012).

9.1 Financování předškolního a školního vzdělávání

Školství podléhající školskému zákonu (tedy i vyšší odborné školy) je financováno z ústředního státního rozpočtu a z rozpočtů zřizovatelů.

Velká část neinvestičních (provozních) výdajů je všem školám a školským zařízením uhrazována z ústředního státního rozpočtu, z kapitoly školství. Patří k nim:

- přímé vzdělávací výdaje, tj. náklady na mzdy a odvody s nimi spojené, na učební pomůcky, v základních školách i na učebnice a školní potřeby (pokud jsou poskytovány bezplatně);
- další výdaje související se vzděláváním, tj. na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na zájmové a volnočasové aktivity žáků, na poradenské služby, na stravování a ubytování a na činnosti, které souvisejí s rozvojem škol.

Ostatní provozní výdaje hradí zřizovatelé (obce či kraje); v případě soukromých a církevních škol jsou hrazeny z ústředního státního rozpočtu.

Investiční výdaje jsou hrazeny vždy zřizovateli. V mateřských a základních školách z obecních rozpočtů, v případě středních a vyšších odborných škol z rozpočtů krajů, pokud jde o soukromých a církevních školách výdaje jsou hrazeny z rozpočtů soukromých či církevních zřizovatelů.

Postup pro financování z kapitoly školství je staven na kombinaci výkonového a programového financování.

System výkonového financování se provádí prostřednictvím republikových normativů. Republikové normativy jsou stanoveny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jako výši přímých neinvestičních výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie (resp. na příslušném stupni vzdělání).

Na centrální úrovni se každoročně stanovují republikové normativy pro 4 základní stupně poskytovaného vzdělávání na základě věku typického pro příslušný stupeň:

- předškolní 3–5,
- základní 6–14,
- střední 15–18,
- vyšší odborné 19–21 let).

Tyto 4 kategorie doplňuje ještě pátá "dítě, žák, student umístěný v krajských zařízeních ústavní výchovy (KZÚV) pro děti a mládež". U všech kategorií jsou zahrnuti jen studující v denní formě studia. Součástí republikových normativů jsou limity počtu zaměstnanců na 1000 žáků v příslušné věkové kategorii.

Republikové normativy se počítají z republikových normativů stanovených pro minulý rok. Do úprav se promítají rozpočtová omezení či určité koncepční záměry.

V prvním kroku sestavování rozpočtu dochází k úpravám výše mzdových prostředků na jednoho žáka v jednotlivých věkových kategoriích. Mzdové prostředky jsou při těchto úpravách rozděleny na mzdové prostředky určené pro pedagogické pracovníky a mzdové prostředky pro nepedagogické pracovníky. Mohou tak být upravovány odlišně. Pro výslednou výši republikových normativů jsou ale mzdové prostředky uváděny celkově (neděleny na pedagogické a nepedagogické pracovníky). V druhém kroku je upravována výše ostatních neinvestičních výdajů na jednoho žáka. (Financování předškolního a školního vzdělávání, 2014).

Tabulka číslo 3: Výše normativů v korunách v letech 2005 až 2013.

Věková kategorie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
3–5	33284	34478	36183	37096	37496	39858	36136	38833	38833
6–14	35641	37907	41542	43199	44126	46747	46110	49825	49825
15–18	46650	48414	50775	52512	521311	54495	53538	57718	57718
19–21	39880	41848	43905	44954	45435	47651	45919	49245	49245
3–18 v KZÚV	-	177592	186 905	210262	212526	222527	221809	236720	236720

Zdroj: Eurypedia, 2014.

Změny v míře účasti v předškolním vzdělávání v mateřské škole podle příslušné věkové skupiny jsou v příloze 3.

9.1.1 Poplatky ve veřejném školství

Služby v zařízeních péče o děti do 3 let jsou poskytovány za úhradu, která není legislativně omezena. Provoz veřejných zařízení dotují obce, úhrada rodičů se pohybuje přibližně mezi 500 a 7000 korunami, v soukromých zařízeních bývá cena spíše vyšší, statistické údaje však neexistují.

Předškolní vzdělávání v mateřské škole může být (a v praxi většinou je) poskytováno za úplatu. Ve veřejných a státních školách výši úplaty stanoví ředitel školy, přičemž je výrazně omezen vyhláškou. Úplatu stanoví na období školního roku tak, aby nepřesáhla 50 % skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě v uplynulém kalendářním roce s výjimkou výdajů hrazených z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V případě dětí v celodenním nebo internátním provozu, kterým je docházka do mateřské školy omezena nejvýše na 4 hodiny denně z důvodu pobírání rodičovského příspěvku, se stanoví úplata ve výši 2/3 výše úplaty stanovené pro celodenní provoz. Důvodem k osvobození od úplaty za mateřskou školu je pobírání některých sociálních dávek. Osvobozen od úplaty je:

- zákonný zástupce dítěte, který pobírá opakující se dávku pomoci v hmotné nouzi;
- zákonný zástupce nezaopatřeného dítěte, pokud tomuto dítěti náleží zvýšení příspěvku na péči;
- rodič, kterému náleží zvýšení příspěvku na péči z důvodu péče o nezaopatřené dítě;
- fyzická osoba, která o dítě osobně pečuje a z důvodu péče o toto dítě pobírá dávky pěstounské péče, pokud tuto skutečnost prokáže řediteli mateřské školy.

Vzdělávání v posledním ročníku veřejné a státní mateřské školy se poskytuje bezúplatně. Poslední ročník je ale bezplatní pouze jednou. V případě odkladu školní docházky se opakování tohoto ročníku musí platit. Bezplatnost posledního ročníku je opatření, které podporuje snahu o vyrovnání případných rozdílů v úrovni sociokulturního vývoje dětí. Bezplatné je také vzdělávání v přípravné třídě.

Soukromá zařízení stanovují poplatky na komerční bázi.

Základní vzdělávání je bezplatné, s výjimkou soukromých a církevních škol, které mohou vybírat školné.

Střední vzdělávání je bezplatné s výjimkou soukromých a církevních škol, které mohou vybírat školné. Na mnoha školách existují jako samostatné právnické osoby sdružení

rodičů (do roku 1991 byla zřizována podle příslušné vyhlášky jako tzv. sdružení rodičů a přátel školy; tento název se často dosud zachoval). Ta mohou od rodičů vybírat dohodnutý dobrovolný příspěvek a z takto získaných prostředků přispívat škole a žákům na konkrétní účely. (Poplatky ve veřejném školství: Česká republika, 2012).

9.1.2 Soukromé školství

Financování soukromých a církevních škol se liší právní úpravou.

Soukromé školy a školská zařízení dostávají dotaci ze státního rozpočtu prostřednictvím krajů. Dotace je určena na financování neinvestičních výdajů souvisejících s výchovou a vzděláváním a na financování běžných provozních neinvestičních výdajů, které veřejným školám hradí kraj nebo obec jako zřizovatelé. Tyto prostředky jsou přidělovány na základě smlouvy uzavřené s krajským úřadem na příslušný školní rok. Smlouva konkretizuje vzdělávací činnosti, na něž bude dotace poskytována, jejich rozsah (počet žáků) a procento z normativu. Normativy pro soukromé školy podle jednotlivých oborů a forem vzdělávání, délky provozu a velikosti školy každoročně stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě zákona o poskytování dotací soukromým školám. Dále jsou stanoveny příplatky na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Investiční výdaje soukromé školy hradí zřizovatel.

Pokud škola splňuje základní podmínky, jimiž jsou zařazení v rejstříku škol a školských zařízení a další administrativní náležitosti smlouvy, vyúčtování předchozí dotace, poskytnutí výročních zpráv o činnosti a o hospodaření školy a informace o jejich projednání, dostává škola dotaci v základní výši. Pokud splňuje další soubor podmínek, může krajskému úřadu předložit žádost o uzavření smlouvy na dotaci zvýšenou. Podmínkami zvýšené dotace jsou: škola pobírala základní dotaci alespoň jeden rok, poslední hodnocení školy Českou školní inspekcí je průměrné nebo lepší, škola je obecně prospěšnou společností nebo školskou právnickou osobou nebo (v případě jiné právní formy) se zaváže vynakládat celý svůj zisk na vzdělávání a běžný provoz.

Dotace se poskytuje ve výši součinu smlouvou stanoveného procentního podílu normativu a skutečného počtu žáků v příslušném školním roce. Ministerstvo školství tyto prostředky čtvrtletně převádí z účtu ministerstva krajským úřadům, které je přidělují jednotlivým školám.

Základní a zvýšená dotace vyjádřená procentními podíly z normativů pro soukromé školy. (Poplatky v soukromém školství: Česká republika, 2012).

Tabulka číslo 4: Základní a zvýšená dotace vyjádřená procentními podíly z normativů pro soukromé školy.

Druh školy	Základní dotace	Zvýšená dotace
Mateřské školy	60 %	100 %
Základní školy	60 %	100 %
Střední školy	60 %	90 %
Vyšší odborné školy	60 %	90 %
Speciální školy ¹⁾ a střední školy poskytující střední vzdělání	80 %	100 %
Ostatní školy a školská zařízení	50 %	80 %
Instituce ústavní výchovy	80 %	100 %

Zdroj: Poplatky v soukromém školství: Česká republika, 2012

9.2 Financování terciálního vzdělávání

Terciální vzdělávání je poskytováno v České republice vyššími odbornými školami a vysokými školami.

Způsob financování vysokých škol upravuje zákon o vysokých školách. Přitom jsou definována specifika pro vysoké školy veřejné, soukromé nebo státní.

Státní vysoké školy jsou financovány ze státního rozpočtu, z rozpočtových kapitol ústředních organů, které je spravují.

Rozhodujícím zdrojem financování veřejných škol (každoročně více než 70% příjmů vysokých škol) jsou prostředky poskytované ze státního rozpočtu. Další zdroje představují poplatky spojené se studiem, výnosy z majetku, výnosy doplňkové činnosti a příjmy darů a dědictví. Prostředky poskytované z jiných veřejných zdrojů (ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtu obcí a krajů) jsou spíše výjimečné.

Prostředky ze státního rozpočtu jsou vysokým školám poskytovány jak na běžné výdaje, tak na výdaje kapitálové. Prostředky jsou poskytovány formou příspěvku, jehož nespotřebovaný zůstatek je za podmínek stanovených zákonem o vysokých školách

převoditelný do dalšího roku, nebo formou dotací, které jsou (až na výjimky stanovené zákonem) nepřevoditelné. Příspěvek je poskytován na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, dotace je poskytována na rozvoj vysoké školy.

Objem prostředků vyčleněných na vysoké školství je každoročně určen zákonem o státním rozpočtu. Pro stanovení výše prostředků, které jednotlivé školy z veřejných rozpočtů obdrží, je rozhodný dlouhodobý záměr pro oblast vysokého školství vypracovaný ministerstvem školství (a jeho každoroční aktualizace) a dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy (rovněž každoročně aktualizovaný). Veřejné vysoké školy jsou financovány převážně na základě svých výkonů odvozených především od počtu studentů. V závislosti na ekonomické náročnosti studijních programů a počtu studentů započtených do financování se vysokým školám stanovuje výše příspěvku. Od roku 2010 jsou do výpočtu postupně zaváděny další ukazatele kvality a výkonu orientované na tvůrčí činnost vysokých škol (vědeckou, uměleckou), na kvalitu poskytovaného vzdělání a mezinárodní aktivity vysokých škol. Na základě vyhodnocení těchto ukazatelů je školám poskytována zbývající část příspěvku v institucionální části rozpočtu.

Kvalitativní a výkonové ohodnocení vysokých škol pro účely rozpočtu na rok 2013 bylo provedeno podle následujících dílčích indikátorů.

Tabulka číslo 5: Kvalitativní a výkonové ohodnocení vysokých škol.

Indikátory kvality a výkonu pro ukazatel K celkem	100 %
Z toho:	
Výsledky výzkumu, vývoje a inovací	29 %
Výsledky umělecké činnosti	2 %
Účelová neinvestiční podpora výzkumu, vývoje a inovací	5 %
Vlastní příjmy	3 %
Kvalifikační struktura akademických pracovníků	2 %
Zaměstnanost absolventů	32 %
Zahraniční studenti	2 %
Samoplátci	3 %
Studenti vyslaní v rámci mobilitních programů	11 %
Studenti přijatí v rámci mobilitních programů	11 %

Zdroj: Eurypedia

Dotace poskytuje ministerstvo školství veřejným vysokým školám na jejich rozvoj, a to zejména na uskutečňování vzdělávacích projektů, které zvítězí ve výběrovém řízení jednak rozvojových programů vyhlášených ministerstvem školství, jednak na doporučení Výboru Fondu rozvoje vysokých škol. Dotace jsou rovněž poskytovány na programy reprodukce majetku vysokých škol (na výstavbu a obnovu budov a staveb, na obnovu strojního a přístrojového vybavení vysokých škol).

Vysoké školy dostávají také dotace na stravování, příspěvek na ubytovací stipendia a od roku 2006 i příspěvek na stipendia sociální. Prostředky na ubytovací a sociální stipendia jsou ze státního rozpočtu poskytovány i pro studenty soukromých vysokých škol. (Financování terciálního vzdělávání: Česká republika, 2014).

10 Zajištění kvality vzdělávání

„Šance v životě dětí jsou silně ovlivněny kvalitou jejich vzdělávání. Školy se snaží poskytovat dětem znalosti, dovednosti a interpersonální kompetence nutné pro jejich další rozvoj, život v dospělosti a pro jejich budoucí přispění k rozvoji hospodářství a společnosti“ – Rovnost a kvalita vzdělávání: podpora znevýhodněných žáků a škol (Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools). Bez ohledů na to, že vlády se snaží poskytnout nejvyšší kvalitu vzdělávání existují velké rozdíly ve výsledcích vzdělávání. Velký počet dětí nemá možnost získat ani základní vzdělání, což ohrožuje jejich budoucnost i vývoj dané společnosti. (Education at Glance 2014)

10.1 Kvalita vzdělávání v České republice

Za kontrolu kvality vzdělávacích institucí v České republice je odpovědná Česká školní inspekce. Samotné školy mají povinnost provádění zhodnocení své vlastní práce (auto evaluací).

Hodnocení kvality na vysokých školách provádí ministerstvo školství. (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2009/10).

Existuje tři skupiny hodnocení kvality dalšího vzdělávání:

- nástroje pro hodnocení kvality vzdělávacích programů,
- nástroje pro hodnocení kvality vzdělávacích institucí,
- nástroje pro hodnocení kvality lektorů dalšího vzdělání.

Pro hodnocení kvality vzdělávacích programů se používá tzv. akreditace. (Národní ústav pro vzdělávání).

V České republice je několik systémů akreditace vzdělávacích programů. Tyto akreditací provádí:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pro rekvalifikační programy, pro vzdělávací programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a vzdělávací programy v oblasti sportu
- Ministerstvo vnitra pro vzdělávací programy pro úředníky územních samosprávných celků

- Ministerstvo zdravotnictví pro získávání a uznávání způsobilostí k výkonu zdravotnických povolání
- Ministerstvo práce a sociálních věd pro oblast sociálních služeb. (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě.

Pro získání akreditace musí vzdělávací instituce předložit požadované dokumentace o obsahu, metodách, formě a dalších náležitostech svého vzdělávacího programu. Dále tyto dokumentace budou posuzované akreditační komisí.

Získaná akreditace obvykle vystupuje jako známka kvality určité vzdělávací instituci.

K základním nástrojům pro hodnocení kvality lektorů patří profesní kvalifikace podle Národní soustavy kvalifikací a Hodnocení kvality lektorů podle normy ISO 17024.

Profesní kvalifikace lektorů podle Národní soustavy se provádí pomocí nástrojů profesní kvalifikace NSK Lektor dalšího vzdělávání. Tento nástroj byl vytvořen týmem odborníků z oblastí dalšího vzdělávání, kteří měli dlouholetou zkušenost s managementem dalšího vzdělávání a vlastní lektorskou činností. Osvědčení o profesní kvalifikaci Lektora dalšího vzdělávání se získává složením zkoušky podle hodnotícího standardů této kvalifikace.

Hodnocení kvality lektorů podle normy ISO 17024 není příliš populární. Akreditačním orgánem v případě použito daného nástroje je Český institut pro akreditaci, o.p.s.

Kromě těchto dvou nástrojů existují další nástroje jako akreditace koučů, certifikace mentorů, certifikace jazykových škol a další. V České republice taky se používají mezinárodní nebo oborové akreditační nástroje.

Pro hodnocení kvality vzdělávacích institucí existují čtyři nástroje. Prvním nástrojem je *hodnocení kvality podle normy ISO 9001*. Tento nástroj není moc používán.

Druhým nástrojem je *hodnocení kvality auditem QFOR*. QFOR je systém hodnocení a certifikace kvality vzdělávacích a poradenských institucí. QFOR je založen na analýze spokojenosti klientů vzdělávacích institucí, nebo na analýze jejich procesů a zdrojů.

Tento systém hodnocení byl vyvinut pomocí Evropské komise v rámci programu Leonardo da Vinci, je realizován jenom v několika státech EU a to v Belgii, Španělsku, Francii, Itálii, Portugalsku a v České republice.

Dalším nástrojem pro hodnocení kvality vzdělávacích institucí je *hodnocení kvality auditem CAF*. Evropský institut pro veřejnou správu zpracoval model CAF (Common Assessment Framework; Společný hodnotící rámec), jako nástroj zvyšování kvality

veřejné správy v Evropě. Tento model obsahuje soubor devíti kritérií pro sebehodnocení organizace.

V České republice tento typ hodnocení kvality se používá zejména ve správních úřadech a školách.

Posledním nástrojem pro hodnocení kvality vzdělávacích institucí je *hodnocení kvality prostřednictvím ratingů vzdělávacích institucí*. Rating vzdělávacích institucí vznik na půdě Asociace institucí vzdělávání dospělých České republiky a později byl rozpracován v rámci projektů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního ústavu pro vzdělávání. Cílem tohoto systému bylo vytvoření aplikace, kterou by mohl využít zákazník pro znázornění kvality vzdělávacích institucí. (Národní ústav pro vzdělávání).

10.2 Porovnání kvality vzdělávání na vysokých školách v České republice

V roce 2010 byl zahájen projekt REFLEX 2010. Cílem REFLEX 2010 bylo zhodnocení kvality vzdělávání na vysokých školách.

Hodnocení proběhlo pomocí dotazování absolventů 24 českých vysokých škol. Vysoké školy byly zkoumané podle následujících kritérií:

- Doba věnována studiu
- Zaměření studijního oboru
- Způsoby výuky a učení na vysokých školách
- Kvalita studijní nabídky, podmínek studia a výuky
- Kvalita školy a vyučujících

Podle výsledků hodnocení, v bakalářském oboru nejdelší *dobu věnovanou studiu* je na Univerzitě obrány v Brně, nejkratší v Slezské univerzitě v Opavě. ČZU je na třetím místě po Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

V magisterském studiu na nejdelší se věnují studiu na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, nejkratší dobou věnovanou studiu je na České zemědělské univerzitě v Praze.

Na *kvalitě vyučujících* se nejvíce podílela Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně u bakalářských oborů a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze u magisterských oborů.

Kritérium „*Zaměření studijního oboru*“ by rozdělen na čtyři pod kritéria:

- *Náročnost oboru.* 58% studentů bakalářských oborů Ostravské univerzity v Ostravě myslí si, že obory této univerzity jsou náročné. V magisterském studijním programu 67% studentů Vysoké školy chemicko-technologické v Praze považují obory za náročné. Nejmenší procento studentů myslících že jejich obory jsou náročné je na České zemědělské univerzitě v Praze v bakalářském (22%) a magisterském (33%) studiu.
- *Zaměstnavatelé znají obsah.* Nejlepší znalosti zaměstnavatelů byly zaznamenány v bakalářském typu studia v Technické univerzitě v Liberci (62%), Veterinární a farmaceutická univerzita v Brno (69%) v magisterském studiu. Nejhůř v tomto ukazatele jsou Vysoká škola báňská-Technická univerzita v Ostravě (33%) v bakalářském a Česká zemědělská univerzita v Praze (32%) v magisterském typu studia.
- *Obor je široce zaměřen.* 68% studentů bakalářského studia Mendelovy univerzity v Brně myslí že jejich obor je široce zaměřen kdež to v Masarykově univerzitě tento podíl je roven 36%. V magisterském typu studia 60% studentů České zemědělské univerzity v Praze a Mendelovy univerzity myslí že obory jsou široce zaměřeny, v Akademií múzických umění v Praze s tím souhlasí jen 30% studentů.
- *Prestižní z akademického hlediska.* Největší podíl studentů, které mají názor že jejich škola je prestižní činí 55% bakalářů Mendelovy univerzity a 62% magistrů z Akademií múzických umění v Praze. Opakem jsou 14% bakalářů České zemědělské univerzity v Praze a Univerzity v Hradci Králové, v magisterském studiu jsou to 15% studentů Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Se *způsoby výuky a učení na vysokých školách* jsou spokojeni studenti bakalářského studia Univerzity obrány v Brně a studenti magisterského studia Vysoké školy chemicko-technologické v Praze. Nespokojený s výukou na univerzitě Slezské v Opavě a to v obojích typech studia.

Kvalita studijní nabídky, podmínek studia a výuky podle šetření je v bakalářském studiu nejlepší na Univerzitě obrány v Brně a nejhorší a na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

V magisterském typu studia nejkvalitnější výuka je na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, nejmíň kvalitní výuka byla na Akademií múzických umění v Praze.

Úplný přehled výsledků šetření REFLEX 2010 je v příloze 3-4. (REFLEX 2010).

11 Podpora kvality vzdělávání

Prioritní otázkou posledních let je vytvoření nástroje pro zajištění kvality v odborném vzdělávání. V Evropské unii tímto nástrojem je EQAVET – Evropská síť pro zajišťování kvality v odborném vzdělávání a přípravě.

11.1 Nástroj EQUAVET a jeho vývoj

EQAVET (European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training) je nástroj, který má za úkol pomoci členským státům Evropské unie podporovat a průběžně sledovat zlepšování kvality jejich systému odborného vzdělávání.

Klíčovou podmínkou pro hospodářský rozvoj české republiky a ekonomiku evropské unie je kvalita odborného vzdělávání a vzdělávacího systému na úrovních středního odborného a vyššího odborného vzdělávání a s ní souvisící kvalita lidského kapitálu. V roce 2001 evropská komise ustanovila Technickou pracovní skupinu (Quality Assurance in Vocational and Training) za účelem zjišťování kvality odborného vzdělávání a příprav. Technická pracovní skupina měla za úkol popsat ukazatele kvality odborného vzdělávání a přípravy na systémové úrovni. Výsledkem činnosti Technické pracovní skupiny byl Společný referenční rámec pro rozvoj a reformu systémů kvality odborného vzdělání. Přípravy na metody a nástroje pro podporu sebehodnocení a zajištění kvality.

V roce 2005 došlo k nahrazení činnosti Technické pracovní skupiny novou agendou pod názvem Evropská síť pro zjišťování kvality odborného vzdělávání a přípravy – ENQA-VET (European Network on Quality Assurance in Vocational Education and Training).

V roce 2010 došlo ke změně názvu na EQAVET – European Quality Assurance in Vocational Education and Training – Evropský referenční rámec pro zajišťování kvality a odpovědnost za tuto činnost převzala Evropská komise. Cílem EQAVET je podpora a monitoring stále se zlepšujícího vzdělávacího systému na základě evropských referencí.

Členské země se v procesu zajišťování kvality zaměřují především na:

- výsledky učení
- transparentnost

- mobilitu
- kvalitu
- partnerství

Je zaměřen EQUAVET na:

- vytvoření metody otevřené spolupráce v oblasti zajišťování kvality odborného vzdělávání a přípravy;
- podporu spolupráce mezi zúčastněnými subjekty;
- vytvoření společné platformy, společných nástrojů a kritérií pro zajišťování kvality, na jejichž základě může vzniknout prostor vzájemné důvěry;
- zapojení zúčastněných subjektů do rozvoje a zavedení společných nástrojů a indikátorů;
- podporu zavedení Evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality EQUAVET.

Předložené aktivity mají společný cíl a to udržení a posilování úrovně spolupráce evropských zemí a Evropské komise a odražení požadavků pracovních trhu na nadnárodní úrovni. Velký důraz je kladen na udržení a pokračování přijatých opatření.

Síť EQAVET se skládá ze zástupců členských zemí EU, sociálních partnerů, zástupců příslušných organizací jako CEDEFOP, ETF², a zástupců Evropské komise.

Sociální partnery mají specifickou role při zavádění EQAVET, proto že umožňují výměnu zkušenosti se zapojením strategií kvality odborného vzdělání a přípravy a systému v evropských státech.

Tato specifika se projevuje v tom, že sociální partnery se především zaměřují na školení zaměstnanců a odbornou přípravu ve specifických odvětvích, umožňuje vyrovnaný přístup ke vzdělání a rozvíjení specifických dovedností, které doplní mezery v dovednostech na trhu práce. (Chvátalová, 2012).

² CEDEFOP – Centre européen pour le développement de la formation professionnelle (Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání), www.cedefop.europa.eu

ETF – European Training Foundation (Evropský vzdělávací fond), www.etf.europa.eu

11.2 Jak EQAVET funguje

Analýza kvality odborného vzdělávání a přípravy je založena na šesti blocích, které se vzájemně podporují a doplňují.

„Bloky“ poskytují pokyny určením klíčových činností. Tyto činnosti by mohli se provádět za účelem zlepšení postupů v oblasti zjišťování kvality v souladu s EQAVET.

Poskytovatelé odborného vzdělávání a přípravy mohou používat kroky, které stanoví „bloky“, pro rozvoj a podporu přístupů pro zajišťování kvality v souladu s rámcem EQAVET. Tyto kroky obsahují:

- Reference týkající se cyklu zajišťování kvality EQAVET
- „motivace k činnostem“
- pomoc v hledání klíčových otázek, které je potřeba vzít v úvahu, a faktory nezbytné pro úspěch faktory
- odkazy na „ponaučení se“ ze zkušeností evropských poskytovatelů odborného vzdělávání a přípravy, s návrhem nového dalšího postupu.

EQAVET obsahuje opatření zajištění kvality používaná poskytovateli odborného vzdělávání a přípravy. Existuje velké množství způsobu zavedení těchto opatření, které jsou v souladu s principy EQAVET. Poskytovatelé odborného vzdělávání a přípravy používají nástroj EQAVET a další evropské nástroje, protože vysoká konkurenceschopnost závisí na kvalitě personálu a zajištění kvality může tomu významně přispět. (EQUAVET).

Obrázek číslo 7: EQUAVET cyklus kvality.

Zdroj: EQUAVET

11.3 EQUAVET v České republice

Cílem aktivit EQUAVET je podporování činností Národních referenčních bodů pro zabezpečení kvality odborného vzdělávání v jednotlivých členských státech Evropské unie. V roce 2010 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanovilo Národní referenční bod pro Českou republiku.

V České republice Národní referenční bod pro zjišťování kvality odborného vzdělávání (EQUAVET-CZ) je pod vedením zástupců České školní inspekce a Národního ústavu pro vzdělávání. Tyto dvě instituce zastupují ve strukturách odborného vzdělávání na úrovni středních odborných škol. Činnost těchto institucí se spočívá v formování a implementaci evropských referenčních nástrojů v oblastech vzdělávání.

Systém kvality středního odborného školství spojuje aktivity organizací, které se podílejí na činnosti EQUAVET, jinak řečeno, na fungování systému zajišťování kvality odborného školství v zemích Evropské unie. Pracovníci těchto organizací mají vytvořený pracovní i osobní kontakty s dalšími odborníky členských zemí Evropské unie. Všechny výše uvedené faktory umožnili zajištění činnosti Národního referenčního bodu v celostátním měřítku.

Hlavními úkoly činnosti Národního referenčního bodu pro zajišťování kvality v České republice (EQUAVET-CZ) jsou:

- Pomoc v implementaci, hlavně v oblasti zavedení vybraných indikátorů EQUAVET do metodiky hodnocení systému odborného vzdělávání v rámci působnosti ČŠI (Česká školní inspekce).
- Spolupráce a využívání zkušeností odborníků z praxe – zástupců poskytovatelů odborného vzdělávání, představitelů relevantních veřejných institucí, zástupců zaměstnavatelů a sociálních partnerů, aby tak došlo k vytvoření prostoru pro aktivní spolupráci a prohlubování vazeb mezi poskytovateli odborného vzdělávání zaměstnavateli a dalším zainteresovanými aktéry.
- Organizace setkání Národní sítě zajišťování kvality odborného vzdělávání, organizačně-administrativní podpora činnosti sítě.
- Efektivní přispívání k rozvoji zajišťování kvality odborného vzdělávání a přípravy v rámci Evropy prostřednictvím evropské spolupráce.

- Prosazování součinnosti s projekty zajišťování kvality v kontextu programu celoživotního vzdělávání, ECVET (The European Credit system for Vocational Education and Training) a EQF (European qualifications framework).
- Koordinace spolupráce mezi jednotlivými partnery.
- Příklad s šířením materiálů sítě EQUAVET prostřednictvím webových stránek.

(Chvátalová, 2012).

12 Strukturální fondy Evropské unie

Strukturální fondy EU (Evropské unie) jsou hlavním nástrojem evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Prostřednictvím strukturálních fondů finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů se rozdělují mezi členskými státy a jejich regiony.

12.1 Politika soudržnosti Evropské Unie

Politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) nebo krátce kohezní politika, je regionální politikou Evropské unie. Politika hospodářské a sociální soudržnosti má svým cílem zvýšení kvality života obyvatel celé Evropské unie.

Podle evropských nařízení Politika hospodářské a sociální soudržnosti má podporovat harmonický a udržitelný rozvoj ekonomických činností, vysokou úroveň zaměstnanosti, ochranu a zlepšování životního prostředí na území EU. Ve středu zájmu spolu s důrazem na udržitelný růst, inovace a konkurenceschopnost stojí vytváření otevřené, flexibilní a soudržné společnosti s vysokou mírou zaměstnanosti.

Politika hospodářské a sociální soudržnosti je jednou z nejvýznamnějších evropských agend. Je na ní vynakládána více než třetina ze společného rozpočtu Evropské unie.

Politika hospodářské a sociální soudržnosti skládá se z:

- Strukturálních fondů (SF)
 - Evropský fond pro strukturální rozvoj (ERDF)
 - Evropský sociální fond (ESF)
- Fond soudržnosti (FS) (*Operační programy: Strukturální fondy*).

12.2 Operační programy

Za období 2007-2013 bylo v České republice využito 26 operačních programů, které jsou rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS): Cíl Konvergence. Podstatou tohoto cíle je podpora ekonomického a sociálního rozvoje méně vyspělých regionů a členských států. V České republice pod něj spadají všechny regiony

soudržnosti s výjimkou hlavního města Prahy. Cíl Konvergence je realizovaný pomocí osmi tematických operačních programů a sedmi regionálních operačních programů. Na tento cíl v České republice připadá 25,9 miliard eur.

Mezi osm tematických operačních programů patří tři programy týkající se vzdělávání:

- Operační program – Výzkum a vývoj pro inovace
- Operační program – Lidské zdroje a zaměstnanost
- Operační program – Vzdělávání pro konkurenceschopnost
- Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Podporuje regiony, které nečerpají z Konvergence.
- Cíl Evropská Územní spolupráce. Usilují o podporu přeshraniční, mezinárodní a nadnárodní spolupráce regionů. (Operační programy: Strukturální fondy).

12.2.1 Operační program Výzkum a vývoj pro inovace

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI) je zaměřeny na posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu České republiky, a to prostřednictvím vysokých škol, výzkumných institucí a jejich spolupráce se soukromým sektorem. Podporuje vybavení výzkumných pracovišť moderní technikou, budování nových výzkumných center a zvyšování zájmu a kapacity terciálního vzdělávání.

Z pohledu finančních prostředků, v rámci operačního programu Konvergence, Operační program Výzkum a vývoj pro inovace je jedním z největších českých operačních programů. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj je pro něj vyčleněno 2,07 miliard eur.

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace obsahuje pět os, které rozdělují program na logické celky:

- **Evropská centra Excelence.** Oblast podpory je zaměřena na podporu a rozvoj vysoce kvalitního výzkumu a vývoje s důrazem na mezinárodní spolupráci, spolupráci s aplikační sférou a na produkci špičkových, aplikovatelných výsledků výzkumu a vývoje.

Mezi podporované aktivity v rámci osy 1 patří:

- Stavba, rekonstrukce a rozšíření infrastruktury výzkumu a vývoje;

- Pořizování přístrojového, laboratorního a informačního vybavení a infrastruktury pro výzkum a technologický rozvoj;
 - Projekty špičkového výzkumu a vývoje ve spolupráci s předními mezinárodními partnery s relevancí pro trh a ekonomický rozvoj ČR, s cílem posílit partnerství a rozšířit kapacity pro mezinárodní spolupráci a získávání prostředků ze zahraničních grantů;
 - Aktivita zaměřené na posilování spolupráce s předními mezinárodními výzkumnými partnery
 - Aktivita zaměřené na posilování spolupráce s aplikačním sektorem a veřejným sektorem
- **Regionální centra výzkumu a vývoje.** Oblast podpory je zaměřena na podporu vzniku a rozvoje kvalitně vybavených pracovišť výzkumu a vývoje zaměřených na aplikovaný výzkum a na posílení jejich spolupráce s aplikační sférou.

Mezi prováděné aktivity patří:

- Rekonstrukce a rozšíření infrastruktury výzkumu a vývoje;
 - Pořizování přístrojového, laboratorního a informačního vybavení a infrastruktury pro výzkum a technologický rozvoj;
 - Projekty výzkumu a vývoje především se zaměřením na spolupráci podpořených pracovišť s aplikační sférou (start-up granty) s cílem vytváření partnerství, která posílí kapacitu pro kolaborativní výzkum a pro smluvní výzkum;
 - Aktivita zaměřené na posílení spolupráce s aplikační sférou a veřejným sektorem;
 - Aktivita zaměřené na posilování spolupráce s předními mezinárodními výzkumnými partnery;
- **Komericializace a populace výzkumu a vývoje.** Cílem je podpora komericializace výsledků výzkumu a vývoje ve výzkumných institucích, zejména prostřednictvím podpory systémů komericializace a ochrany a využití duševního vlastnictví, včetně zakládání a rozvoje center pro transfer technologií v rámci výzkumných institucí.
 - **Infrastruktura pro výuku na vysokých školách** spojenou s výzkumem a s přímým dopadem na nárůst lidských zdrojů pro výzkumné a vývojové aktivity. Priorita je zaměřena na podporu rozvoje kvalitní infrastruktury vysokých škol

s cílem navýšení kapacity terciárního vzdělávání a vytvoření podmínek pro zlepšení kvality vzdělávání a výzkumu a vývoje.

Aktivitami podporovanými v rámci této osy jsou:

- Investice do infrastruktury pro výuku spojenou s výzkumem a vývojem na vysokých školách, zejména infrastruktury spojené s vědeckou výchovou studentů (učebny, kanceláře pro vysokoškolské zaměstnance a studenty doktorandského studia);
- Rekonstrukce a úpravy stávajících kapacit pro zvýšení kapacit kvalitního terciárního vzdělávání spojeného s výzkumem;
- Modernizace a rozšíření informační infrastruktury vysokých škol nezbytných pro výzkum, a vzdělávání
- Rozšíření již existujících a v odůvodněných případech výstavba nových vysokoškolských knihoven, s preferencí projektů, které budou sloužit většímu počtu uživatelů. (OP VaVpI).
- **Technická pomoc.** Poskytování podpůrných aktivit prováděných Řídicím orgánem OP VaVpI pro zajištění účinnosti poskytnuté podpory. Podpora OP VaVpI v rámci prioritní osy Technická pomoc je směřována do oblasti přípravy, monitorování, administrativní a technické podpory, hodnocení, auditu a kontroly, které jsou nezbytné pro účinnou realizaci OP VaVpI. (Operační Program Výzkum a vývoj pro inovace).

Tabulka číslo 4: Struktura OP Výzkum a vývoj pro inovace

Číslo prioritní osy / oblasti podpory	Název prioritní osy / oblasti podpory	Podíl na celkové alokaci v %
1	Evropská centra excelence	33,1
1.1	Evropská centra excelence	33,1
2	Regionální VaV centra	33,1
2.1	Regionální VaV centra	33,1
3	Komericializace a popularizace VaV	10,3
3.1	Komericializace výsledků výzkumných organizací a ochrana jejich duševního vlastnictví	4,7
3.2	Propagace a informovanost o výsledcích V a V	5,6
4	Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem a s přímým dopadem na nárůst lidských zdrojů pro výzkumné a vývojové aktivity	20,0
4.1	Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem	20,0
5	Technická pomoc	3,4
5.1	Administrace OP VaVpI	3,0
5.2	Informovanost a publicita OP VaVpI	0,1
5.3	Absorpční kapacita OP VaVpI	0,3

Zdroj: Programový dokument OP VaVpI

Zdroj: Operační Program Výzkum a vývoj pro inovace

12.2.2 Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, profesního vzdělání, na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech.

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost je operační program, který lze zařadit mezi více cílové tematické operační programy. Je financován především z prostředku cíle Konvergence, ale v oblasti aktivní politiky trhu práce, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce též prostředků pro cíl Regionální konkurenceschopnost zaměstnanost a způsobilým územím v těchto oblastech proto také hlavní město Praha. Z Evropského sociálního fondu je pro Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost vyděleno celkem 1,88 miliard eur, což přibližně se rovná 7% z celkového rozsahu prostředků určených pro Českou Republiku. České veřejné zdroje navyšují program o dalších 0,33 miliard eur.

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost obsahuje šest prioritních os, které dělí operační programy na logické celky, a ty jsou pak konkretizovány prostřednictvím tzv. Oblastí podpor, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. (Operační program: Lidské zdroje a zaměstnanost).

Prioritní osy jsou následující:

- *Adaptabilita*. Cílem je zvýšení adaptability zaměstnanců a konkurenceschopnosti podniku. Cílovou skupinou těchto oblastí podpory jsou zaměstnavatelé (podnikatelské i nepodnikatelské subjekty mimo institucí veřejné správy) a jejich zaměstnanci. Podporovány by měli být organizace v odvětvích a oborech s růstovým potenciálem, ale také odvětví, obora a firmy procházející strukturálními změnami, jejichž zaměstnanci jsou ohroženi nezaměstnaností. Podpora bude věnována i začínajícím podnikatelům.
- *Aktivní politika trhu práce*. Globálním cílem je zlepšení přístupu k zaměstnání a snížení nezaměstnanosti. Rámec oblastí podpory zahrnuje
 - posílení aktivních politik zaměstnanosti pomocí podpory uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání;

- modernizace institucí a zavedení systému kvality služeb zaměstnanosti a jejich rozvoj. Cílovou skupinou této oblasti podpory jsou instituce veřejných služeb zaměstnanosti a jejich pracovníci, spolupracující organizace a jejich pracovníci a sociální partneři, jejich organizace a jejich zaměstnanci.
- *Sociální integrace a rovné příležitosti.* Cílem této osy je posílení integrace osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených. Rámec oblasti podpory:
 - Podpora sociální integrace. Cílovou skupinou jsou osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením, zejména osoby se zdravotním postižením, děti, mládež a mladí dospělí, etnické menšiny a osoby sociokulturního prostředí, imigranti a azylanti, osoby bez přístřeší, osoby závislé na návykových látkách, osoby opouštějící zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody, oběti trestné činnosti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, osoby komerčně zneužívané, osoby pečující o osobu blízkou a osoby ze sociálně vyloučených romských lokalit.
 - Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce. Cílovou skupinou této oblasti podpory jsou osoby dlouhodobě vyčleněné z trhu práce.
 - Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života. Cílovou skupinou jednotlivců pro tuto oblast podpory jsou především ženy ohrožené na trhu práce, muži v obdobné situaci jako ženy s malými dětmi, rodiče s dětmi, rodiče samoživitelé a osoby pečující o další závislé členy rodiny.
- *Veřejná správa a veřejné služby.* Globálním cílem prioritní osy je posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb. Cílovou skupinou prioritní osy jsou správní úřady a úřady územních samosprávných celků, zaměstnanci těchto úřadů a organizace zřizované těmito úřady, poskytovatelé veřejných služeb.
- *Mezinárodní spolupráce.* Globální cíl je zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti. Cílovou skupinou jsou instituce

odpovědné za příslušné politiky a dále instituce podílející se na implementaci OP LZZ a jejich zaměstnanci.

- *Technická pomoc.* Cílem je zajištění řádné implementace OP LZZ prostřednictvím poskytnutí spolehlivých a efektivních služeb pro řízení a administraci. Cílovou skupinou jsou řídicí orgány, zprostředkující subjekty, předkladatele projektů, monitorovací výbor, veřejnost. (Operační program: Lidské zdroje a zaměstnanost).

12.2.3 Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost) je víceletým tematickým programem. Probíhá v rámci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT). V programovém období 2007-2013 je financován finančními prostředky z Evropského sociálního fondu (ESF), což je jedním ze strukturálních fondů Evropské unie (EU).

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost se zaměřuje na oblast rozvoje lidských zdrojů prostřednictvím vzdělávání ve všech jeho rozmanitých formách s důrazem na komplexní systém celoživotního učení, utváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity a stimulace spolupráce participujících subjektů.

Celková částka určená na financování OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost v programovém období 2007-2013 činí 2.084,5 miliard eur (tj. cca 53,766 mld. Kč), přičemž zdroje EU (ESF) tvoří 85 % (1.771,8 miliard eur tj. cca 45,701 mld. Kč) a národní zdroje ze státního rozpočtu ČR zbylých 15 % celkové alokace.

Míra spolufinancování pro individuální a globální projekty dosahuje až 100 % způsobilých výdajů projektu (85 % ze zdrojů ESF a 15 % ze státního rozpočtu ČR).

Globálním cílem OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007-2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti České republiky prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR).

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost obsahuje pět prioritních os rozdělujících operační program na logické celky. Prioritní osy jsou následující:

- Počáteční vzdělávání. Oblasti podpory:
 - Zvyšování kvality ve vzdělávání;
 - Rovné příležitosti dětí a žáků včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
 - Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení;
 - Zlepšení podmínek pro vzdělávání na základních školách;
 - Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních školách.
- Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj. Oblasti podpory:
 - Vyšší odborné vzdělávání;
 - Vysokoškolské vzdělávání;
 - Lidské zdroje ve výzkumu a vývoji;
 - Partnerství a sítě.
- Další vzdělávání. Oblasti podpory:
 - Individuální další vzdělávání;
 - Podpora nabídky dalšího vzdělávání.
- Systémový rámec celoživotního učení (cíl Konvergence, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost). Oblast podpory:
 - Systémový rámec celoživotního učení.
- Technická pomoc (cíl Konvergence, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost). Oblasti podpory:
 - Řízení, kontrola, monitorování a hodnocení programu;
 - Informovanost a publicita programu;
 - Absorpční kapacita subjektů implementujících program. (Operační Program vzdělávání pro konkurenceschopnost).

13 Vzdělání a trh práce

Uplatnění absolventů na trhu práce se stále více dostává do popředí zájmu široké odborné veřejnosti ve všech evropských zemích. Skutečnost je taková, že úroveň vzdělání je významnou položkou pro uplatnění na pracovním trhu, to se potvrzuje i v případě mladé generace vstupující na trh práce. Standardem pro mladé lidi se stává získání středního vzdělání s maturitou nebo nejčastěji dnes vysokoškolského vzdělání.

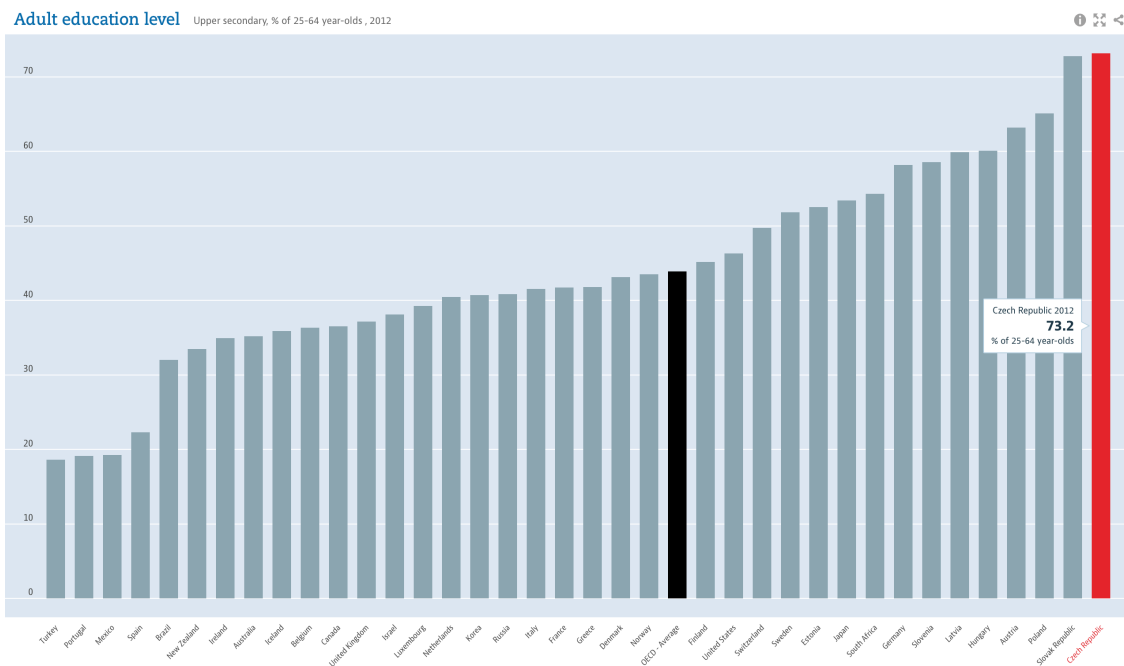
V posledních letech byl zaznamenán charakteristický nižší počet pracovních míst pro mladé lidi a absolventy. V daném případě, větší význam nabývá úroveň dosaženého vzdělání, je to způsobeno omezeností volných pracovních míst.

Z jiného pohledu, tato situace může vypadat úplně opačným způsobem. Z důvodu stárnutí populace ve většině evropských států, lze očekávat nárůst počtu pracovních míst pro mladé lidi v budoucnu. Na druhé straně je hrozba neudržitelnosti stavu bezplatného vzdělávání, především vysokoškolského. Jinak řečeno, stárnutí populace může mít vedlejší efekt, který se spočívá v navýšení počtu studentů na trhu práce. (Význam vzdělávání pro trh práce v ČR).

13.1 Nejvyšší dosažené vzdělání dospělých

V zemích OECD má přibližně 75% populace ve věku 25-64 let alespoň vyšší sekundární vzdělávání, u lidí ve věkovém rozmezí 25-34 tento podíl dosahuje 80%. V České republice sekundární vzdělání ve věku 25-64 mají 90% populace, u mladých ve věku 25-34 tento podíl je o 4% vyšší.

Graf číslo 6. Vyšší sekundární vzdělání ČR (muži a ženy) 2012. (25-64 let)

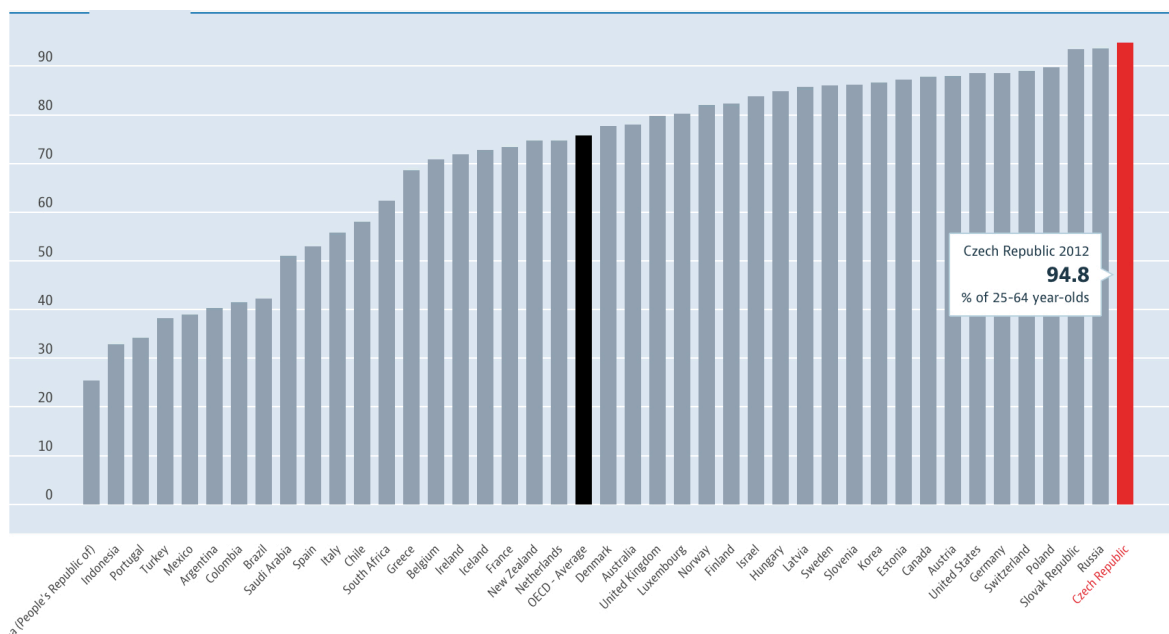

Zdroj:OECD

Z tohoto grafu je vidět že v České republice je největší procento populace s dosaženou vyšší sekundární úrovní vzdělání.

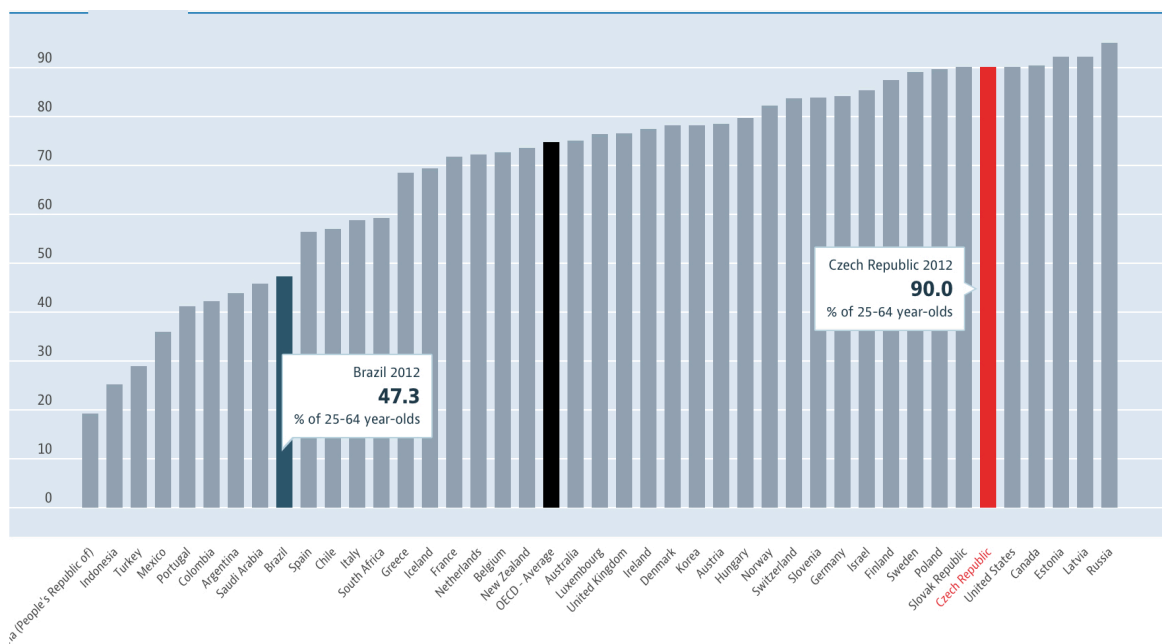
Co se týče podílu mužů a žen kteří mají vyšší sekundární vzdělání lze říct, že podíl mužů je o 4,8% vyšší než podíl žen v této kategorii. Ve srovnání se členskými zemí OECD Česká republika je zase na prvním místě po počtu muži s vyšším sekundárním vzděláním a na šestém místě po počtu žen s dosaženým vyšším sekundárním vzděláním.

Graf číslo 7: Vyšší sekundární vzdělání ČR muži 2012. (25-64 let).

Zdroj: OECD

Graf číslo 8: Vyšší sekundární vzdělání ČR ženy 2012. (25-64 let)

Zdroj: OECD

Podíl mužů ve věku 25-34 kteří mají sekundární a terciální vzdělání v zemích OECD je relativně nižší než podíl žen ve stejném věkovém rozmezí.

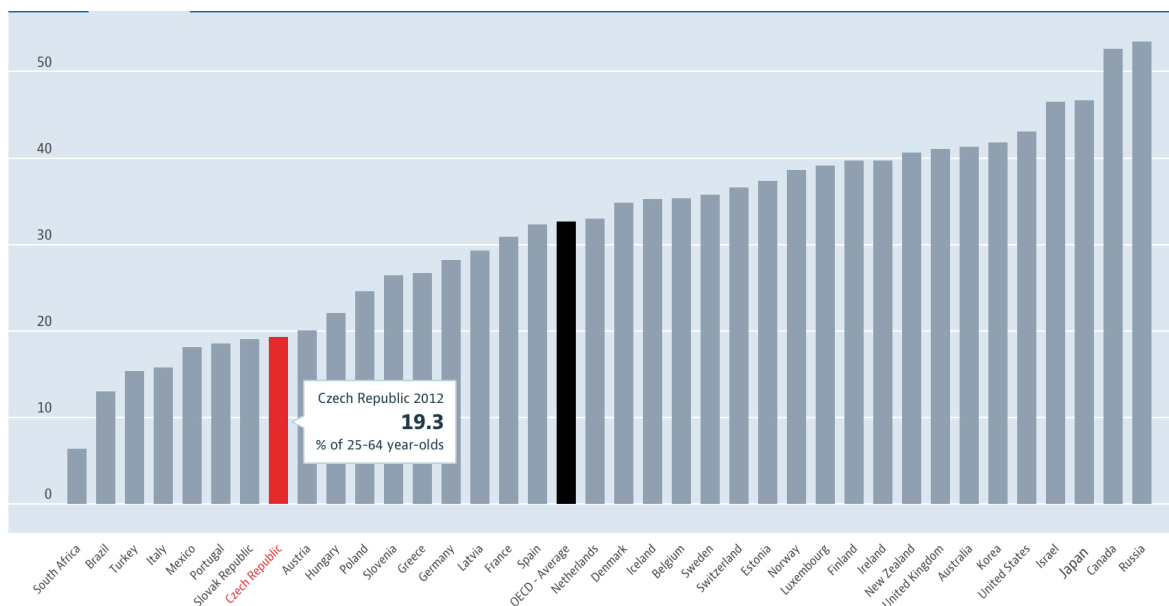
Mezi lety 2000 a 2012 se podíl osob bez vyššího sekundárního vzdělávání snižoval průměrně o 3% ročně. V roce 2012 v zemích OECD skoro každý třetí dospělý obyvatel měl dosažené terciální vzdělání.

Za posledních deset let se značně vyvíjel genderový rozdíl v úrovni dosaženého vzdělání.

Například v roce 2000 v zemích OECD dospělí muži dosahovali terciální vzdělání častěji než ženy ale v roce 2012 se výrazně změnilo. V roce 2012 terciální vzdělání dosáhlo 34% žen a 31% mužů.

V České republice podíl populace ve věku od 25 do 64 let s terciálním vzděláním je roven 19,3%, což je pod průměrem OECD.

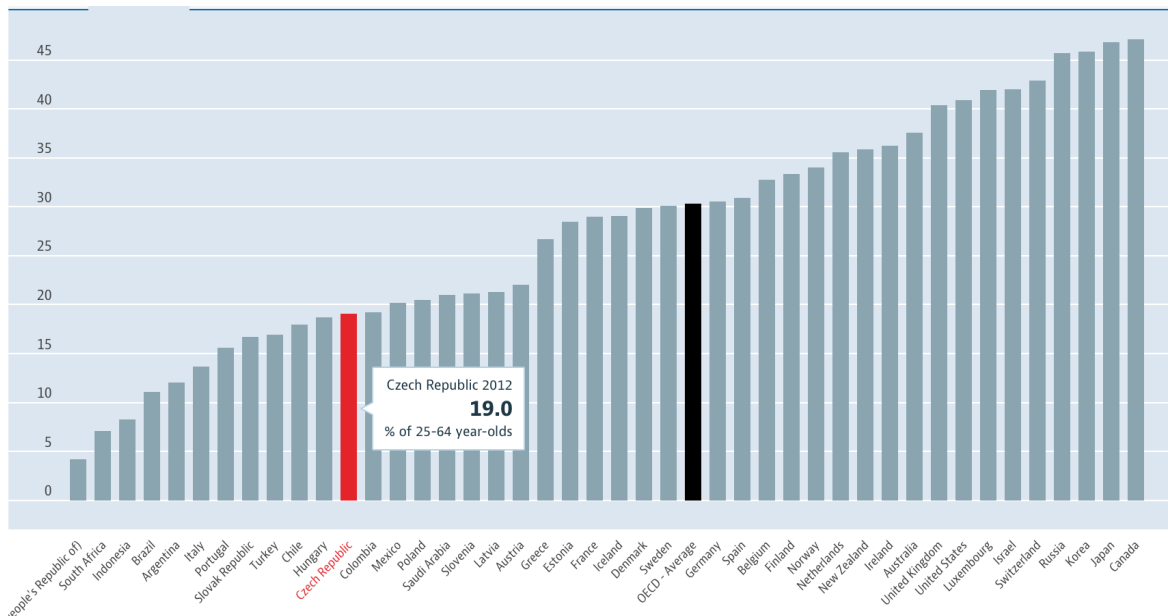
Graf číslo 9: Terciální vzdělání ČR (muži a ženy) 2012. (25-64 let).

Zdroj: OECD

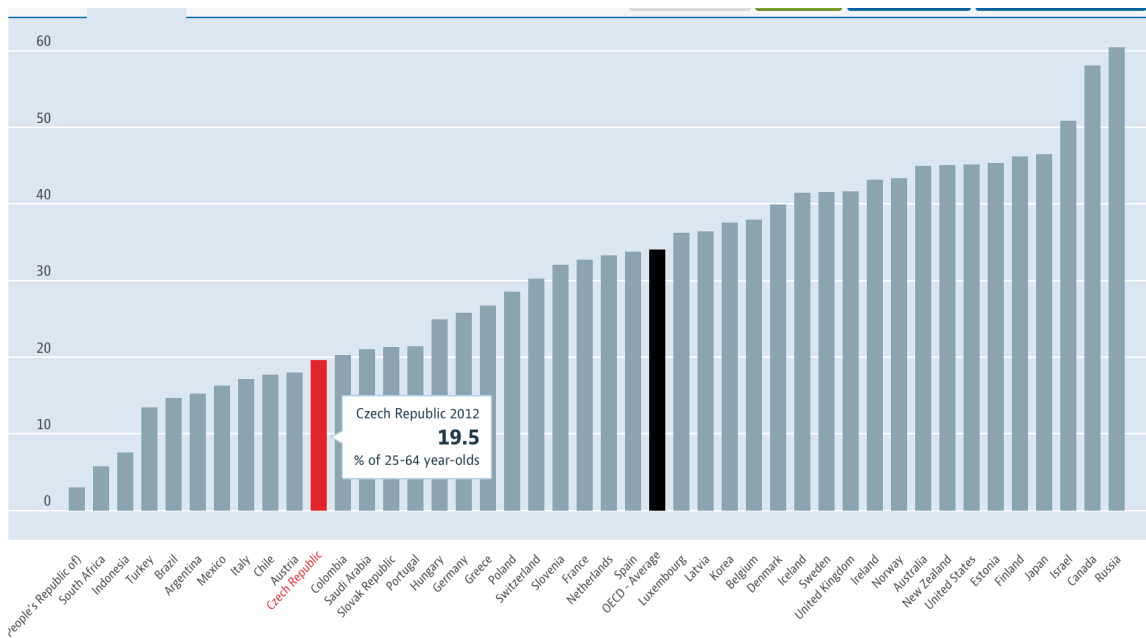
Rozdíl mezi muži a ženami s dosaženým terciálním vzděláním v České republice není velký. Podíl mužů majících terciální vzdělání je 19% a u žen tento podíl se rovná 19,5, též ženy se podílí na účasti v terciálním vzděláním o 0,5% víc než muži. V obojích případech tento podíl je pod průměrem OECD, který odpovídá 30%.

Graf číslo 10: Terciální vzdělání ČR muži 2012. (25-64 let).

Zdroj: OECD

Graf číslo 11: Terciální vzdělání ČR ženy 2012. (25-64 let).

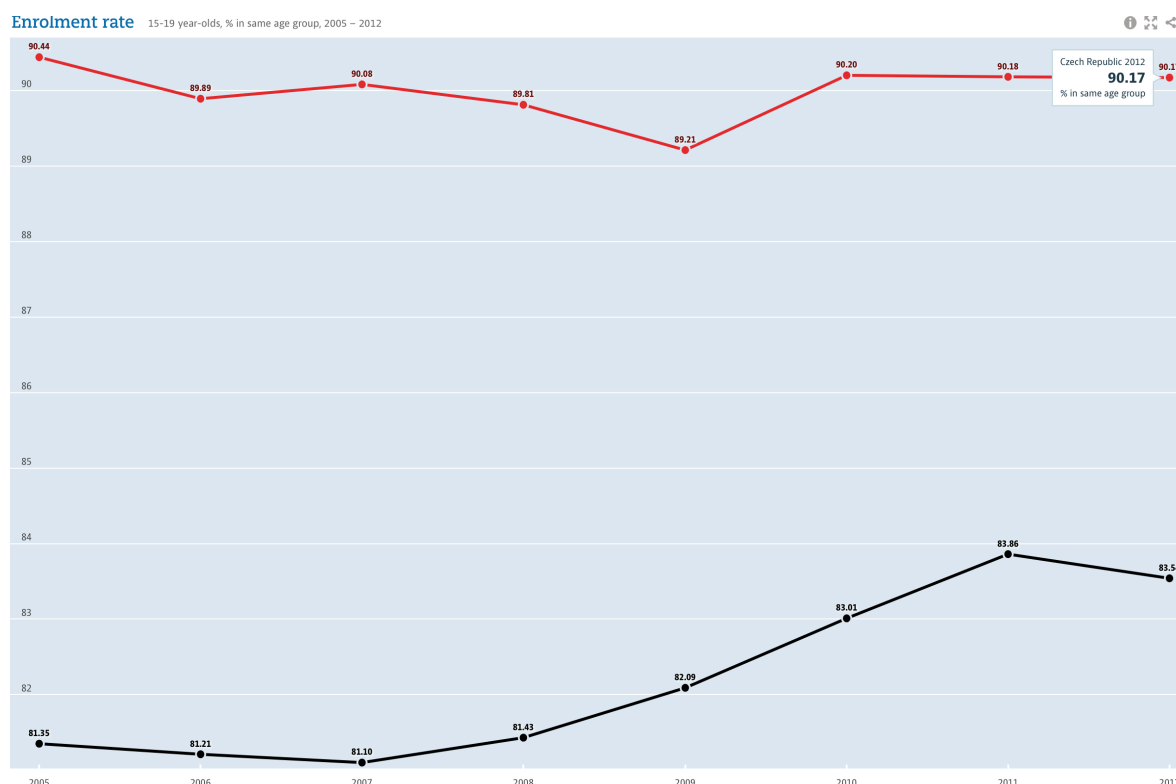
Zdroj: OECD

Na základě aktuálních trendů, lze předpokládat, že v zemích OECD v průběhu svého života získá vyšší sekundární vzdělání přibližně 80% mladých lidí. Avšak ve všech zemích OECD mají mladé ženy vyšší pravděpodobnost, že dokončí vyšší sekundární vzdělání, než mládí muži. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014).

13.2 Kdo se účastní vzdělávání

Ve všech zemích OECD přístup ke vzdělávání pro děti od pěti do 14 let je univerzální. V České republice 99% dětí ve věku od pěti do 14 let se účastní vzdělávání. Míra účasti ve vzdělávání 15-19 letých v zemích OECD v roce 2012 byla vyšší než 75%. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014).

Graf číslo 12. Míra účastí ve vzdělávání 15-19 letých v ČR a průměr OECD. (2005-2012)

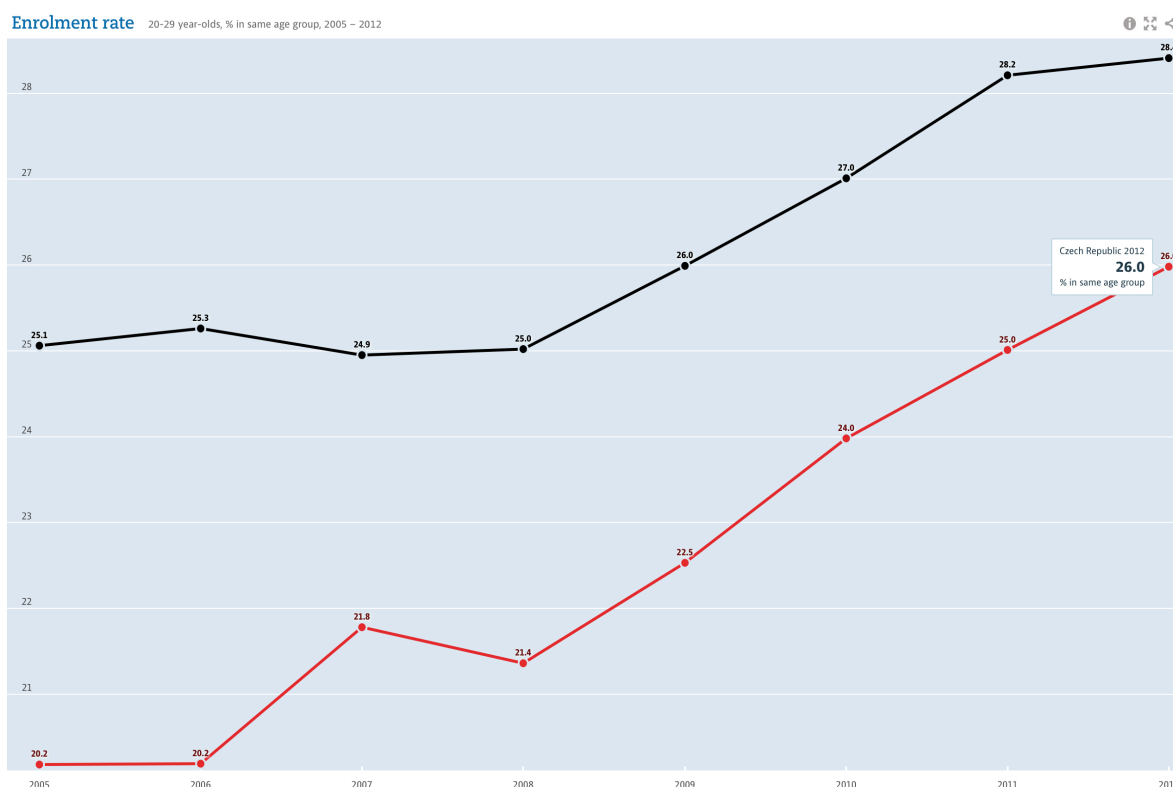

Zdroj: OECD

Z výše uvedeného grafu je vidět, že podíl lidí ve věku 15-19 let v České republice od roku 2005 do roku 2012 se výrazně měnil, avšak byl nad průměrem OECD. K výraznému poklesu žáků došlo v roce 2009.

Ve všech zemích OECD kromě Lucemburská, Mexika a Spojeného království účastnilo se ve vzdělávání více než 20% lidí ve věku 20-29, což je o deset procent více než to bylo do roku 1995. V České republice tento podíl roven 26%. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014).

Graf číslo 13. Míra účastí ve vzdělávání letých v ČR a průměr OECD. (2005-2012).

Zdroj: OECD

Účast lidí ve věkovém rozmezí 20-29 je výrazně nižší než lidí ve věku od 15 do 20. V daném případě je Česká republika pod průměrem OECD, ale rozdíl není tak velký. Průměr zemí OECD na účastí v terciálním vzdělávání je 28,4%, což je o 2,4% vyšší než v České republice.

Na základě údajů z roku 2012, lze předpokládat že děti v zemích OECD mohou strávit průměrně 17 let ve vzdělávání, v České republice se jedná o 18 let, uvádí Ministerstvo školství České republiky. V roce 2012 se v zemích OECD účastnilo formálního vzdělávání minimálně 90% obyvatel školního věku po dobu nejméně 13 let. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014).

13.3 Vstup absolventů vysokých škol na trh práce

Vzdělání je nejvýznamnějším faktorem pro úspěšný profesní život. Studenti po ukončení vzdělávání při vstupu na pracovní trh jsou v znevýhodněné pozici vůči lidem, které jsou na pracovním trhu delší dobu.

I když absolventi mají nejaktuálnější vzdělání, nemají takovou zkušenost v použití pracovních postupů a metod, jako zkušené zaměstnance. Proto mládí lidé při hledání práce nesoutěží s lidmi, kteří jsou na pracovním trhu delší dobu. Mladí absolventi nejčastěji obsazují místa, která se uvolnila odchodem do důchodu nebo opouštěním pracovního místa kvůli postupu na vyšší pozice nebo změně povolání.

V jiném případě absolventi nastupují na úplně nově vytvořené pracovní místo.

Existují však společnosti používající vyšší muru inovací, to je spojeno s využitím špičkových nebo rychle se rozvíjejících technologií. Právě tyto společnosti často mají zájem o mladé specialisty, kteří mají vyšší výkon a kreativnější myšlení.

Mládí absolventi přechází ze sféry vzdělávání na velmi specifický trh práce. Tuto specifiku je možné charakterizovat ze dvou pohledů. Zaprvé, v některých státech pracovní trh a vzdělávání, jsou mezi sebou velmi propojené. To jsou takové rozvinuté státy jako Německo nebo Rakousko.

V těchto zemích sociální partnerství a účast obcí na vzdělávání je dobře rozvinuté. To všechno zaručuje pro lidi, při přechodu na trh práce, dostatečně bezpečný přechod.

Na druhé straně v některých zemích je více kladen důraz na flexibilitu ve vzdělávacím procesu a flexibilitu na pracovním trhu. Systém kvalifikace v rozvojových zemích skoro nemá nic společného se systémem vzdělávání. Příkladem takových zemí mohou být Spojené Státy nebo Anglie. V těchto zemích trhy práce jsou otevřenější, což je výhodou pro mladé absolventy.

Bez ohledu na to jak specifická ta nebo jiná země je. Důležitým faktorem při přechodu ze vzdělávání na trh práce je, ekonomická situace daného státu a stav hospodářství.

Je třeba, ale pamatovat jak specifická je doba přechodu na trh práce. Je to období, kdy v životě mládích absolventů dochází ke změně statusu a změně životního stylu. Proto že od této doby budou mít práci na plný úvazek a budou směřovat ke stabilní pracovní pozici na trhu práce.

Z pohledu makroekonomie přechod ze vzdělávání na trh práce lze počítat ukončeným jen tehdy kdy nezaměstnanost lidí určitého věkového rozsahu se porovná s mírou nezaměstnanosti dospělých. Z pohledu absolventů je přechod ukončen v momentě získání stabilního zaměstnání. (Ryška, Zelenka, 2010).

13.4 Uplatnění absolventu vysokých škol na trhu práce v České Republice

„Demografický pokles, prodlužování školního vzdělávání a expanze terciálního vzdělávání synergicky proměňují celkový rozsah a strukturu přechodu absolventů škol na pracovní trh“ - J. Koucký, M. Zelenka, Uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce.

Změny které vyvolá pokles demografií a větší zájem o vzdělávání mají negativní dopad na postavení absolventu na pracovním trhu. Jsou to různá rizika a ohrožení jak na straně nabídky práce, tak i na straně poptávky po práci. Rizikem na straně nabídky může být to, že absolvent nenajde uplatnění na trhu práce ze strany poptávky je ohrožení, že společnost nenajde absolventa s potřebnou úrovní kvalifikací.

Vstup České republiky do Evropské unie vyvolal zrychlení ekonomického růstu, což mělo určitý vliv na trh práce. V důsledku rychlého ekonomického růstu vzrostla poptávka po práci a spolu s tím se Česká republika potkala s problémem nedostatku kvalifikovaných specialistů na všech úrovních. Ale ekonomický růst nebyl jedinou příčinou nedostatku specialistů, velkou roli měl demografický pokles, kvůli kterému byl snížen počet absolventů končících vzdělání na přípravu ke vstupu na trh práce. Ještě jednou příčinou nedostatku absolventů stala rostoucí délka vzdělávání. Prodloužení délky studia o šest měsíců bude znamenat že 50% studentů neodejde ze vzdělávacího procesu, trh práce tedy přijde o 50% potenciálních mládež zaměstnanců.

Důsledkem těchto změn se stalo, že byl zvýšen počet zaměstnaných absolventů na trhu práce. Avšak tato situace neměla vliv na problémy uplatnění absolventů na pracovním trhu. Skutečnost je taková že, většina studentů po absolvování středního vzdělávání neodchází na trh práce, ale přechází na další (terciální) úroveň vzdělávání. (Ryška, Zelenka, 2010).

Výzkum uplatnění absolventů v České Republice probíhá jako součást mezinárodního projektu REFLEX.

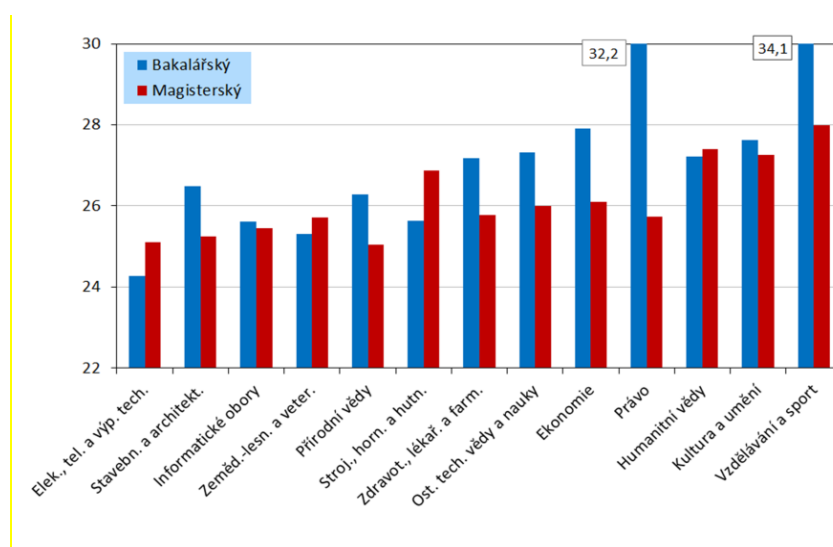
Projekt REFLEX – Flexibilita odborníků ve společnosti znalostí: nové požadavky na terciální vzdělávání v Evropě („The Flexible Professional in the Knowledge Society: New

Demands on Higher Education in Europe“), byl připraven a realizován na evropské úrovni v letech 2004-2007. Projekt REFLEX byl realizován v 15 evropských státech a Japonsku. V Roce 2010 v České republice byl realizován výzkum REFLEX 10, tento projekt navazoval na předchozí projekt REFLEX.

V rámci tohoto projektu byl zkoumán vliv dosaženého vzdělání na uplatnění na trhu práce a celkový přechod od vzdělávání k práci. (REFLEX

Věk uskutečnění přechodu na trh práce v České republice je v rozmezí od 24 do 30 v závislosti na oboru.

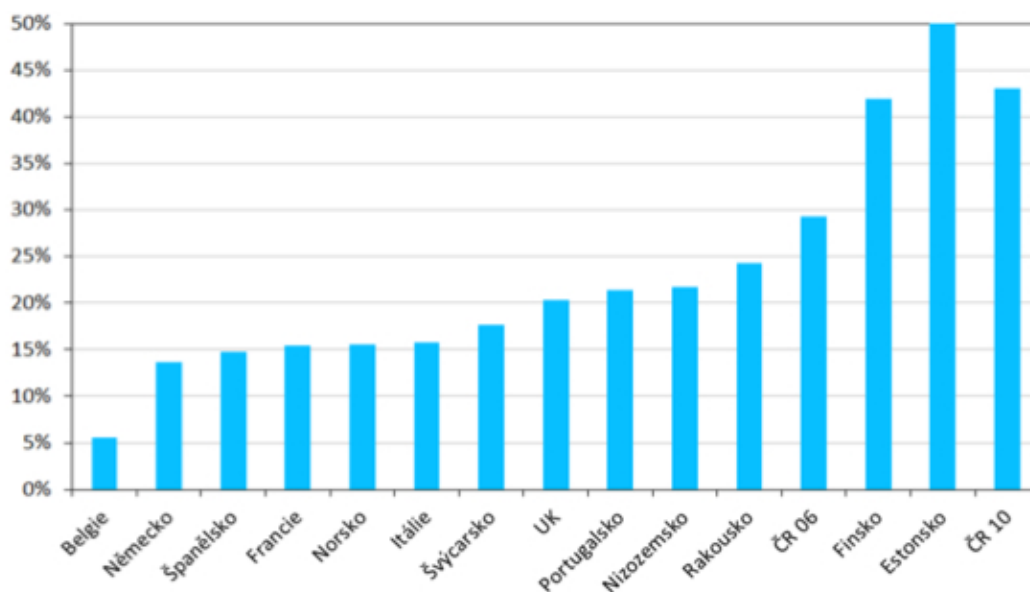
Graf číslo 14: Průměrný věk absolventů vysoké školy, typ a obor studia, ČR 2010

Zdroj: REFLEX 2010: Zpráva druhá

Bezpochybně, přechod na trh práce by měl mnohým snadnější průběh, kdy by absolventi měli zaměstnání již před ukončením studia.

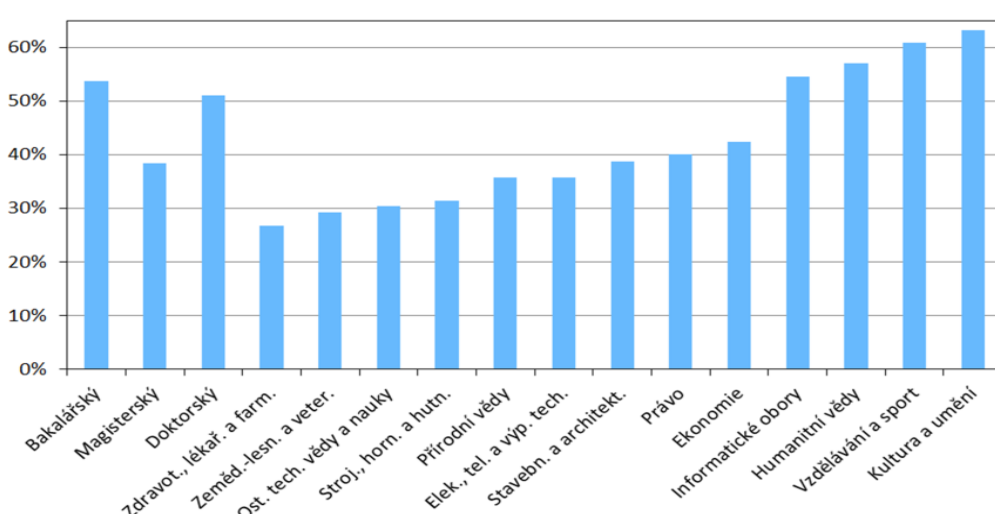
Graf číslo 15: Podíl absolventů mající práci již před absolvováním, evropské země 2006 a ČR 2010.

Zdroj: REFLEX 2010: Zpráva druhá

V České republice kolem 45% absolventu má práci před ukončením studia. Ve srovnání s zeměmi evropské unie Česká republika je na druhém místě v tomto ukazateli. Na prvním místě je Estonsko. Podíl absolventů majících práci před ukončením studia v Estonsku je 50%.

Graf číslo 16: Podíl absolventů mající práci již před absolvováním, typ a obor studia, ČR 2010.

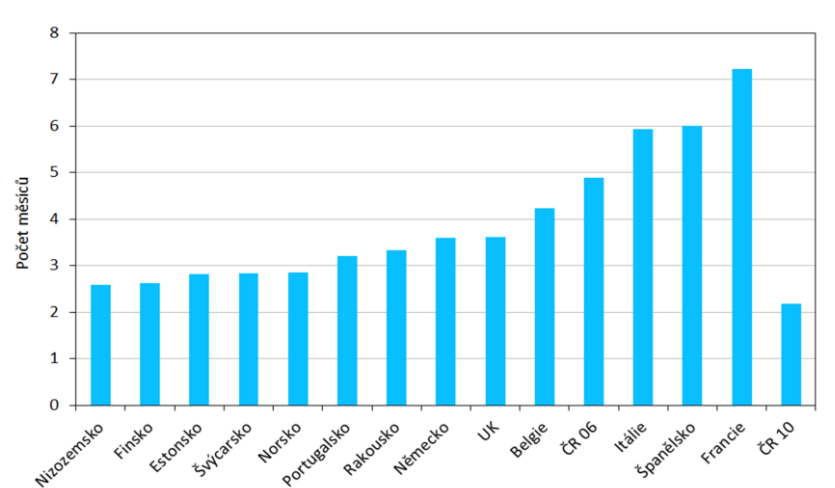
Zdroj: REFLEX 2010: Zpráva druhá

Na odborové úrovni v daném ukazateli jsou velké rozdíly. Skoro 60% absolventu v oboru Kultura a umění měli zaměstnání již před ukončením studia. Studenti ekonomických oborů byli zaměstnání jenom z 42%. 51% absolventů důležitého pro lidstvo oboru – Zdravotnictví melo práci před ukončením studia. Co se týče technických oborů, jejich absolventi byli zaměstnání jenom z 35%.

Významně se liší počet zaměstnání absolventu z pohledu na typ studia. Největší procento zaměstnaných bylo zaznamenáno u absolventu bakalářských oborů -55%. Podíl zaměstnání absolventů magisterských oborů byl 51%, a doktorských cca 39%.

Důležitým faktorem pro měření úspěšnosti přechodu na trh práce je délka přechodu.

Graf číslo 17: Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce, počet měsíců, Evropské země 2006, ČR 2010.

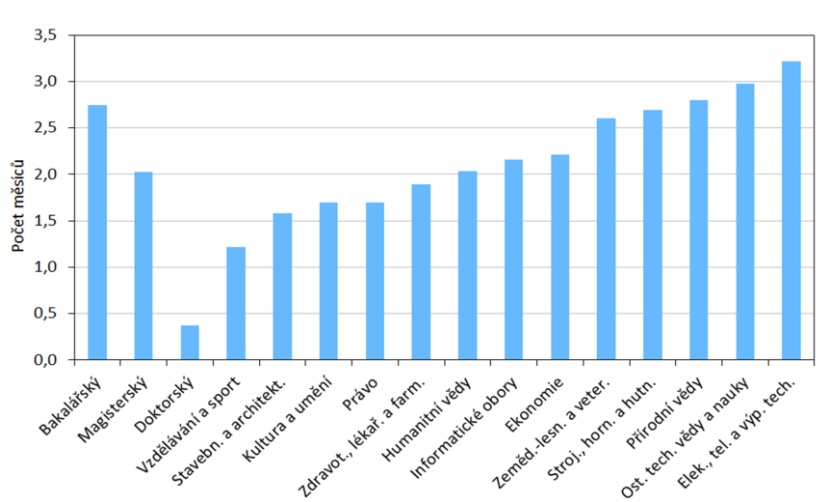
Zdroj: REFLEX: Zpráva druhá

V délce uplatnění na pracovním trhu při hledání první pracovní pozice Česká republika ve srovnání s ostatními členskými státy Evropské unie je na prvním místě. Doba přechodu ze vzdělávání na trh práce v České republice trvá cca 2 měsíce. Nejvíce času na hledání pracovního místa musejí ztratit absolventi škol ve Francii, skoro sedm měsíců.

V závislosti na oboru studia v České republice nejrychleji si najdou práci absolventi v oborech Vzdělávání a sport. Délka přechodu jim trvá kolem měsíce. Pro absolventi technických oborů hledání zaměstnání trvá skoro tři měsíce.

Délka přechodu na trh práce je pro bakaláře nejdelší, absolventi magisterských typu studií se uplatní na trhu práce cca za dva měsíce a doktorandi budou mít práci již za neúplných 15 dnů po ukončení studia.

Graf číslo 18: Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce, počet měsíců, typ a obor studia, ČR 2010.

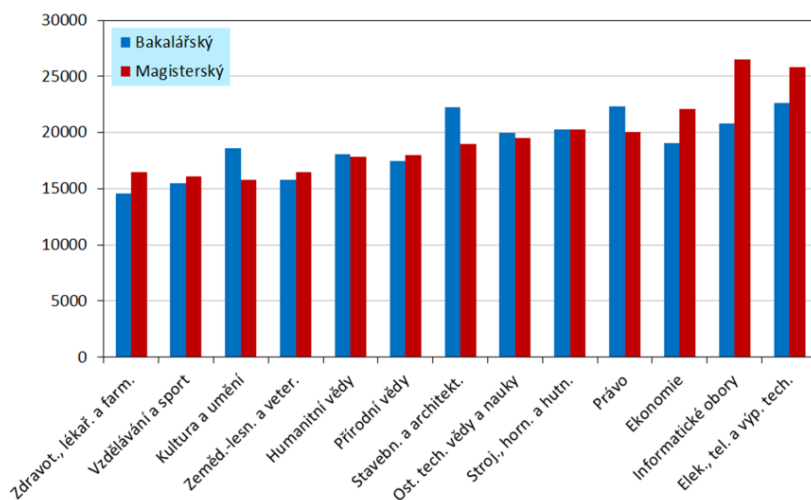

Zdroj: REFLEX 2010. Zpráva druhá

Neméně významným ukazatelem pro absolventi je měsíční příjem, který budou dostávat za svou novou činnost.

Podle výsledků šetření REFLEX 2010 nejnižší příjem z první práce měli absolventi oborů Zdravotnictví, jejichž hrubý měsíční příjem se rovnal cca 15 000 Kč. Nejvyšší plát měli absolventi informatických oborů, cca 26 000 Kč. Typ studia taky má značný vliv na výši příjmu, z uvedeného grafu je vidět že skoro ve všech případech plát absolventů magisterských oborů je větší, výjimkou obory: kultura a umění, stavebnictví a architektura, právo.

Graf číslo 19: Hrubý měsíční příjem v první práci v Kč, typ a obor studia, ČR 2010.

Zdroj: REFLEX 2010: Zpráva druhá

Výsledky šetření REFLEX 2010 potvrzují propojenost vzdělávání a trhu práce. Avšak dosažené vzdělání je jenom předpokladem pro lepší uplatnění na trhu práce. Je nutné si pomatovat, že výše plátu ve mnohém zaleží na ekonomické situaci jednotlivých zemí a obcí. (Reflex 2010:zpráva druhá).

13.5 Vztah zaměstnanosti a úrovně vzdělání v České Republice

V poslední době se stále zvyšuje význam vzdělání. Pro mladé lidi se stává standardem získání minimálně středního vzdělání s maturitou. V České republice ještě do nedávné doby vyšší vzdělávání nebylo dostupné pro většinu obyvatelstva.

V 21. století se situace změnila. Důsledkem zvyšujícího počtu vysokoškolských studentů byl nárůst počtu vysokých škol. (Nývlt O., Bartoňová, 2011).

Míra zaměstnanosti se obvykle zvyšuje s úrovní dosaženého vzdělání. Lidé s vyšší úrovní vzdělání obsazují více konkurenčních pozic na pracovním trhu. S ohledem na to, že investice do vzdělávání rostou s úrovní dosaženého vzdělání, lze očekávat i vyšší návratnost investic. (OECD, 2012).

Celková míra nezaměstnanosti v České republice k roku 2014 činí 5,9 %, průměrná nezaměstnanost v členských zemích OECD činí 7,3%, což je o 1,4% vyšší než v ČR. Nezaměstnaných mužů v roce 2014 bylo 4,9%, což je nad průměrem OECD, který činí v této kategorii 7,2%. Celková nezaměstnanost žen v roce 2014 činila 7,2%, což opět bylo nad průměrem OECD (7,4%).

V roce 2013 v České republice míra nezaměstnanosti lidí ve věku 25-64 s dosaženým nižším sekundárním vzděláním byla rovná 23,4%, je to na 17,3% vyšší než míra nezaměstnanosti lidí ve stejné věkové kategorii s dosaženým vyšším sekundárním vzděláním (6%). Jenom 2,5% obyvatel České republiky s dosaženou terciální úrovní vzdělání neměli práci v roce 2013. V tomto ukazateli Česká republika se nachází na třetím místě mezi členskými zeměmi OECD. Porovnání s ostatními státy OECD je v příloze 6.

Míra nezaměstnanosti žen s dosaženou nižší sekundární úrovní vzdělání v roce 2013 se rovnala 25%, ženy s vyšším sekundárním vzděláním byly zaměstnány z 93% a 97% žen s dosaženou terciální úrovní vzdělání měli zaměstnání. (OECD, 2013).

14 Vliv dosaženého vzdělání na uplatnění na trhu práce v EU

Podle veřejné zprávy Evropské komise Education at a Glance 2014 (Přehled výsledků vzdělávání 2014), což je každoroční zprávou pro Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), investice do vzdělávání jsou velmi významné pro budoucí růst a zaměstnanost v EU.

Jak uvedla evropská komisařka pro vzdělávání, kulturu, mnohojazyčnost a mládež: *„Tato zpráva je hlavním zdrojem informací a podkladů pro politiky. Přispívá k lepšímu pochopení problémů, které řešíme. Ukazuje také, že mezi členskými státy EU stále existují velké rozdíly v dovednostech jak mezi čerstvými absolventy škol, tak u starších věkových skupin. Zpráva je v souladu s politikou Komise, protože potvrzuje, že zvyšování kvality vzdělávání a zlepšování dovedností je promyšleno investicí a účinným nástrojem v boji proti nerovnostem v naší společnosti.“*

Hlavním zjištěním o EU ze zprávy Education at a Glance 2014 bylo:

- Výrazné rozšíření vzdělávacích příležitostí v Evropě. Podíl dospělé populace s terciárním vzděláním se ve většině zemí EU za poslední desetiletí trvale zvyšuje (až na 29 %), přestože EU stále zaostává za průměrem OECD (33 %). Podíl lidí s vyšším sekundárním vzděláním zůstal stejný, ale podíl lidí se vzděláním nižším než vyšší sekundární, se snížil. Evropskou komisi byla provedená analýza plnění cílů strategie Evropa 2020. Tato analýza zjistila, že alespoň 40% mladých lidí s dokončeným terciárním vzděláním a méně než 10% žáků odpouštějících školu před dokončením vyššího sekundárního vzdělání.
- Vysoká úroveň vzdělání je přínosná jak pro jednotlivce tak i pro společnost. Podle průzkumu OECD, osoba s vysokoškolským vzděláním s nejvyšší úrovní gramotnosti vydělává o 45% více než odborně vzdělaná osoba s nejnižší úrovní gramotnosti. Čím je vyšší úroveň vzdělání, tím je vyšší možnost získání zaměstnání a vyšší průměrný výdělek. Pro společnost jako celek je přínos ve formě nižších veřejných nákladů na sociální péči a vyšších daňových příjmů. Jinak řečeno, stát vydělá na osobě s terciárním vzděláním průměrně 2-3 krát více, než do té osoby investoval.
- Různá úrovně dovednosti pro podobná úrovně vzdělání. Je dáno různorodostí

vzdělávacích systému v členských státech.

- Správné dovednosti jsou rozhodující pro přechod ze vzdělávání na trh práce. V souladu se studiem Evropské komise, v poslední době, schopnost komunikace a práce v týmu je při přechodu na trh práce mnohem významnější než odborné znalosti, které jsou ale také nanejvýš důležité.
- Zvýšení soukromých investic do terciálního vzdělávání. Podíl soukromých výdajů v oblasti terciálního vzdělávání v zemích EU se zvýšil o 7% za posledních 12 let. (Tisková zpráva Evropské komise, 2014)

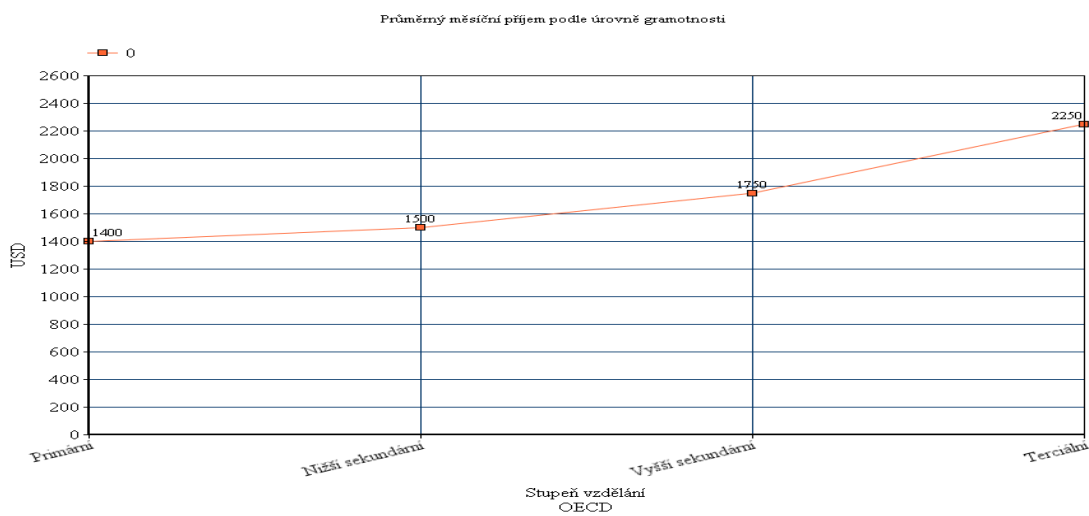
Tabulka číslo 6. Míra zaměstnanosti, podle dosaženého vzdělání. Česká republika (2012).

Nižší sekundární vzdělání	Vyšší sekundární vzdělání		Terciální vzdělání	Celkem
	ISCED 3C	ISCED 3A		
41%	73%	79%	84%	75%

Zdroj: Vlastní zpracování podle tiskové zprávy Evropské komise, 2014.

Z výše uvedené tabulky je vidět jak výrazně stupeň dosažené kvalifikace ovlivňuje uplatnění na trhu práce. Lidí s dosaženým terciálním vzděláním mají dvakrát více šanci získat práci. Výše dosaženého vzdělání taky ovlivňuje měsíční příjmy jednotlivců. Což zdůrazňuje následující Graf.

Graf číslo 20. Průměrný měsíční příjem podle úrovně gramotnosti (2012)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů OECD.

Průměrný plat lidí s dosaženým primárním vzděláním činil 30 800 CZK (1400 USD), lidí s dosaženým sekundárním vzděláním dostávali v roce 2012 plat v rozmezí od 33 000 do 38 500 CZK (1500 USD - 1750 USD), průměrný plat lidí s terciálním vzděláním činil 49500 CZK (2250 USD). (OECD, 2014).

15 Závěr

Vědeckotechnická revoluce, která probíhala v posledních desetiletích, přeměnila výrobní procesy v komplexně mechanizované a automatizované procesy. Došlo k intelektualizaci práce a ekonomiky.

Objevil se nový pojem „znalostní společnost“. Co tento pojem vlastně znamená? Základním předpokladem společnosti znalosti, je schopnost se orientovat v informačních zdrojích, vyhledávat v těchto zdrojích informace a schopnost vyhledané informace interpretovat a vytvářet z nich znalosti.

Znalostní ekonomika je dnes dost rozvinuta a význam vzdělání je velký. V ekonomice se každodenně objevují nové věci, které jsou důsledkem vzniku inovací. Avšak k těmto objevům a inovacím by nedošlo bez talentovaných lidí, kteří se neustále rozvíjí a investují do svého intelektuálního kapitálu.

Otázky školství a vzdělávání jsou dnes jedním z hlavních témat, která společnost řeší.

Vzdělávání jako součást celoživotního vzdělávání je velmi důležité pro zvyšování konkurenceschopnosti. Podpora vzdělávání je nezbytná pro boj proti nezaměstnanosti.

Investice do vzdělávání jsou potřebné pro rozšíření znalostí a dovedností znalostní společnosti.

Vyšší sekundární, středoškolské a terciální vzdělávání je v současné době ve světě od sebe odlišné. Je to dáno velkou diferenciací institucí odpovědných za tuto úroveň vzdělání. Každá země má jinou strukturu školství, pro tuto úroveň vzdělávání. Avšak organizace OECD která spojuje 34 vyspělých států stanovila určitou úroveň vzdělání. Tyto úrovně jsou základem pro vzdělávací systémy v jednotlivých zemích OECD.

Vzdělávání v ČR je veřejná služba, která se uskutečňuje ve shodě se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství (§ 1 školského zákona).

Významnou roli ve vzdělávání lidí má stát. V České republice je vzdělávání zdarma na všech úrovních vzdělávání. České školy jsou dobře financovány z veřejných rozpočtů.

Finanční toky v regionálním školství (které zahrnuje školy od mateřských po vyšší odborné a školská zařízení), ve vysokém školství a v dalším vzdělávání jsou odlišné. Každoročně ze státního rozpočtu a z rozpočtů územních správních celků – krajů a obcí, jsou financovány tisíce veřejných regionálních škol a školských zařízení.

Prostředky poskytované ze státního rozpočtu systémem normativů jsou největším zdrojem financování veřejných vysokých škol. 75% každoročního příjmu veřejných vysokých škol ze státního rozpočtu. Dalším zdrojem jsou poplatky spojené se studiem, výnosy z majetku, výnosy hlavní a doplňkové činnosti a příjmy z darů a dědictví, příp. prostředky z jiných veřejných zdrojů.

Další vzdělávání (vzdělávání dospělých) je financováno ze školského rozpočtu, pokud se realizuje ve školách a poskytuje uznávaný stupeň vzdělání. V ostatních případech je financují resorty, podniky nebo se sami vzdělávají.

Za kontrolu kvality vzdělávacích institucí v České republice je odpovědná Česká školní inspekce. Samotné školy mají povinnost provádět zhodnocení své vlastní práce (auto evaluaci). Hodnocení kvality na vysokých školách provádí ministerstvo školství. (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2009/10). Hodnotí se tři kritéria: kvalita vzdělávacích programů, kvalita vzdělávacích institucí, kvalita lektorů dalšího vzdělání.

Podpora vzdělávání v České republice probíhá v rámci Evropské unie pomocí strukturálních fondů a nástrojů pro zjištění kvality vzdělávání – EQAVET.

Podíl účastí vzdělávání klesá se zvýšením věku. V České republice 99% dětí ve věku od pěti do čtrnácti let se účastní vzdělávání. Ve všech zemích OECD kromě Lucemburska, Mexika a Spojeného království účastnilo se ve vzdělávání více než 20% lidí ve věku 20-29, což je o deset procent více než to bylo do roku 1995. V České republice tento podíl je roven 26%.

Co se týče úrovně dosaženého vzdělání, průměr v České republice je vyšší než průměr OECD. V zemích OECD má přibližně 75% populace ve věku 25-64 let alespoň vyšší sekundární vzdělání, u lidí ve věkovém rozmezí 25-34 tento podíl dosahuje 80%. V České republice sekundární vzdělání ve věku 25-64 mají 90% populace, u mladých ve věku 25-34 tento podíl je o 4% vyšší.

Terciální vzdělání v České republice má jen 19,3% populace, což je pod průměrem OECD.

V délce uplatnění na pracovním trhu při hledání první pracovní pozice je Česká republika ve srovnání s ostatními členskými státy Evropské unie na prvním místě. Doba přechodu ze vzdělání na trh práce v České republice trvá cca 2 měsíce. V České republice značná část absolventů má práci již před ukončením studia. V roce 2006 tento podíl byl roven 30% a v roce 2010 45% absolventů.

V České republice míra nezaměstnanosti v roce 2014 činila 5,9%. Míra zaměstnanosti se obvykle zvyšuje s úrovní dosaženého vzdělání. Pro ilustrace lze porovnat míru zaměstnanosti lidí s dosaženým sekundárním a terciálním vzděláním. V roce 2013 v České republice míra nezaměstnanosti lidí ve věku 25-64 s dosaženým nižším sekundárním vzděláním byla rovná 23,4%, je to na 17,3% vyšší než míra nezaměstnanosti lidí ve stejné věkové kategorii s dosaženým vyšším sekundárním vzděláním (6%). Jenom 2,5% obyvatel České republiky s dosaženou terciální úrovní vzdělání nemělo práci v roce 2013. V tomto ukazateli se Česká republika nachází na třetím místě mezi členskými zeměmi OECD.

Míra nezaměstnanosti žen s dosaženou nižší sekundární úrovní vzdělání v roce 2013 se rovnala 25%, ženy s vyšším sekundárním vzděláním byly zaměstnány z 93% a 97% žen s dosaženou terciální úrovní vzdělání mělo zaměstnání.

Zachycen je také vysoký rozdíl ve výši příjmů jednotlivců. Průměrný plat lidí s dosaženým primárním vzděláním činil 30 800 CZK (1400 USD), u lidí s dosaženým sekundárním vzděláním dosáhl v roce 2012 plat rozmezí od 33 000 do 38 500 CZK (1500 USD - 1750 USD), průměrný plat lidí s terciálním vzděláním činil 49 500 CZK (2250 USD).

Z toho je vidět jak významné jsou investice do vzdělávacího procesu a celoživotní vzdělávání pro stát, podniky a pro účast na trhu práce.

16 Seznam použitých zdrojů

Brizgalová L., *Trhy výrobních faktorů* [on-line]. Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu, CZ.1.01/2.2.00/28.0326. Dostupný z <www.unob.cz>

Brčák, J., Sekera, B., *Mikroekonomie*, Plzeň 2010: Aleš Čeněk, s.r.o., ISBN 978-80-7380-280-6

Britský vzdělávací systém [on-line]. Národní informační centrum pro mládež. Dostupný z <www.icm.cz>

Chvátalová, L., a kol., *Hodnocení kvality odborného vzdělávání – příklady z evropských zemí*, vydal Národní ústav pro vzdělávání [on-line]. Praha 2012, ISBN 978-80-87652-63-3. Dostupný z <www.nuov.cz>

Čechák V (Kolektiv autorů), *Lidský kapitál a investice do vzdělání*, Sborník z konference. 1. vydání, VŠFS, o.p.s. Praha: Printactive s.r.o.,2013, ISBN 80-86754-08-1.

Česka republika v indikátorech OECD, Ministerstvo školství, 2014

Data on the Czech Republic [on-line], OECD 2013. Dostupný z <www.oecd.org>

Data on the Czech Republic [on-line], OECD 2014. Dostupný z <www.oecd.org>

Dlouha, P., *Lidský kapitál a možnosti financování investice do vzdělávání* [on-line], 12. Mezinárodní konference „Teoretické aspekty veřejných financí“, Praha: VŠE, 2006. Dostupný z <www.kvf.vse.cz>

Doležalová G., Vojtěch J., *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v sekundárním sektoru* [on-line], Praha: NUV, 2013. Dostupný z <www.nuv.cz>

EQUAVET European Quality Assurance in Vocational Education and Training [on-line]. Dostupný z <www.nuv.cz>

Equity and Quality in Education: *Supporting Disadvantaged Students and Schools* [on-line], OECD Publishing Podpora znevýhodněných žáků a škol. 2012. ISBN 978-92-64-13085 (PDF). Dostupný z <www.csicr.cz>

Education at Glance 2014, OECD, 2014. Dostupný z <www.oecd.org>

Fialová V, Hronová P. *Podnikání a podnik I*. Studijní opora k předmětu [online]. Vysoká škola podnikání. Ostrava:2013. Dostupný z <www.vsp.cz>

Financování vzdělávání: Česká republika [on-line]. European Commission, Eurydice, 2012. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Financování předškolního a školního vzdělávání: Česká republika [on-line]. European Commission, Eurydice, 2014. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Financování terciálního vzdělávání: Česká republika [on-line]. European Commission, Eurydice, 2014. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Helísek M., *Makroekonomie pro bakalářské studium*. Slany: Melandrium, 1996, ISBN 80-901-801-5-9

Kadeřábková B., Soukup A., *Teorie lidského kapitálu a jeho vliv na konkurenceschopnost*. Dostupný z <www.agris.cz>.

Konopásková A., *Reformy ve švédském školství* [on-line], Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí, příloha. Národní ústav pro rozvoj, 2013. Dostupný z <www.nuv.cz>

Kontrola kvality vzdělávacích institucí [on-line]. Národní ústav pro vzdělávání, Dostupný z <www.nuv.cz>

Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích UE-ISCED 1,2, [on-line] Ostrava: SocioFaktor s.r.o., 2012. Dostupný z <<http://www.clovekvtisni.cz>>

Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97) [on-line]. Praha, 2008, <www.czso.cz>

Nečadová N. Soukup J. Breňová L. *Teorie a praxe nové ekonomiky v ČR- konkurenceschopnost ČR v mezinárodním srovnání* [online]. Nová teorie ekonomiky a managementu organizací a jejich adaptační procesy, MŠMT ČR: MSM 6138439905. Dostupný z <www.vse.cz>

Nývlt O., Bartoňová D., *Vliv dosaženého vzdělání na uplatnění mladých lidí na trhu práce*. Praha: RELIK, 2011. < <http://kdem.vse.cz/resources/relik11/sbornik/download> >

Operační Program Výzkum a vývoj pro inovace [on-line], Masarykova univerzita. Dostupný z <www.projekty.rect.muni.cz>

Data on the Czech Republic [on-line], OECD 2013. Dostupný z <www.oecd.org>

Operační program: Lidské zdroje a zaměstnanost, Strukturální fondy, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupný z <www.strukturalni-fondy.cz>

Operační programy: Strukturální fondy [on-line], Evropské strukturální a investiční fondy, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupný z <www.strukturalni-fondy.cz>

Operační Program vzdělávání pro konkurenceschopnost [on-line]. MŠMT, (PDF). Dostupný z <www.strukturalni-fondy.cz>

Poplatky v soukromém školství: Česká republika [on-line]. European Commission, Eurydice, 2012. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Poplatky ve veřejném školství: Česká republika [on-line]. European Commission, Eurydice, 2012. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Santiago P., A. Gilmore, D. Nusche, P. Sammons, *Zpráva OECD o hodnocení vzdělávání v ČR* [on-line]. OECD, 2012. Dostupný z <www.csicr.cz>

Ryška R., Zelenka M., *Absolventi vysokých škol: hodnocení vzdělání, uplatnění na trhu práce, kompetence* [on-line], 2011. Dostupný z <www.strediskovzdelavacipolitiky.info>

Ryška R., Zelenka M., *Reflex 2010: zpráva druhá* [on-line]. Přejechod za vzdělávání na trh práce a první práce. Praha, 2011. Dostupný z <www.strediskovzdelavacipolitiky.info>

Ryška R., Zelenka M., *Reflex 2010: zpráva první* [on-line]. Absolventi hodnotí vzdělávání na vysoké škole, způsoby výuky, kvalitu učitelů. Praha, 2011. Dostupný z <www.strediskovzdelavacipolitiky.info>

Severová L., Šrédrl K., *Znalostní ekonomika*, Praha: ČZU, PEF, 2010. ISBN 978-80-2131-1

Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education) [on-line]. Sweden, EURYPEDIA, European Commission, 2013. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Smith K. *What is the „knowledge economy“? Knowledge intensity and Distributed Knowledge Bases* [online], The Netherlands: United Nations University, Institute for New Technologies, 2002. Dostupný z <www.itech.unu.edu>

Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě [on-line]. Česká republika., Vydání 2009/10. Dostupný z <www.msmt.cz>

Šrédrl K. *Ekonomie a teologie*, Brno: L. Marek, 2006, ISBN 80-86263-91-6.

Tisková zpráva Evropské komise, Brusel, 2014. Dostupný z <www.europa.eu/rapid/press-realese>

Veselý A. *Společnost vědění jako teoretický koncept* [on-line], Sociologický časopis, 2004, Vol 40, No. 4:433-446. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova. Dostupný z <www.soc.cas.cz>

Vlčková K., *Charakteristiky a vývojové trendy školství a vzdělání v zemích EU* [on-line]. Brno:2006. Dostupný z <www.is.muni.cz/eportal/>

Význam vzdělávání pro trh práce v ČR(analýza) [on-line]. Dostupný z <www.czso.cz>

Vzdělávací systém České republiky, Národní vzdělávací fond, Praha 2006, ISBN 80-86728-29-3

Walterová E., *Struktura vzdělávacího systému v Německu* [on-line]. Metodický portál inspirace učitelů. Dostupný z <www.rvp.cz>

United Kingdom (England) [on-line]. European Commission, EURYDICE, 2014. Dostupný z <www.webgate.ec.europa.eu>

Urbánek V., *Vzdělání a lidský kapitál* [on-line]. Praha:VŠE, 2006. Dostupný z <www.kvf.vse.cz>

Zajišťování kvality v odborném vzdělávání v souladu s rámcem EQAVET. Evropská komise, 2012. Dostupný z <www.nuv.cz>

Výzkum a vývoj pro inovace [on-line]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupný z <www.msmt.cz>

17 Seznam tabulek, grafů a obrázků

1. Seznám obrázku

Obrázek číslo 1: Zdroje ekonomického růstu.

Obrázek číslo 2: Lidský kapitál.

Obrázek číslo 3. Struktura vzdělávacího systému v Německu.

Obrázek číslo 4. Systém vzdělávacího procesu ve Francii.

Obrázek číslo 5. Vzdělávací systém ve Švédsku.

Obrázek číslo 6. Vzdělávací systém v Anglii.

Obrázek číslo 7. EQUAVET cyklus kvality.

2. Seznám grafu

Graf číslo 1: Křivka poptávky po lidském kapitálu.

Graf číslo 2: Průběh výdělků v závislosti na věk a vzdělání.

Graf číslo 3: Křivka poptávky po práci.

Graf číslo 4: Individuální nabídka práce

Graf číslo 5: Rovnováha na trhu práce.

Graf číslo 6. Vyšší sekundární vzdělání ČR (muži a ženy) 2012. (25-64 let).

Graf číslo 7: Vyšší sekundární vzdělání ČR muži 2012. (25-64 let).

Graf číslo 8: Vyšší sekundární vzdělání ČR ženy 2012. (25-64 let).

Graf číslo 9: Terciální vzdělání ČR (muži a ženy) 2012. (25-64 let).

Graf číslo 10: Terciální vzdělání ČR muži 2012. (25-64 let).

Graf číslo 11: Terciální vzdělání ČR ženy 2012. (25-64 let).

Graf číslo 12. Míra účastí ve vzdělávání 15-19 letých v ČR a průměr OECD. (2005-2012).

Graf číslo 13. Míra účastí ve vzdělávání letých v ČR a průměr OECD. (2005-2012).

Graf číslo 14: Průměrný věk absolventů vysoké školy, typ a obor studia, ČR 2010.

Graf číslo 15: Podíl absolventů mající práci již před absolvováním, evropské země 2006 a ČR 2010.

Graf číslo 16: Podíl absolventů mající práci již před absolvováním, typ a obor studia, ČR 2010.

Graf číslo 17: Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce, počet měsíců, Evropské země 2006, ČR 2010.

Graf číslo 18: Délka přechodu mezi ukončením školy a nástupem do první práce, počet měsíců, typ a obor studia, ČR 2010.

Graf číslo 19: Hrubý měsíční příjem v první práci v Kč, typ a obor studia, ČR 2010.

Graf číslo 20. Průměrný měsíční příjem podle úrovně gramotnosti (2012).

3. Seznám tabulek

Tabulka číslo 1. Vzdělávací systém v letech ve Švédsku.

Tabulka číslo 2. Primární a sekundární vzdělávání v letech ve Velké Británii. Tabulka číslo 3: Výše normativů v korunách v letech 2005 až 2013.

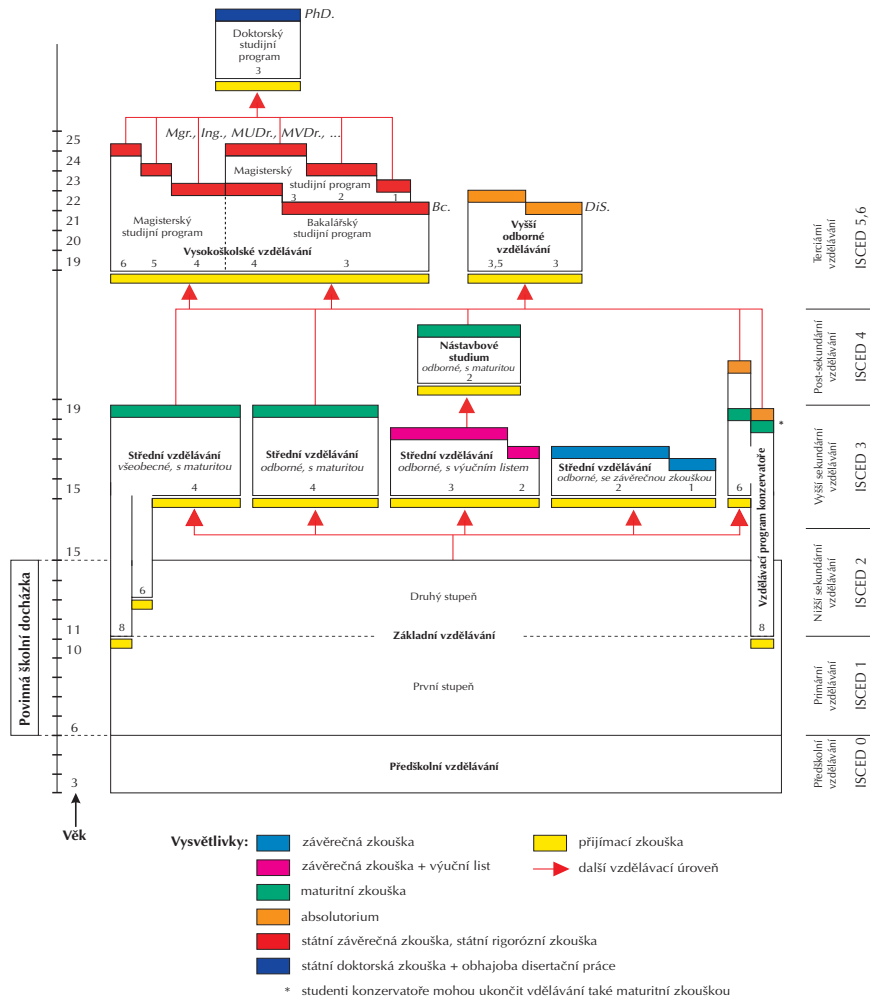
Tabulka číslo 4: Základní a zvýšená dotace vyjádřená procentními podíly z normativů pro soukromé školy.

Tabulka číslo 5: Kvalitativní a výkonové ohodnocení vysokých škol.

Tabulka číslo 6. Míra zaměstnanosti, podle dosaženého vzdělání. Česká republika (2012).

18 Přílohy

18.1 Příloha 1. Systém vzdělávání v České republice.

Zdroj: Vzdělávací systém České republiky, 2006 (8)

18.2 Příloha 2. Počty škol a žáků na jednotlivých druzích škol

(všechny formy vzdělávání, včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami):

	Druh školy	Mateřské školy	Základní školy	Střední školy	Konzer vatoře	Vyšší odborné školy	Vysoké školy
2004/ 2005	Počet škol	4 994	4 765	1 966	17	174	60
	Počet žáků	284 218	953 655	579 505	3 505	29 759	264 792
2006/ 2007	Počet škol	4 815	4 197	1 482	18	174	63
	Počet žáků	285 419	876 513	576 585	3 534	27 650	316 177
2008/ 2009	Počet škol	4 809	4 133	1 438	18	184	71
	Počet žáků	301 620	816 015	564 326	3 535	28 027	368 048
2009/ 2010	Počet škol	4 826	4 125	1 433	17	184	71
	Počet žáků	314 008	794 459	556 260	3 435	28 749	389 044
2010/ 2011	Počet škol	4 877	4 120	1 423	18	182	70
	Počet žáků	328 612	789 486	532 918	3 560	29 800	369 047
2011/ 2012	Počet škol	4 931	4 111	1 393	18	180	71
	Počet žáků	342 521	794 642	501 220	3 557	29 335	392 176
2012/ 2013	Počet škol	5 011	4 095	1 347	18	178	70
	Počet žáků	354 340	807 950	470 754	3 655	28 980	381 272

Zdroj: MŠMT

18.3 Příloha 3. Míra účasti v předškolním vzdělávání v mateřské škole

(% z příslušné věkové skupiny):

	Věková skupina 3 roky	Věková skupina 4 roky	Věková skupina 5 let	Děti do tří let	Věková skupina 6 let	Děti starší než 6 let
2004/05	77,3	94,2	96,4	26,5	23,8	-
2005/06	74,6	90,0	95,8	25,4	22,7	0,5
2006/07	76,6	90,7	93,7	23	22,3	0,5
2007/08	75,3	90,9	93,2	23	21,6	0,5
2008/09	76,5	89,4	92,8	24,8	21	0,5
2009/10	76,1	88,3	91,4	26,7	20,6	0,5
2010/11	75,6	86,7	91,2	27,4	20,5	0,5
2011/12	75,3	84,4	89,1	25,9	20,7	0,5
2012/13	75,2	86,9	88,2	26,7	18	0,3

Zdroj: MŠMT

18.4 Příloha 4. Vybrané ukazatelé za jednotlivé vysoké školy.

Bakalářský typ studia.

Bakalářský studijní program (Bc.)	ČZU	MU	MENDELU	OU	SU	TUL	UHK	UPA	UJEP	UK	UP	UTB	VŠB	VUT	UO	Celkem	
		22%	52%	41%	42%	26%	38%	36%	47%	32%	39%	38%	34%	48%	48%	58%	42%
	38%	44%	47%	42%	48%	62%	34%	40%	51%	44%	43%	29%	33%	36%	38%	42%	
	47%	36%	68%	47%	48%	38%	53%	45%	66%	57%	40%	53%	57%	56%	45%	47%	
	14%	35%	55%	15%	24%	25%	14%	26%	22%	29%	29%	21%	28%	38%	30%	26%	
	37%	51%	39%	71%	58%	60%	56%	63%	55%	78%	71%	41%	49%	42%	89%	59%	
	17%	30%	25%	20%	8%	13%	22%	27%	21%	25%	24%	40%	23%	36%	18%	26%	
	33%	22%	23%	20%	12%	24%	26%	38%	21%	34%	40%	4%	21%	24%	16%	28%	
	62%	71%	79%	78%	83%	69%	75%	83%	77%	89%	85%	64%	75%	68%	88%	76%	
	39%	34%	57%	47%	30%	36%	38%	48%	37%	43%	37%	68%	56%	41%	65%	43%	
	17%	18%	29%	24%	12%	12%	20%	19%	16%	15%	27%	36%	18%	25%	14%	23%	
	3,6	3,9	3,8	3,8	3,9	3,9	3,8	3,7	4,0	3,9	4,1	4,1	3,9	3,7	3,8	3,9	
	3,6	3,9	3,5	3,4	3,5	3,4	3,4	3,6	3,7	3,6	3,8	3,8	3,7	3,5	3,4	3,6	
	2,4	3,0	2,4	2,7	2,4	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	2,4	2,3	2,8	
	67%	70%	69%	66%	68%	63%	64%	63%	68%	63%	69%	73%	71%	64%	61%	66%	
	4,6	5,4	5,0	4,3	4,3	4,8	4,7	4,3	4,5	5,1	5,1	4,8	4,9	5,2	4,6	4,9	
	70%	90%	92%	76%	67%	80%	80%	53%	81%	74%	82%	72%	84%	81%	72%	78%	
	28	30	49	32	21	35	35	33	24	32	33	31	38	30	50	32	
	Zaměření studijního oboru			Důraz na způsob výuky a učení									Kvalita studijní nabídky, podmínek a výuky (1 až 5)				
	Obor je náročný	Zaměstnavatelé znají obsah	Obor je široce zaměřen	Prestižní z akadem. hlediska	Přednášky	Práce ve skupinách	Výcvik a získávání prakt. dovedn. a	Získávání teoretických znalostí	Učitel jako hlavní zdroj informací	Učení se na projektech, vlastní	Systém a organizace vyučování	Odborná a didaktická část vyučování	Praktická část vyučování	Podíl velmi kvalitních vyučujících	Kvalita fakulty (1 až 7)	Opakování studia na stejné škole	Celková doba věnovaná studiu (v hodnách)

Zdroj: REFLEX 2010

18.5 Příloha 5. Vybrané ukazatele za jednotlivé vysoké školy.

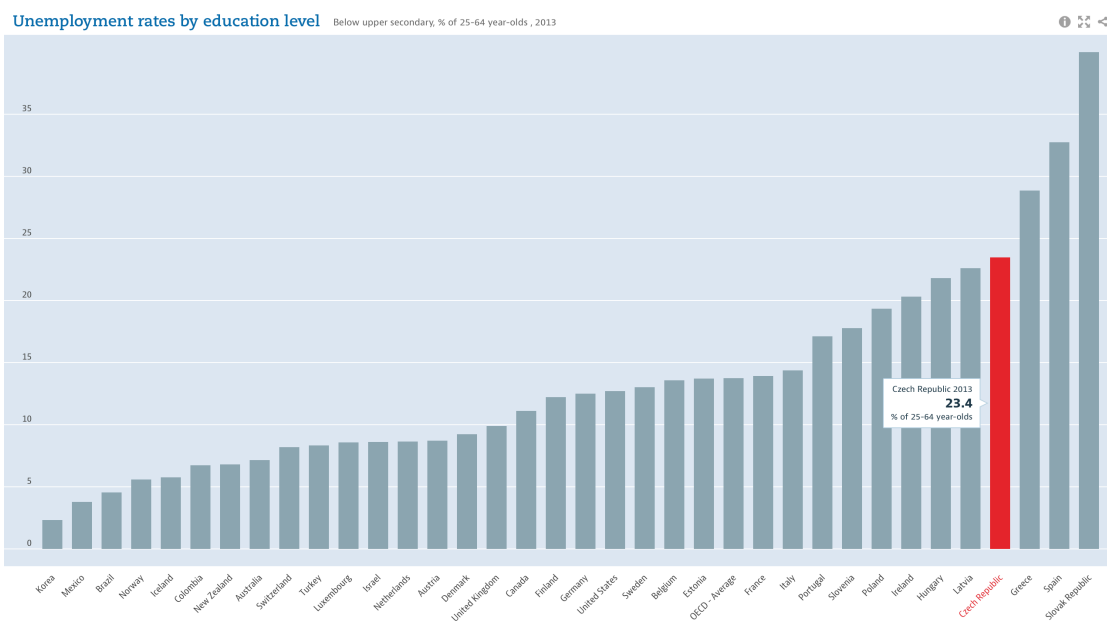
Magisterský typ studia.

	Zaměření studijního oboru				Důraz na způsoby výuky a učení							Kvalita studijní nabídky, podmínek a výuky (1 až 5)			Podíl velmi kvalitních vyučujících	Kvalita fakulty (1 až 7)	Opakování studia na stejné škole	Celková doba věnovaná studiu (v hodinách)
	Obor je náročný	Zaměstnavatelé znají obsah	Obor je široce zaměřen	Prestížní z akadem. hlediska	Přednášky	Práce ve skupinách	Výcvik a získávání prakt. dovedn. a	Získávání teoretických znalostí	Učitel jako hlavní zdroj informací	Učení se na projektech, vlastní	System a organizace vyučování	Odborná a didaktická část vyučování	Praktická část vyučování					
AMU	51%	64%	30%	62%	33%	68%	69%	34%	47%	63%	3,9	3,7	3,2	67%	5,2	82%	23	
ČVUT	64%	59%	53%	42%	44%	24%	17%	85%	48%	35%	3,8	3,7	2,6	57%	5,3	88%	32	
ČZU	33%	32%	60%	22%	43%	42%	16%	82%	39%	33%	3,8	3,6	2,7	57%	4,7	74%	33	
JAMU	53%	44%	42%	25%	35%	33%	51%	50%	52%	43%	3,8	3,3	3,0	56%	4,5	78%	29	
MU	57%	57%	50%	51%	57%	28%	20%	88%	36%	17%	4,0	3,7	2,9	62%	5,2	82%	33	
MENDELU	40%	50%	60%	26%	44%	36%	21%	81%	42%	26%	3,9	3,5	2,7	60%	4,7	80%	35	
OU	44%	53%	49%	24%	61%	22%	24%	85%	33%	11%	3,8	3,5	2,9	62%	4,4	62%	34	
SU	43%	34%	44%	29%	58%	19%	5%	90%	41%	11%	3,8	3,4	2,8	58%	4,5	56%	31	
TUL	44%	56%	49%	26%	60%	28%	22%	83%	46%	16%	3,8	3,6	2,8	64%	4,7	76%	39	
UHK	39%	59%	56%	21%	59%	26%	28%	87%	45%	21%	3,9	3,6	2,8	63%	4,7	80%	34	
UPA	46%	35%	49%	26%	59%	22%	28%	84%	47%	15%	3,8	3,5	2,7	60%	4,6	75%	41	
UJEP	45%	64%	49%	15%	54%	19%	19%	87%	39%	15%	3,7	3,4	2,9	59%	4,3	73%	32	
UK	60%	58%	51%	53%	67%	20%	26%	92%	41%	15%	3,8	3,6	2,8	59%	5,1	75%	36	
UP	55%	58%	53%	39%	63%	23%	28%	88%	43%	15%	3,9	3,6	2,9	62%	4,9	80%	40	
UTB	42%	38%	44%	28%	46%	36%	26%	81%	45%	32%	3,8	3,4	2,8	59%	4,5	77%	35	
VFU	81%	69%	54%	52%	62%	36%	32%	89%	41%	6%	3,7	3,4	2,4	61%	4,8	68%	48	
VŠB	51%	51%	53%	33%	56%	33%	15%	83%	50%	26%	3,8	3,6	2,6	66%	4,8	84%	38	
VŠE	47%	44%	55%	44%	58%	27%	8%	88%	43%	19%	3,9	3,7	2,5	59%	5,1	85%	32	
VŠCHT	67%	54%	32%	44%	69%	31%	52%	81%	52%	34%	4,2	4,0	3,1	70%	5,5	85%	41	
VUT	55%	55%	52%	37%	35%	34%	27%	76%	43%	39%	3,9	3,7	2,7	62%	5,2	86%	35	
UO	56%	38%	47%	26%	86%	27%	29%	88%	48%	14%	4,0	3,5	2,8	62%	4,7	74%	45	
Celkem	52%	52%	52%	38%	55%	28%	22%	85%	42%	23%	3,9	3,6	2,7	61%	5,0	80%	35	

Zdroj: REFLEX 2010

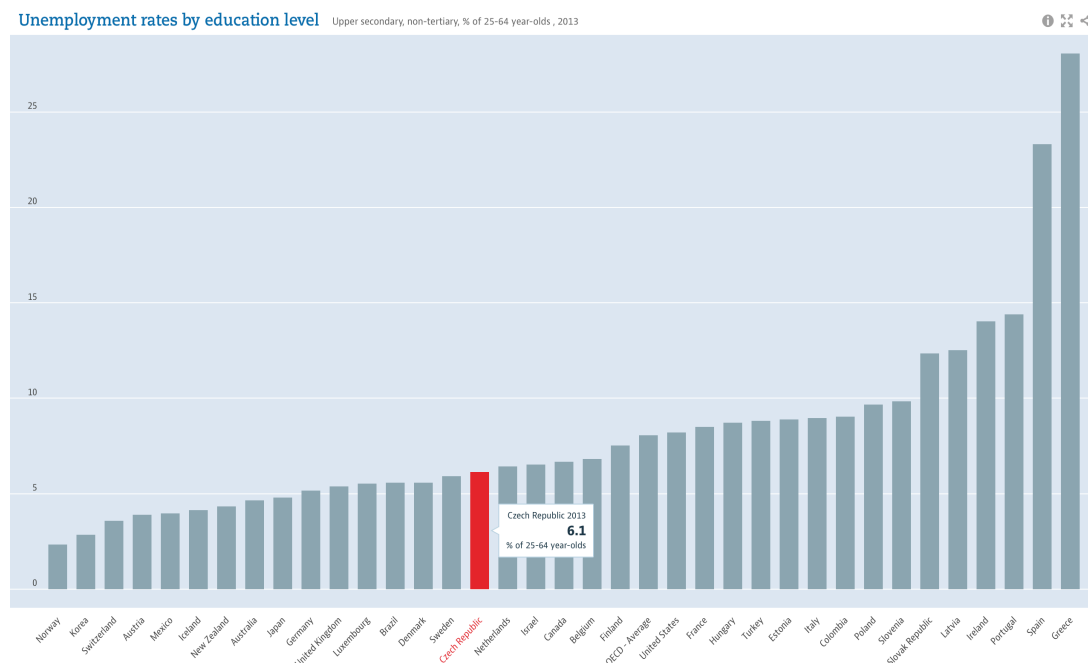
18.6 Příloha 6. Vztah vzdělání a úrovně nezaměstnanosti v zemích OECD.

Nižší sekundární vzdělání, 2013 (25-64)

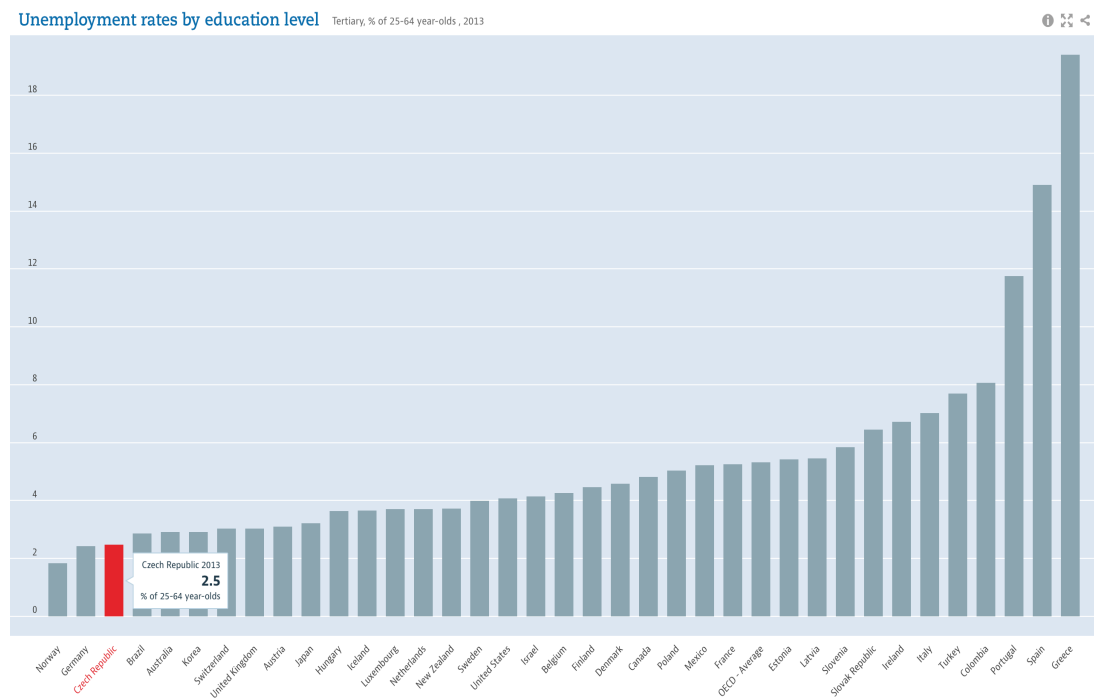
Zdroj: OECD

Vyšší sekundární vzdělání, 2013 (25-64)

Zdroj: OECD

Terciální vzdělání, 2013 (25-64)

Zdroj: OECD